

40 lat KARTY

40K

© Ośrodek KARTA, 2022

Koncepcja, opis lat: Zbigniew Gluza

Koordinacja: Izabela Kotapska

Redakcja: Agnieszka Dębska

Współpraca: Agnieszka Gleb, Katarzyna Górny, Agnieszka Knyt, Magdalena Kornacka-Jaskulska,

Alicja Wancerz-Gluza

Ikonografia: Ewa Kwiecińska

Projekt graficzny i skład, logo rocznicy: Kotbury / Andrzej Budek

Przygotowanie zdjęć: Kotbury, Tandem Studio

Publikację oprócz Partnerów rocznicy wsparli: Maka Cielecka, Wojciech Gwarek, Michał Rusiecki

Partner publikacji: Stowarzyszenie Autorów ZAiKS

zaiks

Druk: READ ME w Łodzi

Ośrodek KARTA

ul. Narbutta 29, 02-536 Warszawa

tel. (+48) 22 848-07-12

kontakt do wydawnictwa: ok@karta.org.pl

dystrybucja: kolportaz@karta.org.pl

księgarnia internetowa: ksiegarnia.karta.org.pl

www.karta.org.pl

Wydanie I, Warszawa 2022

ISBN 978-83-66707-40-5

40 lat KARTY

Powołaliśmy „Kartę”, gazetkę podziemną, w obronie przed agresją stanu wojennego. Gdy społeczeństwu obronić się nie udało, zmieniliśmy perspektywę – na głębię tej jednostkowej, z której mógłby wynikać sposób na trwającą opresję. Z czasem odpowiedzi na stawiane pytania zaczęła przynosić historia. W trakcie przełomu ustrojowego stało się jasne, że – po ośmiu latach doświadczeń w konspiracji – środowisko, legalizując działalność, powinno zająć się przeszłością. Wiedzieliśmy już, co to znaczy, że Polska ma za sobą półwiecze fałszowania historii i niszczenia swej tożsamości oraz że w demokratyzującym się kraju trzeba systemowo podjąć prace naprawcze. Gdy jednak w pierwszej dekadzie państwo zlekceważyło ten swój obowiązek, KARTA starała się zastępczo, na swoją miarę, stworzyć strategię pamięci.

W XXI wieku politycy tak zajęli się historią, że ta głównie używana jest dla celów wyborczych i w roli hasła dzielącego społeczeństwo. KARTA, nie przyjmując za swoją żadnej formacji światopoglądowej, politycznej czy wyznaniowej, stara się utrzymać poza polaryzacją; nie dzieli ludzi na swoich i obcych. Nie jesteśmy po którejś stronie pękniętego kraju, tak jak i przeszłość nie przynależy do jakiejś jego części. Ciągłe wierzymy, że najnowsze dzieje Polski – także w wymiarze symbolicznym – mają w sobie moc łączącą.

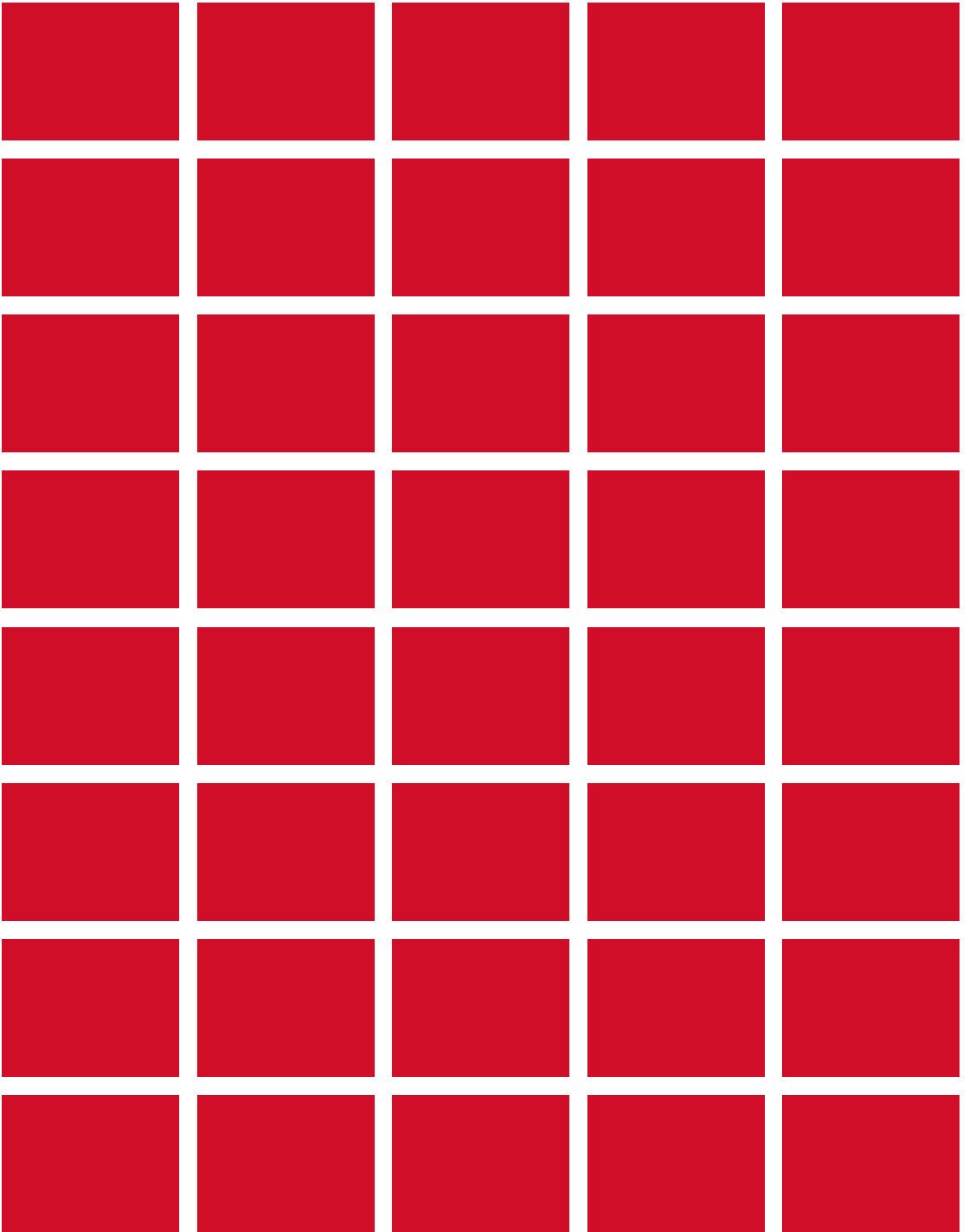
Przez czterdzieści lat szliśmy drogą, której legalna część – dzięki III Rzeczypospolitej – daleko skuteczniej, mimo wszystkich przeciwności, prowadziła do oczekiwanych celów. Na początku wolność była zadaniem, potem warunkiem społecznej misji. Dzisiaj nie jesteśmy w punkcie dojścia, rocznicę traktujemy jako etap. Historia potwierdzała, choć zwykle nie w momentach, które są teraz na propagandowych sztandarach, że stać Polskę na lepszą rzeczywistość.

Zbigniew Gluza

Lata	9
KARTA 1982–2021	97
Środowisko	99
Archiwum	124
Publikacje	127
Wystawy	141
Konkursy	146
Nagrody	149
Wsparcie	152
Ambasadorowie	161
Partnerzy	183

Lata

1982

4 stycznia powstaje pierwszy podziemny numer „Karty” – jako kartka A4 zapisana dwustronnie na maszynie mechanicznej. Do sierpnia ukazuje się 19 numerów, kilkukartkowych, głównie drukowanych „na ramce”, część na powielaczu. Redakcja opozycyjnej gazetki w lutym podejmuje dokumentację stanu wojennego – w postaci wielogłosowego dziennika (pierwsza zespolowa realizacja montażu świadectw). W ostatnim numerze, przed 31 sierpnia, redakcja apeluje o masowe wyjście na ulice; sama przygotowuje się do planowanego przez struktury podziemia starcia siłowego; po porażce rezygnuje z wydawania gazetki o charakterze barykadowym na rzecz periodyku w edycji książkowej.

Zespół „Karty” wywodził się ze środowiska teatru alternatywnego o charakterze opozycyjnym. Jesienią 1981 grupa przygotowała rozruch niezależnego czasopisma „Odmowa”, mającego wyrazić dystans i do rzeczywistości peerelowskiej, i do działań NSZZ „Solidarność”, coraz trudniej akceptowalnych; debiut nie nastąpił przed stanem wojennym. Po ataku władzy, część grupy przyłączyła się do struktur podziemnych Regionu Mazowsze, jednak po trzech tygodniach zorganizowała się odrębnie, krytykując nieskuteczność konspiracji związkowej. „Karta” stanęła w obronie Solidarności jako ruchu społecznego.

1983

Gdy w kwietniu redakcja „Karty” zamyka pierwszy numer w nowej edycji, deklaruje, że pismo „nie chce być polityczne” – ukazując się w wydawnictwie podziemnym, nie ma zajmować się doraźną walką na rzecz przemian ustrojowych, lecz skutecznymi postawami wobec dyktatur. Po doświadczeniu bierności społeczeństwa, a też nieskuteczności podziemnej „Solidarności”, „Karta” zwraca się ku pojedynczemu człowiekowi, szukając w nim oparcia dla wolności. Zarówno pismo, jak i pierwsza książka zakonspirowanej redakcji (*W stannie*), ma odnosić się do zachowań niepodległych, wspierających solidarność społeczną. We wrześniu redakcja tworzy swój perspektywiczny plan tematyczny.

Zespół „Karty”, wydający dotąd publicystyczną gazetkę, miał charakter dziennikarski. Przy przekształceniu pisma zasadnicze stały się kwalifikacje redaktorskie – umiejętność pracy nad tekstami innych, a zarazem tworzenia z nich integralnej całości. Odtąd kolejne numery miały stanowić kompozycję kilku doprecyzowanych tematów; w sumie o spójności książki. Pismo powstawało długo, nieregularnie. Redakcja wybierała ważne sprawy współczesne, których podjęcie mogło wesprzeć człowieka szukającego wolności – takie realizacje inicjowały nowe działania. Prowadzona była towarzysząca pismu biblioteka, powstawać zaczęło archiwum.

1984

W końcu wiosny „Karta” podejmuje temat więźniów politycznych, chcąc zrozumieć, jakie warunki uwięzienia ustanawia władza. Redakcja uruchamia sieć współpracowników z różnych środowisk opozycyjnych, którzy docierają do osób nowo uwolnionych; zbierane są wnikliwe nagrywane relacje. W sumie ponad trzydzieści wywiadów składa się na obraz tej fali pokoleniowej. Opóźniony drugi numer „Karty”, po kilku aresztowaniach związanych z jego wydaniem, przynosi jesienią nowe dla pisma spojrzenie na ludzi Zachodu, mierzących się ze współczesnymi opresjami – obraz Lekarzy Świata staje się inspiracją do namysłu nad wyzwaniem poza rzeczywistością bloku sowieckiego.

Książka *Polityczni* wyszła w podziemiu kilka lat później, jednak już sama praca nad nią pokazała twórcemu ją zespołowi walor relacji mówionej. Pomysł wziął się z poczucia braku wszelkich świadectw pisanych – pełniejszego obrazu nie dałoby się stworzyć bez nagrań. Słabe technicznie zapisy na kasetach magnetofonowych traktowane były wtedy wyłącznie jako forma pośrednia, podstawa wersji spisanej. Z czasem jednak stawało się jasne, że forma dźwiękowa jest wartością sama w sobie, tym bardziej gdy powstaje cała tematyczna kolekcja. Ta zespołowa praca stworzyła przyczółek przyszłej „historii mówionej”.

EL BORUSSIA
MÜNCHEN 1900

1985

Z początkiem roku ogólnopolski kolportaż druków niezależnych, prowadzony przez „Kartę”, rozrasta się do wymiarów naruszających granicę bezpieczeństwa. 4 marca aresztowany zostaje redaktor naczelny, co w następstwie oznacza utratę wielu egzemplarzy książek i czasopism podziemnych. To półroczne uwięzienie powoduje opóźnienie trzeciego numeru „Karty”, a także rezygnację z przygotowywanego równoległe przez redakcję drugiego pisma – „Obiegu”. Wydawnictwa niezależne umarzają „Karcie” zadłużenie, wynikające ze straty po rewizjach Służby Bezpieczeństwa, dzięki czemu jesienią możliwy jest powrót do podstawowej pracy zespołu.

Redakcja „Karty” oceniała przeciętny poziom publikacji podziemnych jako zbyt niski i postanowiła je recenzować. Przygotowywany był pierwszy numer „Obiegu”, niezależnego kwartalnika, którego zadaniem miało być prezentowanie oferty II obiegu i omawianie wybranych pozycji, w tym periodyków, często rażących banalnością. Od 1983 roku zespół „Karty” zyskał większy dostęp do „bibuły”, wraz ze współpracą z krakowskim bibliografem – własna sieć ogólnopolskiego kolportażu miała pomóc w tworzeniu całościowej bibliografii druków podziemnych. Ostatecznie bibliografia taka powstała w Warszawie, w 1988 roku.

1986

W trzecim i czwartym numerze „Karty” następuje przechodzenie od tematyki głównie współczesnej do historycznej. Świadczenia z przeszłości okazują się niezbędne, by zrozumieć ciągłość procesów społecznych. Redakcja dopracowuje zarazem formułę pisma i numer czwarty zdaje się osiągać optymalną postać – definiuje oczekiwany poziom. Do tego numeru, wiosną i latem, prowadzone są wywiady z czołowymi postaciami Solidarności, w których określona ma zostać potencjalna energia opozycji, konieczna do zmian ustrojowych. Rozmowy trafiają na moment zwrotny – we wrześniu władze ogłaszają ostatnią amnestię po stanie wojennym – na wolność wychodzi reszta więźniów politycznych.

„Karta” w edycji książkowej, skupiająca się coraz bardziej na doświadczeniu pojedynczego człowieka, zaczęła się zwracać ku przeszłości – postawę jednostki najłatwiej zrozumieć, widząc ją w dłuższym ciągu wydarzeń. Poszukiwanie metod oporu wobec współczesnych dyktatur naprowadzało na tematy ściśle historyczne, dzięki którym refleksja zyskiwała uniwersalny wymiar. Zadane w czwartym numerze „Karty” pytania – o ostatnich Żydów w Polsce czy o doświadczenie głodu w oblężonym podczas II wojny Leningradzie – przyniosły redakcji zaskakującą odpowiedź: zrozumienie historii może ułatwić drogę do wolności.

NCE

7156

1987

W piątym numerze „Karty”, z inspiracji świadectwa Polaka, który po latach wraca ze Wschodu, podjęty zostaje temat represji sowieckich. Redakcja, zdając sobie sprawę, że dotyka tematyki całkowicie nieobecnej w życiu publicznym Peerelu, postanawia rozszerzyć ją do wymiaru książki, jednak i to okazuje się nie na miarę zadania. Redaktorzy decydują się na szukanie sprzymierzeńców, którzy pomogą w podjęciu szerszej dokumentacji polskich losów na Wschodzie. W listopadzie udaje się, nadal w konspiracji, uruchomić Archiwum Wschodnie, przedsięwzięcie prowadzone przez „Kartę”, lecz współtworzone przez różne środowiska – najpierw w Warszawie, potem w całym kraju.

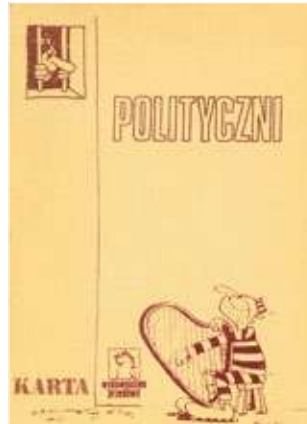

Po pierwszych doświadczeniach z tematyką historyczną, mocniejsze dotknięcie skali represji sowieckich wobec obywateli polskich przekonało redakcję, że akurat ta sprawa wymaga pilnej mobilizacji. „Karta” postanowiła oddać głos tej milczącej dotąd społeczności – w wielu miejscach zaczęto nagrywać świadków. W pierwszym roku dominował wśród nich lęk przed takim aktem, potem gotowość bardzo wzrosła. Po latach zbiór nagrań „wschodnich” okazał się zasadniczą składową Archiwum Historii Mówionej. W kulminacyjnym momencie Archiwum Wschodnie było dwustuosobowe, z oddziałami w dwunastu miastach.

1988

Zainicjowane przez „Kartę” Archiwum Wschodnie szybko staje się ruchem społecznym, archiwalia związane z tematem gromadzone są w różnych miejscach. Już w styczniu zdefiniowana zostaje koncepcja „Indeksu Represjonowanych” – zbioru imiennych danych prześladowanych obywateli polskich. W koncepcji jest to podstawa bazy informacyjnej, chociaż Archiwum nie posiada komputerów. W ciągu roku sprawa nabiera dużego tempa, także dzięki zarejestrowaniu w grudniu ogólnopolskiego Związku Sybiraków. Temat zostaje upubliczniony, pomimo nadal działającej cenzury prewencyjnej. Do Archiwum, mimo nieujawniania jego struktur i kontaktów, dociera coraz więcej deklaracji współdziałania.

Uświadomienie sobie, jeszcze przed powołaniem Archiwum Wschodniego, że dawny wyrok sowiecki oznaczał nie tylko niszczenie ludzi, ale i pamięci o nich, przekonywało, że – nawet choćby dopiero teraz – trzeba zadbać o tę imienną pamięć. Po kilku miesiącach udało się zebrać do 10 tysięcy nazwisk, zazwyczaj z krótkimi biogramami. Wobec szacunków emigracji, że represjonowanych w Sowietach było ponad 2,5 miliona osób (później tę liczbę zmniejszyły badania „Memoriału” w Moskwie), skala zadania zdawała się przepastna. Pojawiały się jednak głosy gwałtownie ponagląjące, co stanowiło zapowiedź powrotu podmiotowości społecznej.

1989

Do kwietnia – nawet mimo przebiegu Okrągłego Stołu – ani „Karta”, ani Archiwum Wschodnie nie są ujawniane. Dopiero od maja, już podczas kampanii wyborczej, następuje zmiana – „Karta” wraz z wydawnictwami niezależnymi bierze udział w oficjalnych targach książki, a anonse Archiwum zaczynają pojawiać się w mediach. Pod koniec roku przygotowany zostaje ostatni, siódmy numer „Karty”, wydany jeszcze w warunkach podziemnych, lecz ujawniający niemal pełny skład redakcji i zapowiadający w przyszłości legalizację periodyku, jako pisma historycznego. Już w tym numerze dominuje historia: emigracja polska, podziemie niepodległościowe po wojnie, Zagłada.

Końcowy etap „Karty” podziemnej, a także dwa lata działań Archiwum Wschodniego przyniosły całemu środowisku przekonanie, że historia XX wieku, zakłamywana konsekwentnie w Peerelu, staje się wielkim zadaniem do wykonania dla demokratyzującego się kraju. Szczególnie tematyka Archiwum stawała się przykładem społecznej odpowiedzialności za przeszłość. Coraz intensywniej wykorzystywana była do podnoszenia tych spraw publicznie prasa i radio, najtrudniej było pokonać opór telewizji, jednak i tam – po listopadzie 1989 – dało się regularnie umieszczać informacje z obszaru tematyki „wschodniej”.

SOLIDARNOŚĆ

1990

W lutym całe środowisko postanawia zalegalizować dwie organizacje pozarządowe – Fundację KARTA i Fundację Archiwum Wschodniego, ściśle z sobą współpracujące, lecz formalnie rozdzielne. Wobec pojawiającego się w nazwie „archiwum”, przedstawiciele archiwistyki państwowej żądają wyjaśnienia w statucie charakteru powstającego zasobu, by wykluczyć w nim prywatną własność (co staje się modelowym rozwiązaniem). Zalegalizowane wydawnictwo „Przedświt”, drukujące dotąd „Kartę” podziemną, rozprowadza 10-tysięczne nakłady książek – jako „Tematy KARTY” – *Polityczni i Krajobraz po szoku* (pierwsza próba zobrazowania Marca 68).

Przełom 1989/90 roku to czas przechodzenia od konspiracyjnych do jawnych działań. Wątpliwości środowiska, czy upadek komunizmu nie kończy prowadzonej aktywności, rozwiewała nieporadność państwa. Podjęcie na krótko współpracy z Radą Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, a następnie z resortem sprawiedliwości nie przyniosło oznak naprawy systemowej. Opracowany przez zespół obu Fundacji projekt Instytutu Pamięci Narodowej, zaaprobowany przez ministra sprawiedliwości, nie został przyjęty przez Parlament – politycy odmówili zajęcia się historią; na dekadę utrzymano instytucjonalne prowizorki.

1991

W styczniu ukazuje się pierwszy numer legalnej „Karty” jako „miesięcznika historycznego” (w ciągu roku cykl staje się kwartalny), w 10-tysięcznym nakładzie. Pismo deklaruje oddanie swych łamów świadkom historii – aby pomóc w przełamaniu ich wieloletniego milczenia. Inicjatywy środowiska, przedstawiane w „Karcie”, a także w różnych mediach, w tym w stałej rubryce „Życia Warszawy”, zyskują znaczący rezonans. Archiwum poszerza tematykę – ze wschodniej na cały wiek XX, szczególnie historię powojenną. W końcu roku wszystkie agendy obu nadal osobnych Fundacji połączone zostają pod wspólną nazwą Ośrodek KARTA, a wobec rozproszenia lokali warszawskich trwają poszukiwania wspólnej siedziby.

Warszawska redakcja „Karty” i ogólnopolskie Archiwum Wschodnie stworzyły jeden organizm. W warunkach transformacji ustrojowej słabły oddziały Archiwum, a i jego stołeczny zespół doświadczał znacznych przemian – żywiołowy ruch społeczny przekształcał się w uporządkowaną organizację. Uznanie, że KARTA stanie się znakiem całego środowiska i wszelkich jego przedsięwzięć, oznaczało zgodę na zintegrowanie działań archiwistycznych, badawczych, wydawniczych, opiniotwórczych oraz poszerzenie ich tematyki poza główne dotąd: Kresy Wschodnie, represje sowieckie, podziemie zbrojne po wojnie.

1992

W kwietniu, w Muzeum Niepodległości, Ośrodek organizuje Tydzień Sumienia w Polsce – dzięki mobilizacji społecznej udaje się przyjąć w Warszawie 54-osobową grupę „Memoriału” z całego niemal obszaru posowieckiego; badacze Gułagu spotykają się z kilkoma tysiącami jego polskich ofiar. Uruchomiona zostaje szeroka współpraca polsko-rosyjska. Zespół „Memoriału”, tworząc ekspertyzę historyczną dla Sądu Konstytucyjnego w Moskwie, odnajduje w Archiwum Prezydenckim ślad głównego dokumentu katyńskiego; w lipcu KARTA w swej rubryce w „Rzeczpospolitej” ogłasza, że istnieje decyzja Sowietów z 5 marca 1940. W październiku Borys Jelcyn przekazuje Polsce tę dokumentację zbrodni.

Jeszcze przed upadkiem Związku Sowieckiego do KARTY docierały informacje o działaniach „Memoriału”, zbieżnych z celami Archiwum Wschodniego. Zorganizowanie Tygodnia Sumienia pozwoliło poznać się i zaprzyjaźnić; przygotowania ułatwiła ustanowiona – na rok – siedziba Ośrodka na Odolańskiej 10. Adres ten stał się nazwą cyklicznego programu historycznego w TVP2, w sezonie 1992/93. W programie tym, a też w kolejnych stałych rubrykach w prasie środowisko informowało o swej aktywności. Po dekadzie lat 90. społeczeństwo uznało (w sondażu) ujawnienie dokumentacji katyńskiej za największy sukces tego okresu.

Workuta

1993

Doświadczenie Tygodnia Sumienia, czyli spotkania z ludźmi represjonowanymi przez Sowietów, zostaje w czerwcu powtórzone w Londynie – jako oferta KARTY i „Memoriału” dla polskiej emigracji politycznej (głównie „andersowskiej”). Na zawiezione tam filmowe *Posłanie*, nagrane przez czołowych polityków w kraju, odpowiadają do kamery TVP przedstawiciele emigracji; Ośrodek zapowiada stałą współpracę przez granice z tą częścią diaspory. W 70-tysięcznej bazie danych „Indeksu Represjonowanych” emigranci odkrywają ważne dla siebie informacje. 19 listopada następuje oficjalne otwarcie docelowej siedziby Ośrodka na Narbutta 29, gdzie ostatecznie scalone zostają dotychczasowe zbiory.

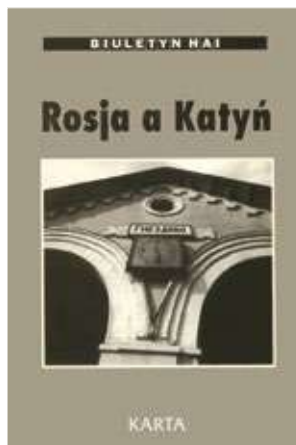
Działające od przełomu 1989/90 roku przedstawicielstwo Archiwum Wschodniego w Londynie pomogło Ośrodkowi zorganizować tu Tydzień Sumienia – przebiegał z rosnącą energią, rodząc zdumienie emigrantów taką aktywnością badawczą w kraju; jednak gotowość emigracji do współdziałania w następnych latach szybko gasła. Począwszy od grudnia 1992, gdy w rocznicę stanu wojennego TVP2 przeprowadziła wielogodzinną transmisję z akcji dokumentacyjnej Ośrodka (plony wzmocniły Archiwum Peerelu), przygotowywane były kolejne takie reportaże: z 25-lecia Marca 68 czy otwarcia Ośrodka na Narbutta.

Londyn, wejście do Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego, czerwiec 1993. Spotkanie z prezydentem Ryszardem Kaczorowskim podczas Tygodnia Sumienia. Od lewej: Nikita Pietrow, Andrzej Gorczycki (Komitet AW), Piotr Jakubowski, Zbigniew Gluza, Juliusz Englert (IPMS), Barbara Münnich, Ryszard Kaczorowski, Katarzyna Madoń-Mitzner, Tomasz Gleb, Małgorzata Strasz. Fot. Tomasz Kizny

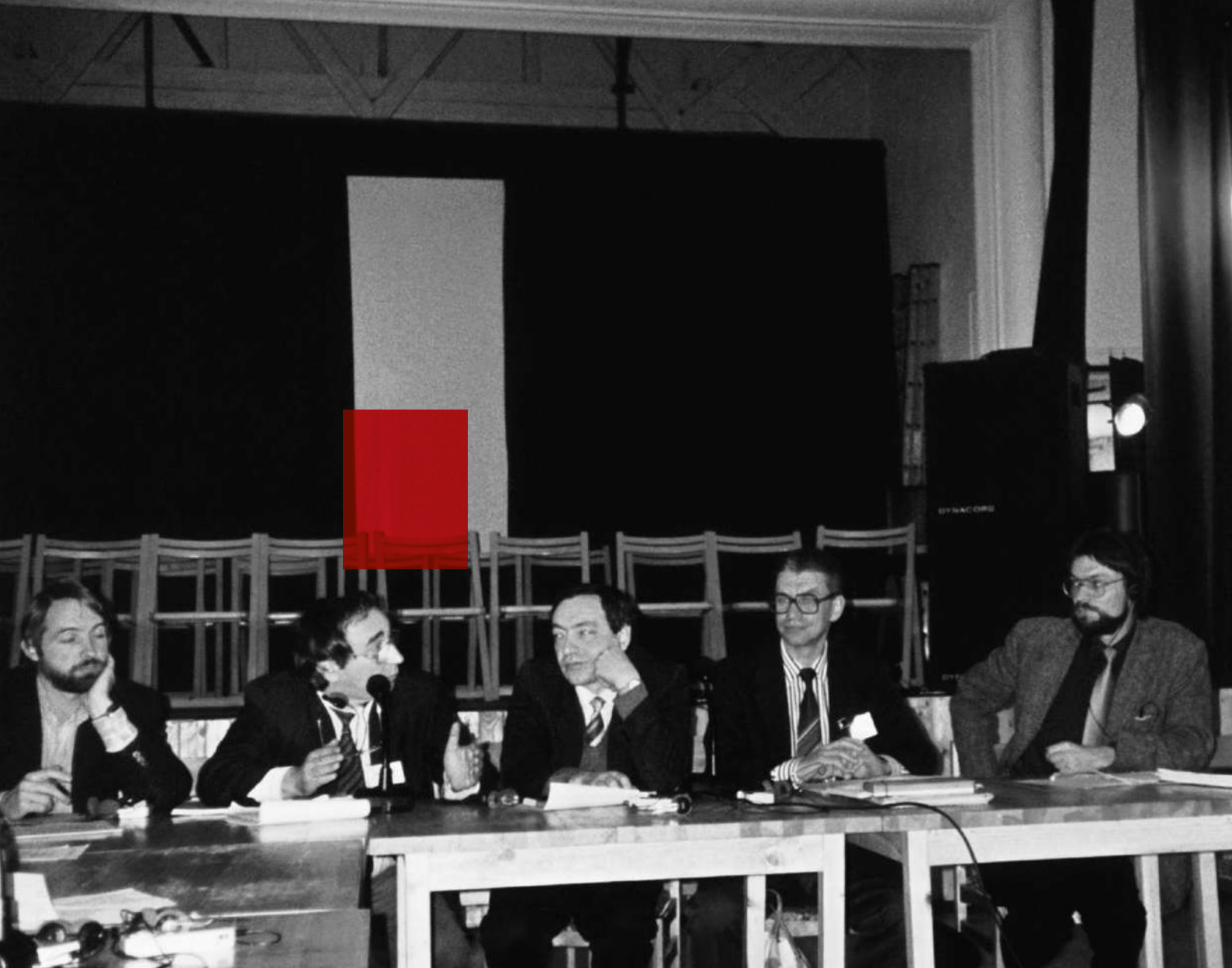

1994

16 stycznia odbywa się na Narbutta „dzień otwarty” pod hasłem „Historia w komputerze”, TVP2 nadaje bieżący reportaż – tysiąc osób przychodzi z informacjami i po poszukiwane przez siebie dane. Tematyka przeszłości wojennej staje się podstawą programu „Wspólne Miejsce – Europa Wschodnia”, prowadzonego przez Ośrodek w trójkącie Warszawa–Moskwa–Kijów. Dzięki środkom amerykańskim, odbywają się pod Warszawą dwie kluczowe konferencje: w czerwcu „Polacy i Ukraińcy 1918–48. Trudne pytania”, w październiku „Związek Radziecki – Polska 1919–89”. Ich podsumowania rysują daleki plan. *Komunikat polsko-ukraiński to punkt wyjścia do dialogu wobec największych wzajemnych traum.*

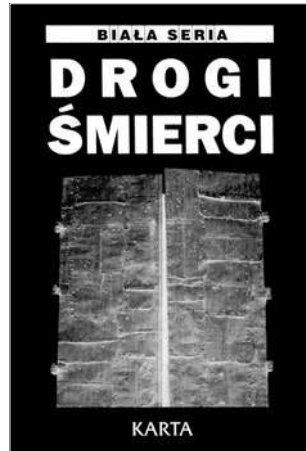

Rzeczywistość II wojny i powojenny komunizm były na początku lat 90. główną sferą prac KARTY. W lutym 1994 – w kontekście 50. rocznicy narzucenia Polsce tego systemu – Ośrodek ogłosił wraz z TVP2 konkurs „Czas Peerelu” na dzienniki pisane w tym okresie. Plony konkursu okazały się tak bogate, że w następnych latach KARTA regularnie ogłaszała podobne, zachęcając do składania świadectw indywidualnych. Takie zbiory dominowały w Archiwum, obok kompletowanych tu polskich druków podziemnych z lat 1976–90 – przyrost „bibuły” był duży; pozycje wielu wydawnictw czy numery czasopism udało się zebrać w pełni.

1995

W marcu odbywa się w Ośrodku „Dzień Rumuński” – spotkanie Polaków, którzy znaleźli się w Rumunii w latach II wojny; powstaje prekursorska kolekcja, gromadząca świadectwa związane z losem 50-tysięcznej grupy wrześniowych uchodźców. W kolejnych miesiącach moskiewski ośrodek „Memoriału” podejmuje obserwację agresji rosyjskiej na Czeczenię – KARTA rozpowszechnia informacje od obserwatorów, mówiące o militarnej opresji. W drugiej połowie roku Ośrodek występuje przeciw uproszczeniom, jakich „Gazeta Wyborcza” dokonuje w kwestiach historycznych: w sprawie zbrodni wołyńskiej i wobec problemu rozliczania Peerelu; w tym kontekście definiowana jest własna formuła pracy nad pamięcią.

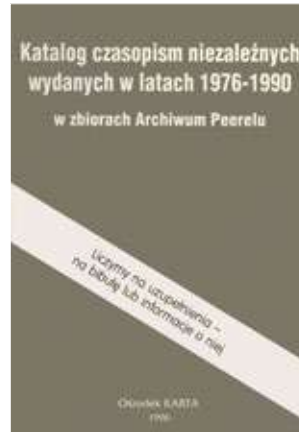

Jesienią 1994, dzięki Ambasadorowi RP w Rumunii, Ośrodek zawiózł tam wystawę o polskim exodusie 1939, co stało się inspiracją do całościowego ujęcia tego doświadczenia; po kolejnych 15 latach ukazał się *Rumuński azyl*, opowieść albumowa. Gdy jesienią 1995 Prezydentem RP został Aleksander Kwaśniewski, Prezes Ośrodka napisał do elekta, jako postkomunisty, osobisty list z apelem o dokonanie gruntownych rozliczeń z komunizmem. Zarząd, nie chcąc konfrontacji z polityką, uniemożliwił ogłoszenie go jako listu otwartego – nie został też wysłany; debata z Prezydentem odbyła się 17 lat później.

1996

W marcu uruchomione zostają seminaria „Polska–Ukraina: trudne pytania”, inicjowane przez Światowy Związek Żołnierzy AK – jako kontynuacja konferencji KARTY sprzed dwóch lat. W Ośrodku rezydują dwaj przywódcy Białoruskiego Frontu Narodowego, po ucieczce z kraju kontynuują tu działalność. Sytuacja w Białorusi i Czeczenii skłania KARTĘ do zorganizowania w listopadzie „Czasu dysydentów” – zjazdu uczestników i badaczy ruchu antysystemowego z 14 krajów Europy; uzgodniona zostaje wspólna praca nad *Słownikiem dysydentów*, koordynowana przez Ośrodek. Jesienią rusza program edukacyjny „Historia Bliska”. Obie Fundacje, dotąd odrębne formalnie, łączą się w Fundację Ośrodka KARTA.

Poprzednio dominowała w kraju opinia, że wracanie do przeszłości nie służy demokracji; po wyborach politycznych w latach 1993 i 1995, wygranych przez postkomunistów, Fundacja Batorego zaproponowała Ośrodkowi uruchomienie programu edukacji historycznej, w porozumieniu z liderką takich działań w Europie, Fundacją Körbera w Hamburgu. „Historia Bliska” prowadzona była odtąd przez dwadzieścia lat jako cykl corocznych konkursów dla młodzieży szkół ponadpodstawowych; 14 tysięcy młodych badaczy dokumentowało swoją lokalną historię. Konkurs KARTY został uczestnikiem międzynarodowej sieci EUSTORY.

Podkowa Leśna, listopad 1996. Konferencja „Czas dysydentów”. Uczestnicy spotkania podpisują petycję przeciwko dyktaturze na Białorusi i rosyjskiej agresji na Czeczenię. Od prawej: Wolfgang Templin (Berlin), Renate Stöbinger (Karlsruhe), Andrzej Kaczyński (z tyłu), Romulus Rusan (Bukareszt), Padraic Kenney (Bloomington) (z tyłu), Ints Cālītis (Ryga), NN, Leszek Budrewicz (z tyłu). Fot. Tomasz Kizny

Podkowa Leśna, 4 stycznia 1997. Bal z okazji 15-lecia KARTY. Siedzą od lewej: Włodzimierz Kwieciński, NN, NN, Tomasz Gleb, Agata Tuszyńska, Zbigniew Guza, Alicja Wancerz-Guza, Katarzyna Madon-Miltzner, Magdalena Bocheńska, Jacek Zembrzuski, Małgorzata Bielecka, Mirosława Łątkowska, Maja Łątkowska. W pierwszym rzędzie stoją od lewej: Tomasz Kizny, Oliana Leonenko, Adam Borowski (Poznań), Marek Świątkiewicz (z tyłu), NN, Michał Gnatowski, Tomasz Kurtz (z tyłu), Wojciech Maziański, NN, Katarzyna Grochola, Marzena Stachowicz, Robert Stachowicz, NN, Roman Stachyra, Agnieszka Gleb (powyżej), Wojciech Jaskulski,

Piotr Tofił, Anna Piekarska (z tyłu), Jarosław Dąbrowski, Danuta Blus-Węgrowa, Ewa Pazyna (z tyłu), Piotr Byszewski (z tyłu), Anna Dzienkiewicz, Wojciech Krzywicki, Magdalena Kornacka-Jaskulska, Irena Krzywicka, Marcin Kęszycki, Zbigniew Sykuliski (z tyłu), Magdalena Sykulska, NN, NN, W drugim rzędzie od lewej: Adam Borowski (Warszawa) z synem Tomaszem, Jacek Chmaj, Ewa Wójcick, Tadeusz Markiewicz, katarzyna Markiewicz, Ewa Drabik, Piotr Jakubowski, Maciej Sołn, Wojciech Wródek, Joanna Wródek, Agata Niewiarowska (z tyłu), Marta Zajączkowska, Tadeusz Wirkowski, Sergiusz Kowalski, Krzysztof Bielecki, Adam Bolikowski. Fot. OK

1997

W maju Ośrodek przeprowadza uroczysty finał konkursu „Wypędzenie ze Wschodu (1939–59) – we wspomnieniach Polaków, Niemców i innych wydziedziczonych”, organizowanego w Polsce i Niemczech; z udziałem Ambasadora Niemiec w RP podjęta zostaje próba dialogu środowisk pokrzywdzonych. Po poparciu przez resort sprawiedliwości, Komitet Badań Naukowych przyznaje KARCIE trzyletni grant na wzmocnienie „Indeksu Represjonowanych”, a Fundacja na rzecz Nauki Polskiej – środki na działania w archiwach posowieckich. Po zamknięciu metodologicznie trzech zestawień „katyńskich”, „Indeks” staje się prekursorską bazą danych osób prześladowanych podczas II wojny.

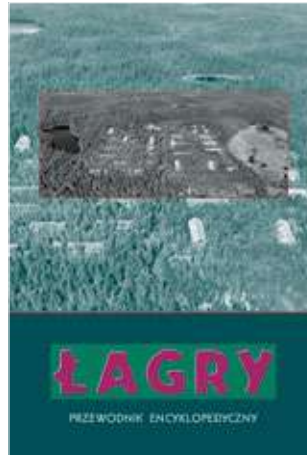

Powstający od blisko dekady, „Indeks” na początku był pracą dokumentacyjną „pospolitego ruszenia”, z czasem stawał się dziełem badawczym. Po uzyskaniu przez Polskę w 1992 roku imiennej dokumentacji katyńskiej, Ośrodek podjął się stworzenia alfabetycznych spisów ofiar – z trzech miejsc zbrodni – z odniesieniami do wszelkich źródeł archiwalnych, w których dana ofiara występuje. Pozyskany, dzięki „Memoriałowi”, dalszy dostęp do dokumentów przechowywanych w archiwach dawnych służb sowieckich umożliwił kompletowanie danych w poszczególnych kategoriach represji wobec obywateli polskich.

1998

Od początku roku Ośrodek – odpowiadając na prośbę Departamentu Obrony USA – podejmuje systemowe prace na terenie Europy Środkowo-Wschodniej w poszukiwaniu informacji o żołnierzach amerykańskich zaginionych podczas II wojny i w okresie zimnowojennym, także w Gułagu. W maju Archiwum Peerelu przemianowane zostaje na Archiwum Opozycji – co oznacza przestawienie akcentu z dokumentowania systemu na opór wobec niego. W czerwcu w Krzyżowej na Dolnym Śląsku KARTA, wspólnie z Kreisau-Initiative, otwiera polsko-niemiecką wystawę *Odrzucając kłamstwo. Z historii oporu i opozycji antytotalitarnej w XX wieku – zapis ruchu antysowieckiego i antynazistowskiego*.

Po ustanowieniu Archiwum Opozycji, szczególnie po przekazaniu do niego ogromnych zbiorów Jacka Kuronia, ta największa kolekcja dopełniła układ zasobu Ośrodka; obok Archiwum Wschodniego, Archiwum Fotografii, archiwum „Historii Bliskiej” (głównie historii lokalnej) i biblioteki tematycznej. Konieczność wyłonienia na potrzeby *Słownika dysydentów* polskiej reprezentacji opozycji antysystemowej obligowała do prac biograficznych – równoległe do przedsięwzięcia międzynarodowego, KARTA podjęła pracę nad krajową edycją trzypiętomowego cyklu *Opozycja w PRL. Słownik biograficzny 1956–89* (400 biogramów).

1999

Zbliżająca się 60. rocznica agresji sowieckiej na Polskę staje się inspiracją do przygotowań Kongresu Pojednania Polsko-Rosyjskiego – ma się on odbyć 17 września w polskim Parlamencie; Ośrodek wchodzi w rolę koordynatora merytorycznego; rolę partnera rosyjskiego przyjmuje „Memoriał”. W ostatniej chwili Ambasada RP w Moskwie i Kancelaria Premiera RP rezygnują z przeprowadzenia Kongresu. W listopadzie, w rocznicę upadku muru berlińskiego, KARTA z partnerami otwiera w Berlinie wystawę *Bramy Wolności. Od „Solidarności” do zjednoczenia Niemiec* – co uruchamia falę międzynarodowych działań, dowodzących znaczenia polskiej opozycji w obaleniu bloku sowieckiego.

Mimo uchwalenia w grudniu 1998 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, rok 1999 objawiał całkowitą nieporadność polityki polskiej wobec przeszłości. IPN pozostawał na papierze, a kolejne decyzje państwa w sferze pracy nad historią zawodziły. Szansa uczciwego polsko-rosyjskiego dialogu została pogrzebana przez lęk polityków, a 17 września protestowano jedynie wobec oświadczenia rosyjskiego MSZ-u, że agresji '39 na Polskę nie było. Wystawa w Berlinie, powstała dzięki organizacjom pozarządowym, została wprawdzie otwarta przez przywódców obu państw, ale do jej przekazu się oficjalnie nie odniesiono.

TORE DER FREIHEIT

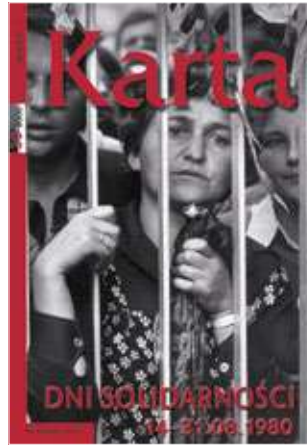
Von der „Solidarność“
zur deutschen Einheit

2000

7 stycznia Ośrodek, z udziałem kilkadziesiątu środowisk, organizuje w Warszawie manifestację „Alarm dla miasta Grozny” – przeciw milczeniu świata wobec burzenia przez Kreml stolicy Czeczenii; wieczorem polska telewizja pierwszy raz relacjonuje tę zagładę. W kwietniu, w finale trzyletniego grantu badawczego, „Indeks Represjonowanych” podaje skalę polskich prześladowanych przez Sowiec: 566 tysięcy (wobec 2,5 miliona w dawnych szacunkach); w czerwcu Prezes uruchamianego IPN-u odmawia Ośrodkowi wsparcia państwa na rzecz kontynuowania badań. 31 sierpnia Dzień Solidarności, organizowany przez KARTĘ na placu Zamkowym, obrazuje stan zniszczenia mitu Sierpnia 80 przez politykę.

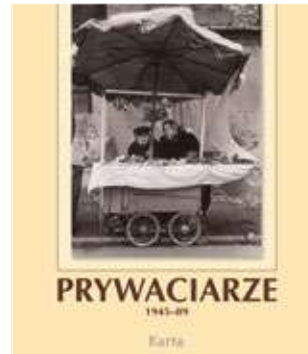
Mimo czysto politycznych uzasadnień powołania IPN-u, nowa instytucja miała w założeniach podjąć zagadnienia pamięci narodowej. Jednym z nich mogła być dokumentacja imienna represji ze strony obu najeźdźców na Polskę podczas II wojny. Początkowa odmowa współpracy przy tworzonej dotąd oddolnie „Indeksie Represjonowanych” postawiła Ośrodek na granicy finansowego upadku; projekt jednak nie został przerwany. W następnych latach ta sama ekipa IPN-u odmówiła uruchomienia projektu dokumentującego represje okupacji niemieckiej. Państwo nadal nie miało strategii działania wobec historii.

PRZERWAĆ CISZĘ !
ZNÓW GINIE NARÓD

2001

W czerwcu ukazują się pierwsze tytuły docelowej serii „Żydzi polscy”, gromadzącej kanoniczne świadectwa Zagłady; KARTA stawia przed sobą zadanie źródłowego opisu istoty Holokaustu. 17 września otwarte zostaje na Narbutta Internetowe Centrum „Indeksu Represjonowanych”, z udziałem Premiera i Prezesa IPN-u, który – mimo oficjalnych obietnic – nadal nie wspiera tego programu. W grudniu, w rocznicę stanu wojennego, KARTA ogłasza „dni otwarte”, mobilizując dawne środowiska do dokumentowania własnej aktywności – powstaje Klub Archiwum Opozycji; kilkuset opozycjonistów z Peerelu deklaruje współdziałanie przy tworzeniu Archiwum.

Serię „Żydzi polscy” KARTA uruchomiła na początku lat 90., z założeniem przedstawienia historii Żydów na ziemiach polskich w XX wieku. Wśród wydanych książek pojawiło się arcydzieło literatury faktu – świadectwo Calka Perechodnika. Gdy w 1999 roku okazało się, że pierwsza edycja tego polskojęzycznego tekstu była ułomna, Ośrodek postanowił oprzeć się na nowo odnalezionym rękopisie, a całą serię uruchomić ponownie. W ciągu dwudziestu lat ukazało się w niej dziesięć kanonicznych tytułów Zagłady, w tym wydania *Spowiedzi* Perechodnika – przez wielu ekspertów uznawanej za najwybitniejszy zapis Holokaustu.

2002

W odpowiedzi na zaproszenie Bundestagu, skierowane także do Polski, Ośrodek przedstawia w lipcu koncepcję międzynarodowego Centrum Dokumentacji Wypędzeń – co ogłoszone zostaje w „Rzeczpospolitej” i „Die Welt” z uzasadnieniem, że wspólna praca badawcza ważniejsza jest od „docelowego” berlińskiego muzeum. We wrześniu KARTA, rozpoznawszy drastyczny stan zagrożenia ogromnych zbiorów Towarzystwa Przyjaciół Pamiętnikarstwa, na chwilę przed zniszczeniem wywozi z terenu zrujnowanego pałacu w Rudnie dziesiątki tysięcy indywidualnych świadectw okresu powojennego. Ocalenie tej kolekcji pozwala publicznie postawić kwestię zabezpieczeń archiwistyki społecznej.

Archiwum Ośrodka, powiększane właśnie o Archiwum Historii Mówionej, jawiło się już w tym czasie jako największe w Polsce archiwum społeczne. Od kilku lat prowadzone były z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych rozmowy o wsparciu przez państwo tej dziedziny archiwistyki, która nadal nie miała zabezpieczenia w prawodawstwie. Kolekcja TPP, przekazana przez KARTĘ do Archiwum Akt Nowych, wzmacniała takie postulaty. Przy NDAP powstała Rada Archiwów Społecznych; uruchomiony miał być odpowiedni fundusz. Resort kultury nie poparł jednak przedsięwzięcia, w efekcie zatrzymując sprawę na dekadę.

2003

Wokół 5 marca, pół wieku po śmierci Stalina, KARTA organizuje w przestrzeni Teatru i Galerii Studio oraz przed Pałacem Kultury i Nauki (dawniej im. Stalina) czterodniowe wydarzenie demitologizujące epokę stalinowską. Ogłoszony zostaje *Apel poległych narodów*, zawierający prekursorską próbę oszacowania skali ofiar śmiertelnych systemu sowieckiego. Na wystawy i spotkania do Studia przychodzi ponad 4 tysiące młodzieży. W sierpniu Międzynarodowy Komitet Doradczy UNESCO Programu „Pamięć Świata” wpisuje na listę najważniejszych zbiorów archiwalnych – obok tablic z Postulatami Gdańskimi – utworzoną w Ośrodku kolekcję „*Solidarność*” – *narodziny ruchu (1980–81)*.

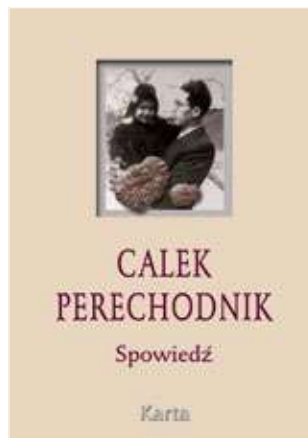
Przed 2003 rokiem polski komitet Programu „Pamięć Świata” zdecydował o zgłoszeniu tablic z Gdańska i postanowił dołączyć największą wówczas w Polsce kolekcję oryginałów z okresu legalnego działania „Solidarność”. Okazało się, że ten warunek spełniają zbiory zgromadzone na Narbutta. Ośrodek otrzymał certyfikat wpisu na Listę „Pamięć Świata” – jako ówczesnie jedyne powojenne zasobu polskiego. Wspólnie z NDAP, KARTA wydała w 2003 roku książkę *Polska–Ukraina: trudna odpowiedź*, podsumowując cykl debat z lat 1994–2001; rekapitulacji w wymiarze politycznym dialog ten się nie doczekał.

2004

W maju, z okazji wejścia Polski do Unii Europejskiej, Ośrodek prowadzi wielowymiarową akcję *Koniec Jałty. Przez Solidarność do Europy*, przedstawiającą polską oddolną drogę ku Zachodowi i polski wkład w obalenie podziału kontynentu. Akcja ta – wystawa w Pałacu Kultury i Nauki, ogólnopolska kampania promocyjna, ośmioodcinkowy cykl filmowy w TVP1, przygotowywany na Narbutta, polsko- i anglojęzyczna publikacja – podsumowuje wcześniejsze dokumentacje KARTY. 22 lipca, dokładnie 60 lat po wprowadzeniu systemu komunistycznego Manifestem PKWN, Fundacja Ośrodka KARTA uzyskuje status organizacji pożytku publicznego, co można przyjąć za akt symboliczny.

W latach 1999–2004 Ośrodek KARTA, przy obojętności całej sceny politycznej i medialnej, zajmował się – w kraju i intensywnie w wymiarze międzynarodowym – prezentacją skuteczności polskiej opozycji antysystemowej. Akcja *Koniec Jałty*, opisująca lata 1944–2004 – od Peerelu w bloku sowieckim do Polski w federacji europejskiej – stała się unikatową próbą podsumowania polskich historycznych dążeń proeuropejskich. Otwarcie w 2004 roku Muzeum Powstania Warszawskiego okazało się, dzięki odzewowi społecznemu, pierwszym impulsem dla polityków, by zająć się historią najnowszą w sposób systemowy.

2005

Ośrodek zdobywa z programu Komisji Europejskiej „Kultura 2000” środki na ekspozycję stałą *Oblicza totalitaryzmu* – po wcześniejszej deklaracji władz miasta, że znajdą w Warszawie na nią odpowiedni lokal. 17 września otwarty zostaje w budynku Karowa 20 Dom Spotkań z Historią, jako agenda Ośrodka KARTA, z wystawą w czterech językach, która przedstawia polskie doświadczenie z obydwooma europejskimi totalitaryzmami – sowiezysmem i nazizmem (w latach 1917–46). To drugi po Muzeum Powstania Warszawskiego stołeczny obiekt mający podjąć stałą działalność opiniotwórczą w odniesieniu do historii najnowszej, pierwszy niekierowany intencjami politycznymi.

Koncepcja panoramicznej wystawy *Oblicza totalitaryzmu* powstawała w latach 2003–04, w kontekście polsko-niemieckich sporów wokół idei Centrum przeciwko Wypędzonom, a zarazem wobec braku polskiego podsumowania biegu zdarzeń narzuconych przez dwa systemy totalitarne. KARTA podjęła się takiego przedsięwzięcia wspólnie z partnerami, głównie z moskiewskim ośrodkiem „Memoriału”. Dom Spotkań z Historią, najpierw przez pół roku będący w gestii organizacji pozarządowej, od 1 marca 2006 stał się miejską instytucją kultury; „wystawa stała” o istocie totalitaryzmu okazała się projektem czasowym.

2006

W marcu Ośrodek przedstawia Instytutowi Pamięci Narodowej projekt Centrum Informacji o Represjonowanych, mający na bazie doświadczeń i metodologii „Indeksu Represjonowanych” zebrać imienne dane o obywatelach polskich prześladowanych pod obiema okupacjami – sowiecką i niemiecką. Prezes IPN-u podejmuje decyzję o skupieniu się na ofiarach nazizmu. Wspólnie z resortem kultury, Instytut powołuje program „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką”. KARTA we wrześniu staje się realizatorem przedsięwzięcia, uruchamiając współdziałanie z trzydziestoma partnerami – państwowymi, samorządowymi i pozarządowymi. Otwarty zostaje portal: Straty.pl.

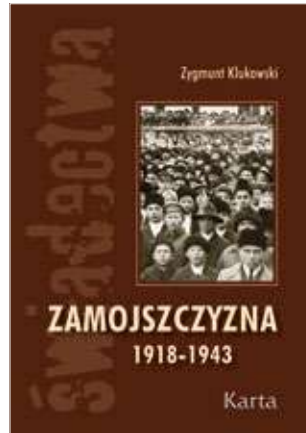

Po krytyce Ośrodka, że dokumentuje jedynie straty pod okupacją sowiecką, w latach 2004–05 szefostwo KARTY bezskutecznie występowało do IPN-u o uruchomienie adekwatnego programu. Po ustanowieniu nowych władz Instytutu, koncept został uznany. Przyjęto metodologię „Indeksu”, lecz nie zgodzono się na ujednoczony program badawczy dla obu okupacji. W latach 2006–08 Ośrodek stworzył wraz z partnerami bazę „Strat”, w której znalazło się ponad 1,5 miliona rekordów osób represjonowanych przez III Rzeszę. Potem realizację ogólnie przekazano Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie”.

2007

Po ukazaniu się w „Karcie” 49 opisu akcji „Wisła” (1947) w relacjach wysiedlanych Ukraińców, odbywa się wewnątrzpolska debata o polskiej racji stanu w tym kontekście – Światowy Związek Żołnierzy AK zarzuca Ośrodkowi oddawanie głosu „wrogowi”; KARTA ogłasza niemożność prowadzenia w taki sposób dialogu w kontekście „Wołynia”. W czerwcu otwarta zostaje wystawa *Wokół pałacu i dworu. Świat ocalony w kolekcji Janusza Przewłockiego*, od której zaczyna się droga KARTY przez historię arystokracji i ziemiaństwa. Jesienią, po wyborach parlamentarnych, Ośrodek podejmuje się stworzenia ekspertyzy, która opisywałaby politykę historyczną nie w perspektywie celów polityki, lecz historii.

Prowadzony oddolnie (bez udziału państwa) dialog o historycznych relacjach polsko-ukraińskich dotarł do kresu, gdy zaczęły się w nim objawiać postawy nacjonalistyczne. Równocześnie struktury państwowe, w latach 2005–07 wzmacniając polaryzację społeczną, jeszcze go utrudniały. W grudniu 2007 Ośrodek przedstawił Kancelarii Senatu ekspertyzę uzasadniającą konieczność konsensusu w dziedzinie prac nad przeszłością. Po kilku miesiącach, wobec braku reakcji władz, *Powinności polityki historycznej* ukazały się w „Karcie”, co wywołało debatę społeczną, lecz nie przezwyciężyło bezwładu w działaniach państwa.

Dwór w Mordach

Wł. de Alton w Mordach. Na pierwszym planie wózki z koniami. Zdjęcie z lat 1880-1890.

Wł. de Alton z rodziną. Zdjęcie z lat 1880-1890. W tle widoczny jest dwór w Mordach. Zdjęcie z lat 1880-1890.

Wł. de Alton z rodziną. Zdjęcie z lat 1880-1890. W tle widoczny jest dwór w Mordach. Zdjęcie z lat 1880-1890.

Wł. de Alton z rodziną. Zdjęcie z lat 1880-1890. W tle widoczny jest dwór w Mordach. Zdjęcie z lat 1880-1890.

Lo...
Biografia
Prezenta

...w budowlach
...do mnie
...z podziem
...nietę
...nie ma.

...układu domu
...park
...czy światek

...stacjonary
...klasyce
...roku 1912
...jego ojciec
...razem osiedlił
...Elżbieta

...mym otocze
...sąsiedzi
...byli to mój
...dajmy i świat

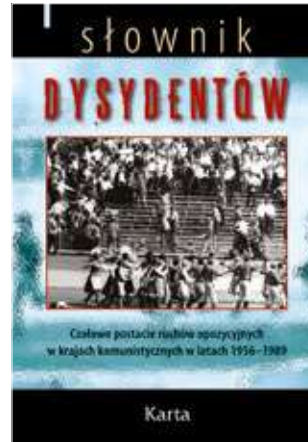
...1944 przesi
...niebezpiecznym
...wspomina
...dwie siostry
...i parę

...działalo to
...podziemi
...miałala re
...jędłowi, bał
...lejszych lat
...w porozu
...skóńczenie
...leniędy
...zejęca ni

2008

W styczniu, po jedenastu latach pracy, ukazuje się w wersji polskiej (zarazem jako podstawa planowanych tłumaczeń) dwutomowy *Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych w latach 1956–1989* – zawierający 353 biogramy osób z 24 państw bloku sowieckiego (58 biogramów z Peerelu) oraz towarzyszące im teksty analityczne. W grudniu, po trzech latach przygotowań, Ośrodek wydaje *Zaolzie. Polsko-czeski spór o Śląsk Cieszyński 1918–2008* – pierwszą publikację dotyczącą historii lokalnej, która zestawia ze sobą na równych prawach świadectwa polskie, czeskie i śląskie; książka w wersjach polskiej i czeskiej staje się podstawą debat publicznych, „dawniej niemożliwych”.

Projekt *Słownika dysydentów* planowany był na trzy lata, a zawrzeć miał około tysiąca biogramów. KARTA koordynowała całość przedsięwzięcia (językiem roboczym był polski), a głównym partnerem był ośrodek moskiewski „Memoriału”, który zajmował się krajami byłego Związku Sowieckiego. Współpraca partnerów (w przewadze pozarządowych) z 24 państw okazała się bardziej skomplikowana i mozolna, niż pierwotnie zakładano. W kilku krajach musiały dopiero powstać archiwa dysydenckie; odbywały się debaty co do wyboru postaci i proporcji między krajami. Wersję czeską ukończono w 2017, a rosyjską w 2021 roku.

Ośrodek KARTA
ul. Narbutta 29, Warszawa
tel. 0-22 848 07 12
0-502 505 877
pogotowie@karta.org.pl

Ocalamy:

wspomnienia, dokume

otowia Archiwaln

2009

Rok rocznic polskiego półwiecza podległości: 70. upadku II RP i 20. początku III RP. Państwo wcześniej nie podejmuje przygotowań. 4 czerwca, dzięki przeniesieniu swarów politycznych do Gdańska, KARTA – wspólnie z władzami Warszawy, DSH jako stołecznym koordynatorem i ogólnopolską Inicjatywą Razem'89 – inicjuje pierwsze Święto Wolności. We wrześniu, po wstępnym raporcie, przygotowanym wraz z IPN-em, Ośrodek przedstawia szacunek skali ofiar bezpośrednich prześladowań ze strony obu totalitarnych agresorów od 1939 roku: co najmniej 12 milionów – 11 milionów po stronie niemieckiej, milion po sowieckiej. 11 listopada Ośrodek otrzymuje Nagrodę Dwudziestolecia Odrodzenia Niepodległej Polski.

Prowadzona przez Ośrodek imienna dokumentacja ofiar II wojny pozwoliła po raz pierwszy na orientacyjne zsumowanie represji wobec obywateli polskich po obu agresjach we wrześniu 1939. Skoro prześladowania dotknęły wprost co najmniej 12 milionów, wobec 35 milionów obywateli II RP, oznacza to odebranie życia lub zdrowia co trzeciemu z nich; statystyka została przedstawiona w 18 kategoriach represji pod obiema okupacjami. Nagrodę Dwudziestolecia – Pro Publico Bono za działalność na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego KARTA otrzymała jako jedna z trzech spośród 60 tysięcy organizacji pozarządowych.

Dom Spotkań z Historią
instytucja kultury m. st. Warszawy

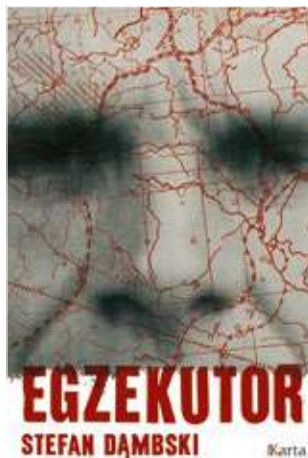

Osrodek Karta

2010

W styczniu KARTA wznawia książkę *Rosja a Katyń*, przedstawiającą wysiłek Rosjan, by zwalczyć kłamstwo katyńskie. W lutym byli dysydenci sowieccy piszą do Ośrodka o odpowiedzialności obywatelskiej za Katyń, wzmacniając swe oświadczenie sprzed 30 lat. 7 kwietnia przedstawiciel KARTY w delegacji rządowej informuje z Katynia, że wbrew oczekiwaniom strona rosyjska nie przedstawi brakującej dokumentacji; 10 kwietnia ten sam samolot rozbija się pod Smoleńskiem. Jesienią z metod edukacyjnych „Historii Bliskiej” wyrasta projekt Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej – Ośrodek zaczyna ustanawiać archiwa społeczne w bibliotekach publicznych w gminach do 20 tysięcy mieszkańców.

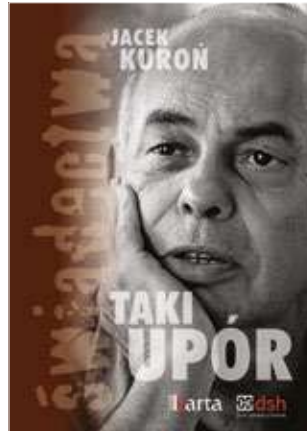

„Karta” pożegnała ofiary katastrofy smoleńskiej okładką 62. numeru z hasłem: „Piętno”; 10 kwietnia zdawał się zapowiadać kres rosyjskiej gry z prawdą katyńską – nic później tego nie potwierdziło. Ośrodek swoje prace dokumentacyjne związane z dawną zbrodnią zamknął w 2013 roku XXI tomem serii „Indeksu Represjonowanych”: *Zabici w Katyniu*. CATL-e okazały się możliwe dzięki Programowi Rozwoju Bibliotek, prowadzonemu przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego; Ośrodek przeszkolił przedstawicieli ponad stu bibliotek gminnych, dzięki czemu można było planować bardziej systemowo pracę nad historią lokalną.

2011

W styczniu dobiega końca szeroka debata publiczna po wydaniu przez Ośrodek Egzekutora – spowiedzi żołnierza AK, wykonawcy licznych wyroków śmierci; książka zyskuje rangę sztandarowego głosu antywojennego. We wrześniu – jako szósta pozycja w serii „Świadectwa” – ukazuje się autobiografia intelektualna Jacka Kuronia *Taki upór*; chronologiczne zestawienie różnego typu wypowiedzi tworzy zaskakujący portret: najbardziej świadomego polityka, przywódcy polskiego społeczeństwa od lat 60. Dyskusje w 35-lecie KOR-u nie potwierdzają jednak tej konkluzji – opinia publiczna pozostaje w przekonaniu, że lider jawnej antysystemowej opozycji nie był głównym przywódcą.

Seria „Świadectwa”, prowadzona przez Ośrodek od 2006 roku, wypracowała poprzez źródła wyraźną linię zapisu polskiego doświadczenia w XX wieku: Stanisław Bohdanowicz (1918–22), Zygmunt Klukowski (1918–59), Stanisław Czuruk (1939–55), Adam Uziembło (1885–1950), Jerzy Zawieyski (1955–69). Autobiografia Kuronia, przedstawiająca całe jego życie, była zapisem najbardziej współczesnym – zaskakiwała jednak powszechna obojętność wobec jej przesłania. Od 2013 roku seria kontynuowana była jako „Świadectwa. XX wiek”, z dodatkiem kraju: Polska, Niemcy, Rosja, Norwegia, Afganistan.

Warszawa, 21 grudnia 2011. Wigilia w Ośrodku KARTA. Od lewej stoją w górnym rzędzie: Mariusz Musiał, Wojciech Jaskulski, Magdalena Kornacka-Jaskulska, Alicja Wancercz-Gluza, Monika Lipka, Joanna Łuba, Agata Witerska, Ewa Kołodziejaska, Piotr Suwiński; stoją poniżej: Ewa Rybarska, Artur Jóźwik z córką Zosią, Danuta Woźniak, Agnieszka Kudelka, Maryna Piecko (z tyłu), Małgorzata Kudosz, Maciej Wyrwa (z tyłu), Maciej Melon, Katarzyna Janiak (z tyłu), Anna Maciąg, Łukasz Bertram (z tyłu), Waldemar Michałowski (z tyłu), Agnieszka Dębska, Piotr Filipkowski (z tyłu), Agnieszka Knyt, Hanna Antos, Maciej Kowalczyk (z tyłu), Tomasz Sudot, Magdalena Durda-Dmitruk, Helena Sienkiewicz, Maria Krawczyk. Siedzą od lewej: Zbigniew Gluza, Piotr Jakubowski, Jakub Szmuc z córką Emilką i synem Szymonem, Joanna Michałowska z córką Cecylią, Halina Cieszkowska, Anna Teresa Szymańska, Katarzyna Ziętał, Irmina Dalman, Artur i Marcel Janiszewscy (z tyłu), Olga Jaskulska; w środku siedzą: Dominik Czapigo z synem Stasiem, Justyna Czapigo, Aleksandra Janiszewska. Fot. Piotr Ziętał / OK

2012

W 30-lecie KARTY ukazuje się książka *Odkrycie KARTY: niezależna strategia pamięci* – opisująca chronologicznie lata 1982–2011. W styczniu Ośrodek znajduje się w katastrofalnej sytuacji finansowej. Informacja, że KARTA jest na granicy bankructwa, uruchamia wielką kampanię medialną w jej obronie. W reakcji, Kancelaria Senatu wpisuje do budżetu państwa na rok 2012 „archiwistykę społeczną” jako pozycję w rezerwie celowej; Ministrowie Kultury oraz Spraw Zagranicznych deklarują pomoc swych resortów. Rozważana publicznie jako ratunkowa koncepcja upaństwowienia Ośrodka, co oznaczałoby też utratę niezależności, okazuje się nieaktualna – instytucja broni się jako organizacja pozarządowa.

Jako organizacja bez majątku i jakiegokolwiek stałej dotacji, KARTA na końcu 2009 roku znalazła się po raz trzeci w sytuacji głębokiego zadłużenia; w następnych dwóch latach stan finansów pogarszał się znacząco, także za sprawą braku wsparcia państwa dla „Indeksu Represjonowanych”. Gdy na przełomie 2011/12 roku *Odkrycie KARTY* było zamykane, wizja bankructwa stała się oczywista. Pomogły instancje niezajmujące się zasadniczo kwestiami historii, a wsparcie ze strony Senatu RP spowodowało, że archiwistyka społeczna znalazła się po raz pierwszy, jako nazwa dziedziny życia publicznego, w dokumencie państwowym.

DEBATA

Debatę
poprowadzi

13 marca 2012
godz. 17.00

PO

rec

Jaroslav

Gugał

Dom
Spotkań
z Historią
ul. Karowa 20

LATACH

Karta

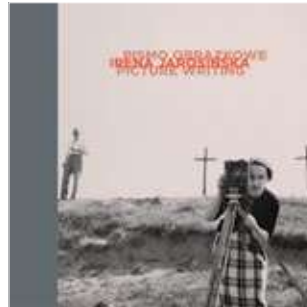
dsh

Instytut Kultury
i Socjologii

2013

W marcu, przy okazji 90. rocznicy ustanowienia granicy polsko-litewskiej i 75. rocznicy polskiego ultimatum wobec Litwy, KARTA stawia publicznie postulat otwartego dialogu historycznego z Litwinami – władze państwowe odmawiają zabrania głosu. W maju, po 25 latach samodzielnego prowadzenia „Indeksu Represjonowanych”, Ośrodek – wobec braku środków na kontynuację – przekazuje program do Instytutu Pamięci Narodowej: 316 tysięcy biogramów udostępnianych w Internetowym Centrum oraz 1,2 miliona biogramów w bazie roboczej wraz z podstawą w dokumentacji źródłowej. Jesienią KARTA ogłasza utworzenie – w porozumieniu z MSZ-em – Międzynarodowego Archiwum Białoruskiego.

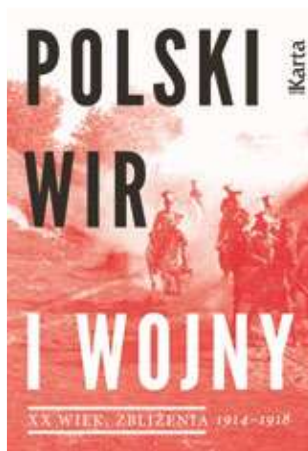

Własne działania związane z zagraniczną polityką historyczną pobudziła ekspertyza Ośrodka *Zadania dyplomacji obywatelskiej 2013–15*, napisana jesienią 2012 dla MSZ-u, formułująca postulaty polskiej aktywności wobec wszystkich krajów sąsiedzkich. Naprawę stosunków Polski z Litwą miała ułatwić reakcja w połowie marca 2013 na dwie symboliczne rocznice II RP – uruchomiona przez KARTĘ debata, trwająca blisko dwa lata, potwierdziła wzajemny pat. Archiwum tworzone przez białoruską diasporę miało służyć przyszłej wolnej Białorusi; przedstawiciele Unii Europejskiej, mimo zapowiedzi, ostatecznie nie poparli przedsięwzięcia.

2014

W styczniu „Karta” 78 ukazuje się jako ostatnia w dotychczasowym kształcie; odtąd kwartalnik zwiększa format, wychodzi w pełnym kolorze, lecz nie zmienia formuły jako pismo świadectw, a nie opracowań historycznych. W pierwszej połowie lutego, ze strony przedstawiciela niezależnych dziennikarzy z Kijowa, pada zachęta wobec Ośrodka, by pomógł opisać trwający ukraiński przełom. Jesienią, podczas rozmów w Kijowie z organizatorami Muzeum Majdanu, KARTA podejmuje się zadania, nawiązuje kontakt z kilkunastoma środowiskami i osobami dokumentującymi wydarzenia z przełomu 2013/14 roku. Powstaje książka, która metodą montażu źródeł zapisuje pamięć Ukraińców.

Ogień Majdanu. Dziennikrewolucji 21.11.2013–22.02.2014 ukazał się w 2015 roku w wersjach polskiej i ukraińskiej. KARTA zastosowała swoją metodę, tworząc chronologiczną kompozycję tekstów z blisko stu książek, kilkuset relacji dźwiękowych i filmowych, tysięcy wpisów internetowych, zapisu transmisji telewizyjnych ze sceny Majdanu. Ukraińcy namawiali do tego Ośrodek, wiedząc, że ich główna inspiracja – Sierpień 80 – została opisana tą metodą dopiero dwadzieścia lat po przełomie, gdy trudniej było odtworzyć nerw społeczny, wielkie emocje towarzyszące wyłomowi ze świata sowieckiego; teraz przeżyli swój akt wyzwolenia.

2015

„Karta” 82 przedstawia w styczniu *Koniec Solidarności* – także w postaci załączonej płyty *Ostatnie słowo „S” 24.06.1990* z zapisem dźwiękowym blisko siedmiogodzinnego zebrania Komitetu Obywatelskiego w Auditorium Maximum UW, zamykającego dekadę Solidarności 1980–90. W październiku Ośrodek organizuje – w Muzeum POLIN – I Kongres Archiwów Społecznych, dzięki któremu archiwistyka społeczna staje się dziedziną uznawaną przez wiele środowisk pozarządowych, ale także zainteresowane instytucje państwowe. Obok Kongresu, KARTA wprowadza do swojej stałej tradycji Dzień Darczyńcy – moment publicznych podziękowań dla osób poszerzających zasoby społeczne.

Uzyskane ze zbiorów prywatnych nagranie z czerwca 1990 pozwoliło stwierdzić w „Karcie”, że był to moment końcowy Solidarności – potem występowała tylko w cudzysłowie, jako nazwa związku zawodowego zaprzeczającego racjom dawnego wyzwolenieckiego ruchu. W roku I Kongresu Archiwów Społecznych współpracę KARTY z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych potwierdziła także wspólna poprawka do *Ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*, uruchamiająca środki państwowe dla archiwów społecznych. Poprawkę, zgłoszoną przez Ośrodek, podzielony Parlament przyjął jednomyślnie.

...вірус.
...побояться, що з тобою у вир
- бігти! Але вже розумієш, що пізно, і зараз накриє тебе
» рука правосуддя!

30 листопада 2013

2016

Ośrodek tworzy program komputerowy do opracowania zbiorów – Otwarty System Archiwizacji, dostępny bezpłatnie dla sieci archiwów społecznych, która na portalu Archiwa.org gromadzi ich blisko 450. W październiku uruchomiony zostaje Klub KARTY, jako zaproszenie do stałego kontaktu z Ośrodkiem dla osób gotowych wspierać jego działalność – Klub ma umocnić naturalne otoczenie społeczne podejmowanych przedsięwzięć. W grudniu, wspólnie z Teatrem Polskim w Warszawie, KARTA prowadzi debatę na temat przyszłości Białorusi; punktem odniesienia staje się wydana po polsku książka Andreja Sannikowa *Białoruska ruletka*, opisująca sfałszowane wybory prezydenckie w 2010 roku.

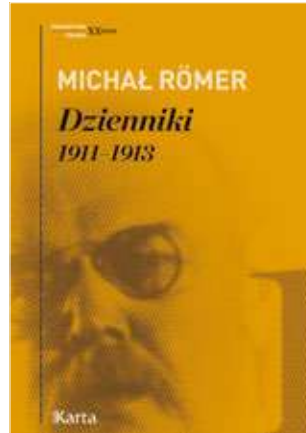
Systemowe wsparcie archiwistyki społecznej dało możliwość stworzenia specjalnego programu OSA, uwzględniającego specyficzne potrzeby tego oddolnego ruchu. Po pięciu latach system ten zaczęło wykorzystywać blisko sto archiwów społecznych. Lata 2015–20 okazały się okresem żywiołowego rozwoju takiej aktywności – w wielu miejscach Polski tworzyć zaczęto nowe podmioty, powołując się na KARTĘ jako źródło inspiracji. Wychodzące z projektu CATL-i szkolenia organizacji pozarządowych w prowadzeniu archiwum historycznego zaczęły z czasem przerastać możliwości warszawskiego zespołu.

Warszawa, 22 października 2016. Promocja książki *Salon. Niezależni w „światłicy” Anny Erdman i Tadeusza Walendowskiego 1976–79*, w dawnym mieszkaniu Melchiora Wańkowicza w kamienicy przy ulicy Puławskiej 10. Stoją od lewej: Wojciech Onyszkiewicz, NN, Joanna Szczęśna, Maciej Rayzacher, Perta Kacman, Łukasz Bogucki (z tyłu), Henryk Wujec, Leszek Dymarski, Małgorzata Naimska, Andrzej Gelberg, Jolanta Rodziewicz-Rayzacher, Ludwika Wujec, Seweryn Blumsztajn, Jacek Petrycki (z tyłu), Anna Dodziuk, Barbara Hrybac; siedzą od lewej: Zofia Winawer, Gwido Zlatkes, Paula Sawicka. Fot. Dominik Czapigo / OK

2017

Wiosną w serii „Świadectwa” ruszają dwie wielkie edycje dzienników: sześciotomowa Michała Römera (1911–45) i trzytomowa Wiktora Woroszyńskiego (1953–96). 10 czerwca odbywa się na Karowej uroczysta rozmowa wokół pierwszego tomu Woroszyńskiego – w scenerii miesięcznicy smoleńskiej: DSH otaczają wozy policyjne, nieopodal trwa demonstracja. W „Karcie” 92, w lipcu, zapowiedziane zostaje udostępnienie całej zeskanowanej Deklaracji Podziwu i Przyjaźni dla Stanów Zjednoczonych, którą w 1926 roku podpisało 5,5 miliona obywateli polskich; kwartalnik przedstawia powody podzięk: pomoc dyplomatyczną i materialną USA w latach 1917–22. W grudniu umiera lider „Memoriału”.

W latach 2017–19 seria „Świadectwa. XX wiek”, dzięki nowym edycjom, zyskała rangę kanonu historycznej literatury faktu; do 2021 roku w serii, sformatowanej w 2013 roku, ukazało się 25 tytułów. Obok innych portali edukacyjnych Ośrodka (Historiabliska.pl, Uczycieszistorii.pl, Wojnaipamiec.pl) powstał przedstawiający pełną zawartość Deklaracji Podziwu – Polska1926.pl, z blisko milionem odczytanych rękopiśmiennych podpisów. Śmierć Arsienija Rogińskiego, wybitnego przedstawiciela demokratycznej Rosji, boleśnie uderzyła w prowadzoną przez KARTĘ współpracę z „Memoriałem” – odtąd coraz bardziej zagrożonym.

Karta
Twojej historii

2018

W styczniu rusza 52-tygodniowy cykl Ośrodka „Nieskończenie Niepodległa” – przedstawiane co tydzień w „Rzeczpospolitej”, a następnie w wielu innych mediach, 52 tematy realizowane metodą KARTY, tłumaczą, co w latach 1918–2018 Polska zrobiła ze swoją niepodległością. Jesienią ukazuje się dwutomowa *Księga Stulecia Niepodległości*, przedstawiająca całe sto lat w edycji albumowej. W 100. rocznicę odzyskania bytu niepodległego, poza *Księgą* i reakcjami na nią, nie odbywa się w III RP debata mogąca pomóc w zrozumieniu, co służy, a co zagraża niepodległości – i co spowodowało szybki rozpad II RP po uderzeniu we wrześniu 1939. Rocznicą nie przynosi współczesnej refleksji.

W spolaryzowanym politycznie kraju zbliżająca się rocznica Niepodległości wydawała się niezwykle szansą, by poprawić kondycję społeczną; przywołanie momentu historycznego – jako dobra wszystkich identyfikujących się z Polską – mogło być argumentem na rzecz całej wspólnoty. Partykularyzm polityczny, który zniszczył nawet taką okazję, potwierdził narastające poczucie, że nad zbiorową tożsamością da się pracować jedynie poza sceną polityczną i jej propagandą, w przestrzeni społecznej. Program „Nieskończenie Niepodległa”, prowadzony w pełni niezależnie, kończył się przesłaniem demokratycznym.

RSIEGA
STULECIA
NIEPODLEGŁOŚCI

100

Warszawa, 13 czerwca 2019. Od lewej w pierwszym rzędzie od dołu: Alicja Wancerz-Gluza, Agata Bujnowska, Agnieszka Dębska, Agnieszka Knyt, Magdalena Kornacka-Jaskulska, Halina Cieszkowska, Joanna Łuba, Małgorzata Tworzewska-Laskowska, Agnieszka Kudelka, Maria Krawczyk; w drugim rzędzie: Hanna Antos, Urszula Śmiarowska, Małgorzata Kudosz, Katarzyna Ziętał, Agnieszka Świąteczka, Artur Józwiak, Monika Harchut, Mateusz Kaniewski; w trzecim rzędzie: Dominik Czapigo, Katarzyna Januszewska,

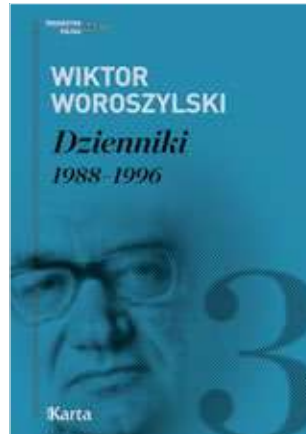

Joanna Michałowska, Małgorzata Pankowska-Dowgiało, Anna Richter, Agnieszka Gleb, Małgorzata Sopyło, Marta Markowska, Agata Szymczak, Marcin Kamiński, Jolanta Leniec; w czwartym rzędzie: Filip Wróblewski, Leszek Włochyński, Paweł Banaszczyk, Denis Gornichar, Wojciech Budzisz, Piotr Suwiński, Michał Przewłocki, Anna Kulig, Adriana Kapała, Anna Salikow, Adam Safaryjski, Ewa Pietraszek, Katarzyna Płażyńska, Zbigniew Gluza, Andrzej Konopka. Fot. Krzysztof Pacholak

2019

27 marca pierwszym laureatem Nagrody KARTY im. Katarzyny Miernickiej za działania na rzecz pamięci historycznej, służące wspólnocie obywatelskiej zostaje Mirosław A. Supruniuk, twórca Archiwum Emigracji w Toruniu. Od września działa Fundacja Domu Wschodniego, powołana także z udziałem Ośrodka, która w przyszłości ma ustanowić Dom Wschodni w zespole pałacowo-parkowym w Mordach k. Siedlec. Jesienią, po nieudanych negocjacjach z Urzędem Miasta st. Warszawy w sprawie wsparcia KARTY jako koordynatora archiwistyki społecznej, wniosek taki zostaje zgłoszony do resortu kultury, co spotyka się z przychylnością i obietnicą przyznania na ten cel koniecznego budżetu.

Dzięki darczyńcy, Januszowi Miernickiemu, Nagroda KARTY ma odtąd charakter dorocznego uhonorowania. Dom Wschodni powstaje za sprawą podpisanej w 1999 roku umowy między Rodziną Przewłockich (w Mordach w latach 1912–44) a Ośrodkiem – po odzyskaniu majątku w 2018 roku Rodzina, zgodnie z zapowiedzią, przekazała go (FDW) na cele publiczne. Dla KARTY ma to być miejsce powrotu do przerwano dialogu historycznego Polska–Wschód, z akcentem na Białoruś, Ukrainę i Rosję; będą tu też gromadzone zbiory archiwalne i biblioteczne wschodnich mniejszości narodowych, co dotąd nie miało w Polsce miejsca.

Miroslaw A. Guprowski

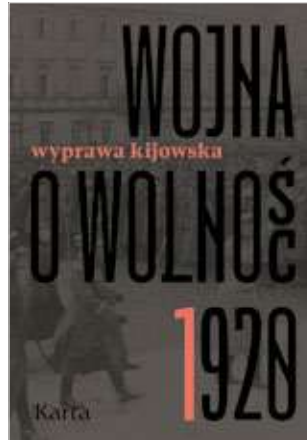
LAUREAT I. EDYCJI MAGRODY KARTY
IM. KATARZYNY NIEBICKIEJ ZA DZIAŁANIA
NA RZECZ PAMIĘCI HISTORYCZNEJ,
SŁUŻĄCE WSPÓLNOŚCI OBYWATELSKIEJ

WALDEMAR 2017

Karta

2020

W lutym rozpoczyna działalność Centrum Archiwistyki Społecznej, powołane jako instytucja państwowa (z dotacją budżetową), współprowadzona przez resort kultury i Ośrodek. To ratunek dla dziedziny, której rozwój nie jest już na miarę możliwości koordynacyjnych KARTY. Część zespołu CAS-u przechodzi z Ośrodka, dyrektorkami zostają liderki jego dotychczasowego programu „Archiwistyka Społeczna”; KARTA nadal w pełni prowadzi własne archiwum, lecz nie zajmuje się archiwistyką w wymiarze ogólnopolskim. Od kwietnia do listopada „Rzeczpospolita” i inne media prezentują cotygodniowy cykl „Wiktoria 1920”, opisujący chronologicznie wojnę z bolszewikami, opracowany przez Ośrodek.

W ostatnich latach zadłużenie Ośrodka, jako organizacji pozarządowej bez majątku i dotacji instytucjonalnej, doprowadziłoby do załamania się archiwistyki społecznej, gdyby nie mocniejsze wsparcie dziedziny. KARTA przekazała do CAS-u system OSA oraz portal Archiwa.org, dzięki czemu Centrum może koordynować działania całej sieci archiwów społecznych (ponad 600), prowadzić szkolenia dla wymagających tego organizacji, tworzyć narzędzia dla różnych typów archiwów – dokumentowych, ikonograficznych, dźwiękowych, filmowych. Dzięki CAS-owi, „Karta” uruchomiła na swych łamach cykl „Małe ojczyzny”.

WYKONANIE: MIEJSCA I KEDY

1926

PROJEKT I WYKONANIE: MIEJSCA I KEDY

W tym punkcie nie przedstawiamy jeszcze żadnych danych, które mogłyby być wykorzystane przez Ciebie. Aby uzyskać więcej informacji, prosimy o kontakt z naszymi specjalistami. Możesz również skorzystać z naszego portalu KARTA, który umożliwia Ci dostęp do danych i ich analizę. Aby uzyskać więcej informacji, prosimy o kontakt z naszymi specjalistami. Możesz również skorzystać z naszego portalu KARTA, który umożliwia Ci dostęp do danych i ich analizę.

Odsłonięta **Karta**
Twojej historii

2021

W marcu ukazuje się nakładem Ośrodka *Marsz Białorusi. Sierpień–grudzień 2020* – prezentacja wydarzeń trzeciego, po Sierpniu 80 i Majdanie 2013/14, przełomu społecznego w przestrzeni posowieckiej; książka rejestruje etap zamknięty w poprzednim roku, lecz zdaje się też rysować dalszą przyszłość. W następnych miesiącach powstały w KARCIE zespół herstoryczny prowadzi prace nad *Stuleciem kobiet* – książką, której zadaniem jest zebranie żeńskich świadectw rzeczywistości patriarchalnej ostatnich stu lat. Jesienią trwają przygotowania do styczniowej rocznicy – Ośrodek stara się podsumować całość dotychczasowych doświadczeń i nazwać perspektywę własnych działań.

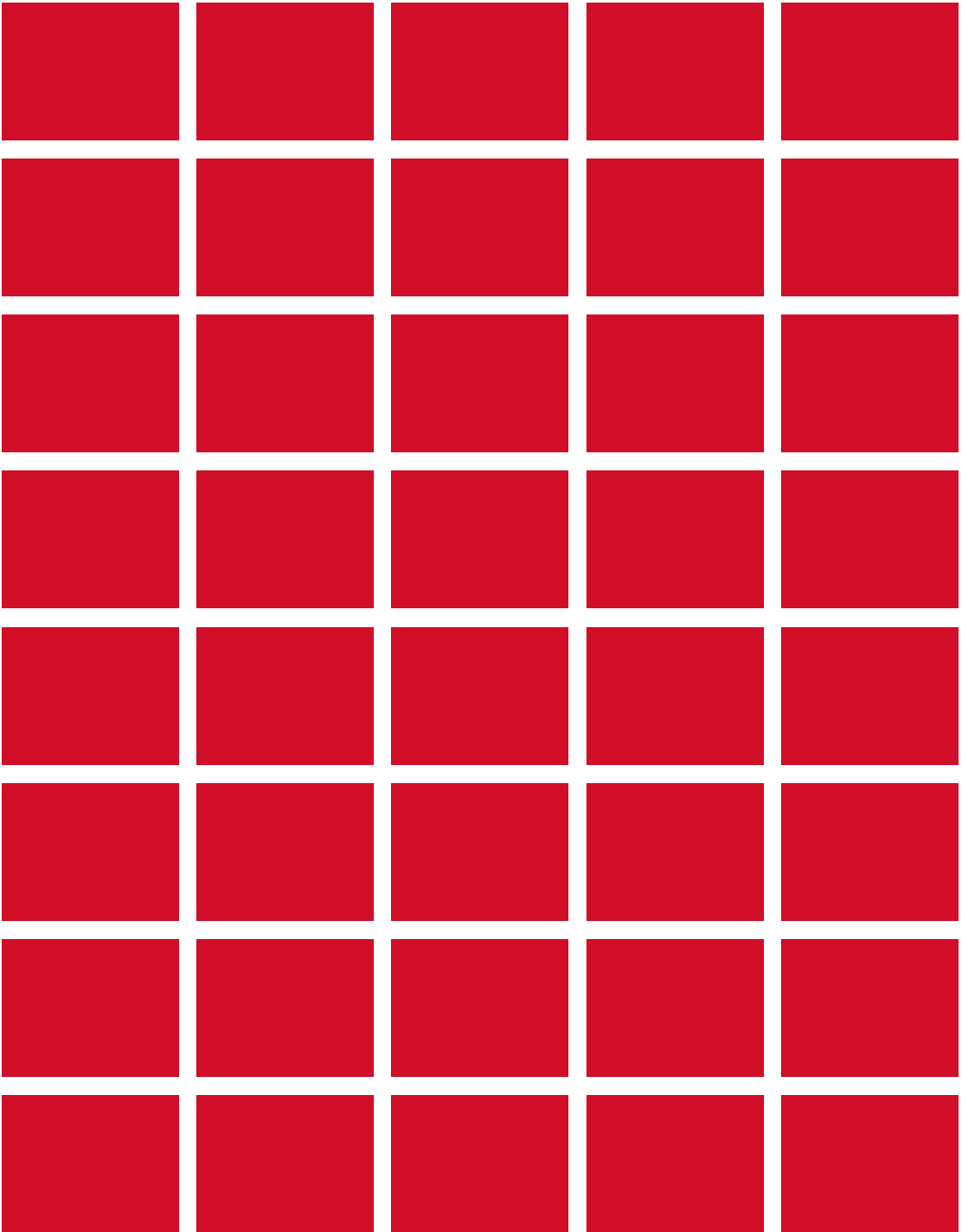

W „Karcie” 96, w 2018 roku, redakcja kwartalnika zebrała – pod hasłem „Polka niepodległa” – świadectwa kobiece z okresu II RP, w tym manifest Ireny Krzywickiej *Zmierzch cywilizacji męskiej*, w którym apeluje ona o bunt przeciw zastałemu porządkowi. Po dziewięciu dekadach tekst nie stracił na aktualności, więc Ośrodek podjął próbę współpracy z Kongresem Kobiet i innymi organizacjami, by rozszerzyć ten przedwojenny obraz na całe stulecie; wtedy jednak bez skutku. Jesienią 2020 członkinie KARTY uznały, że herstoria warta jest zespołowego wysiłku. *Stulecie kobiet* będzie miało premierę w marcu 2022 – w Dniu Kobiecym.

Warszawa, 30 listopada 2021. Zespół KARTY. Od lewej w pierwszym rzędzie: Dominik Czapigo, Agnieszka Knyt, Magdalena Kornacka-Jaskulska, Zbigniew Gluza, Agnieszka Kudelka, Aleksandra Bellwon, Monika Harchut; w drugim rzędzie: Agnieszka Świętecka, Agnieszka Gleb, Katarzyna Górny, Alicja Wancerz-Gluza, Anna Rejman, Katarzyna Januszewska (z tyłu), Swietłana Rudowicz; w trzecim rzędzie: Izabela Kotapska, Anna Czerwińska, Karolina Kuta, Jolanta Binicka, Agnieszka Dębska, Urszula Śmiarowska, Maciej Czajka; w czwartym rzędzie: Bartłomiej Ikwanty, Hanna Antos, Dorota Łubińska, Edyta Banaszkiwicz, Małgorzata Sopyło, Ewa Kwiecińska, Adam Safaryjski, Aleksiej Rogozin. Fot. Maciej Czajka / OK

KARTA

1982–2021

Środowisko

„Karta” podziemna (1982–1990)

Redakcja

- Zbigniew Gluza („Andrzej Szański”) – redaktor naczelny
- Sławomir Dąbrowski („Jacek Wesołowski”)
- Andrzej Gelberg („Edward Kortal”)
- Aldona Jawłowska [†] („Olgiard Selim”)
- Katarzyna Madoń-Mitzner („Maria Rotard”)
- Ewa Matuszewska [†]
- Anna Mieszczanek („Ewa Żylińska”)
- Elwira Milewska-Zonn [†] („Julia Łajuk”)
- Piotr Mitzner („Jan Pławski”)
- Jerzy Modlinger („Piotr Czarnecki”)
- Roman Stachyra („Szczepan Wamer”)
- Robert Terentiew
- Alicja Wancierz-Gluza („Anna Karska”)
- Wojciech Wiślak („Marek Lach”)
- Joanna Wiszniewicz [†] („Teresa Zawrot”)
- Gwido Zlatkes („Grzegorz Widok”, „Krzysztof Dowig”)
- Joanna Brańska [†] („Monika Redzyńska”)
- Andrzej Drawicz [†] („Adam Mazur”)
- Jan Dworak („J.W. Marewicz”)
- Małgorzata Giżejewska
- Katarzyna Grochola
- Jarosław Gugala („Rafał Halenda”)
- Andrzej S. Jagodziński („Tomasz Robiński”)
- Maria Jastrzębska
- Marek Jastrzębski („Józef Gajewski”)
- Andrzej Krawczyk
- Małgorzata Mikołajewska-Dąbrowska
- Adam Peszke („Michał Brzeski”)
- Arkadiusz Prusinowski
- Andrzej Szałas („Wacław Har”)
- Hanna Świda-Ziemia [†] („Joachim Kruk”)
- Jacek Tofil
- Piotr Tofil
- Agata Tuszyńska („Marta Barska”)
- Ewa Wójciak („Ewa Waldyń”)
- Piotr Wróbel
- Larysa Zajączkowska-Mitznerowa [†] („Maria Trzcińska”)
- Jan Zieliński

Współpracownicy

- Aleksander Dąbrowski [†] („Adrian Zacharski”) – komputerowe przetwarzanie tekstów
- Teresa Bochwic („Maria Szerszeń”)

Archiwum Wschodnie (1987–1993)

■ KIEROWNICTWO

Warszawa

- Zbigniew Gluza (koordynator; po zarejestrowaniu Fundacji AW – prezes)
- Radosław Rozpędowski (Wrocław), 1990–1991 (wiceprezes)
- Piotr Wróbel, 1987–1988 (kierownik naukowy)
- Andrzej Krawczyk, 1988–1990 (kierownik naukowy)

- Małgorzata Giżejewska, 1990–1991 (sekretarz)
- Krzysztof Jasiewicz, 1991–1993 (sekretarz)
- Elżbieta Binder
- Aleksander Dąbrowski [†]
- Barbara Fabiańska (Poznań)
- Łukasz Juraszyński [†]
- Wiesław Krasnodębski
- Katarzyna Madoń-Mitzner
- Urszula Masłowska [†]
- Piotr Mitzner
- Barbara Münnich
- Zbigniew R. Muszyński (Lublin)
- Grzegorz Sołtysiak
- Alicja Wancerz-Gluza
- Janina Wołczuk (Wrocław)
- Alicja Żendara

Rada naukowa (1988–1992)

- Barbara Skarga [†] (przewodnicząca)
- Tomasz Strzembosz [†] (wiceprzewodniczący)
- Andrzej Ajnenkiel [†]
- Andrzej Drawicz [†], 1988–1989
- Jerzy Holzer [†]
- Adolf Juzwenko (Wrocław)
- Wojciech Wrzesiński [†] (Wrocław)

■ ODDZIAŁY

Warszawa

- Janusz Ankudowicz [†]
- Bartłomiej Binder-Frycz
- Teresa Bochwic
- Joanna Brańska [†]
- Anna Brudzyńska [†]
- Barbara Celińska [†]
- Dariusz Cherubin
- Alicja Dąbrowska
- Sławomir Dąbrowski
- Anna Dzieńkiewicz

- Elżbieta Feliksiak
- Mirosław Filipiak
- Adam Gałkowski
- Tomasz Gleb
- Katarzyna Grochola
- Zbigniew Hauser
- Jan Hesse
- Barbara Hrebenda [†]
- Mieczysław Jędruszczak [†]
- Ryszard Kalicki [†]
- Wawrzyniec Kaznowski
- Julitta Kobos
- Irena Krajewska [†]
- Kazimierz Krajewski
- Hubert J. Kuberski
- Tomasz Lenczewski
- Tomasz Łabuszewski
- Krzysztof Łączyński
- Małgorzata Mikołajewska-Dąbrowska
- Barbara Mineyko
- Halina Myślicka [†]
- Aleksandra Niemczykowa [†]
- Helena Owsiany [†]
- Tadeusz Pieńkowski [†]
- Renata Piętniewicz
- Janusz Przewłocki [†]
- Izabela Rybicka [†]
- Małgorzata Strasz
- Krzysztof Sylwanowicz
- Danuta Szczepańska
- Witold Telakowski [†]
- Krystyna Tomaszewicz-Pfützner
- Ewa Waszkiewicz
- Ewa Wolak
- Beata Wróblewska (Podkowa Leśna)
- Wiesław J. Wysocki
- Marta Zajączkowska
- Joanna Zalewska
- Edward Zapolski

- Krystyna Zygała [†]
- Halszka Żuromska [†]

Białystok

- Krzysztof Sawicki (kierownik)
- Jerzy Kułak (kierownik)
- Daniel Boćkowski
- Janusz Domański (Bielsk Podlaski)
- Tomasz Malewicz
- Marta Obłocka
- Joanna Radziwońska
- Stanisław Sianko
- Małgorzata Szybutowicz
- Robert Tomczak
- Joanna Wiejkowska

Gdańsk

- Elżbieta Garnysz
- Adam Hlebowicz (Pruszcz Gdański)

Katowice

- Adam Jawor
- Aleksandra Opyrchał (Bielsko-Biała)
- Adam Peretiatkowicz [†]

Koszalin

- Halina Żmiejkó

Kraków

- Tadeusz Czekalski
- Władysław Masiarz
- Grzegorz Mazur
- Tomasz Syga

Lublin

- Krzysztof Sawicki (kierownik)
- Ryszard Hordejuk [†] (kierownik)
- Zbigniew R. Muszyński (kierownik)
- Anna Barańska

- Anna Błaszczczyńska
- Damian Dajka
- Mieczysław Dec
- Robert Kuwałek [†]
- Dariusz Marciniak
- Zdzisław Misiak
- Halina Stachyra

Łódź

- Józef H. Wiśniewski [†] (kierownik)
- Seweryn Brykalski
- Tomasz Ćwietkowski
- Grażyna Wiśniewska
- Ewa Wypych

Poznań

- Barbara Fabiańska (kierowniczką)
- Krzysztof Schramm (kierownik)
- Krzysztof Gozdowski (kierownik)
- Anna Gliszczyńska
- Beata Hołderna
- Halina Kowalenko [†]
- Tomasz Kowalski (Gorzów Wlkp.)
- Aleksandra Kubisiak
- ks. Krzysztof Kuryłowicz
- Krystyna Laskowicz [†]
- Wanda Majchrzycka
- Miłosz Michalski
- Janina Okoniewska
- Zbigniew Rutkowski
- Jarosław Szkwarkowski (Gorzów Wlkp.)
- Stanisława Świerkowska
- Jerzy Wałęcki
- Julian Zydorek [†]

Przemyśl

- Jan Jarosz (kierownik)
- Marek Kuchciński

Wrocław

- Radosław Rozpędowski (kierownik)
- Aleksander Srebrakowski (kierownik)
- Janina Wołczuk (kierownicza)
- Czesław Bazan
- Stefan Borys (Jelenia Góra)
- Jędrzej Chumiński
- Dariusz Doliński
- Włodzimierz Galecki
- Piotr Galik
- Janusz Garniewicz (Kędzierzyn-Koźle)
- Krzysztof Grygajtis
- Grzegorz Hryciuk
- Halina Kaczkowska
- Teresa Kegel
- Jacek Kryński
- Maria Kuczyńska
- Antoni Kuczyński
- Janusz Kupczak
- Zbigniew Lazarowicz
- Krystyna Lewoc (Legnica)
- Antoni Mariański (Opole)
- Danuta Maślicka
- Teofil Mikulski
- Wiktor Noskowski
- Janina Nuckowska
- Kazimierz Pająkowski
- Jerzy Pankiewicz (Wolbórz)
- Jacek Połujan [†]
- Bożena Popik (Kowary)
- Krzysztof Popiński
- Wanda Rajmanowska
- Mariusz Staniszewski
- Jerzy Starzyński (Ruja)
- Anna Strauchold
- Robert Szczerkowski
- Anna Szymczyk
- Jacek Świat
- Krzysztof Tarka (Kędzierzyn-Koźle)

- Czesława Tarnawska (Wałbrzych)
- Krzysztof Turkowski
- Leszek Ubowski
- Jerzy Wiliszewski
- Tadeusz Wrona (Łądek Zdrój)

Rada Naukowa Oddziału Wrocławskiego

- Czesław Hernas [†]
- Adolf Juzwenko
- Jacek Kolbuszewski
- Wojciech Wrzeński [†]

Zielona Góra

- Andrzej Toczewski

■ PRZEDSTAWICIELSTWA

Przedstawiciel AW w Londynie (1988–1989)

- Zdzisław Jagodziński [†]

Komitet AW w Londynie (1990–1993)

- Zdzisław Jagodziński [†] (przewodniczący)
- Andrzej Gorczycki (sekretarz)
- Ryszard Czarnecki
- Tadeusz Drzewicki
- Mieczysław Hampel [†]
- Andrzej Kamieniecki
- Maria Kotulańska [†]
- Janina Kwiatkowska
- Roman Lewicki [†]
- Eugenia Maresch
- Teresa Sordyl
- Andrzej Suchcitz

Przedstawiciel AW w Moskwie (1991–1992)

- Piotr Romanow

Komitet AW w USA

- Krystyna Laskowicz [†] (sekretarz)

- Stanisław Barańczak [†]
- Jan Tomasz Gross
- Jerzy Krzyżanowski
- Jerzy Lerski [†]
- Witold Łukaszewski
- Norman Naimark
- Jan Nowak-Jeziorański [†]
- Maciej Siekierski

- Ewa M. Thompson
- Adam Ulam [†]
- Piotr Wandycz [†]
- Janusz Zawodny [†]

Przedstawiciel AW w USA i Kanadzie (1989–1992)

- Roman W. Rybicki

Ośrodek KARTA (1990→)

■ ZARZĄDY

Zarząd Fundacji Archiwum Wschodniego (1990–1996)

- Zbigniew Gluza, 1990–1996 (prezes)
- Radosław Rozpędowski, 1990–1991 (wiceprezes)
- Piotr Mitzner, 1992–1996 (wiceprezes 1994–1996)
- Elżbieta Binder, 1990–1991
- Aleksander Dąbrowski [†], 1991–1994
- Barbara Fabiańska, 1990, 1992–1994
- Małgorzata Giżejewska, 1990–1991
- Agnieszka Gleb, 1996
- Tomasz Gleb, 1994–1996
- Krzysztof Jasiewicz, 1991–1992
- Łukasz Juraszyński [†], 1990–1991
- Andrzej Krawczyk, 1990
- Katarzyna Madoń-Mitzner, 1992–1996
- Urszula Masłowska [†], 1990–1991
- Barbara Münnich, 1990–1994
- Zbigniew Muszyński, 1990–1991
- Agnieszka Rudzińska, 1994–1996
- Grzegorz Sołtysiak, 1992–1993
- Alicja Wancierz-Gluza, 1992–1996
- Janina Wołczuk, 1991
- Alicja Żendara, 1990

Zarząd Fundacji KARTA (1990–1996)

- Zbigniew Gluza, 1990–1996 (prezes)
- Piotr Mitzner, 1990–1996 (wiceprezes 1991–1996)
- Aleksander Dąbrowski [†], 1990–1994
- Barbara Fabiańska, 1992–1993
- Agnieszka Gleb, 1996
- Tomasz Gleb, 1994–1996
- Krzysztof Jasiewicz, 1992–1993
- Katarzyna Madoń-Mitzner, 1991–1996
- Barbara Münnich, 1992–1994
- Agnieszka Rudzińska, 1994–1996
- Grzegorz Sołtysiak, 1992–1993
- Alicja Wancierz-Gluza, 1991–1996

Zarząd Fundacji Ośrodka KARTA (1996→)

- Zbigniew Gluza, 1996→ (prezes)
- Piotr Jakubowski, 1997–2006 (dyrektor 1999–2006)
- Artur Józwiak, 2006–2019 (dyrektor)
- Agnieszka Gleb, 1996–2001, 2008–2018 (kierowniczka biura 2001–2007, wicedyrektorka 2008–2018)
- Tomasz Gleb, 1996–2001
- Katarzyna Górny, 2021→
- Aleksandra Janiszewska, 2012–2018
- Agnieszka Knytko, 2003–2008

- Magdalena Kornacka-Jaskulska, 2021→
- Joanna Łuba, 2016–2018
- Katarzyna Madoń-Mitzner, 1996–1997, 2003–2008
- Dagmara Mańka-Wizor, 2009
- Katarzyna Puchalska, 2008
- Agnieszka Rudzińska, 1996–2001
- Jan Strękowski, 2001–2002
- Alicja Wancerz-Gluza, 1996–1997, 2003–2018

Rada Ośrodka KARTA (2004→)

- Anna Radziwiłł [†], 2004–2009 (przewodnicząca 2004, 2008–2009)
- Tomasz Szarota, 2004–2009 (przewodniczący 2004–2008)
- Dariusz Stola, 2009→ (przewodniczący)
- Władysław Bartoszewski [†], 2004–2015
- Barbara Engelking, 2009→
- Andrzej Friszke, 2008→
- Jerzy Kochanowski, 2009→
- Marcin Kula, 2004→
- Waldemar Maj, 2017–2019
- Andrzej Paczkowski, 2004→
- Mirosław Panek, 2004–2016
- Anna Stankiewicz, 2019→
- Dawid Walendowski, 2020→

■ ADMINISTRACJA

Koordynacja

- Agnieszka Gleb, 2018→ (dyrektorka finansowa)
- Magdalena Kornacka-Jaskulska, 2013–2019 (kierowniczka administracji)
- Jolanta Binicka, 2019→ (kierowniczka administracji)
- Agnieszka Świąteczka, 2018→ (infrastruktura)

Sekretariat

- Marta Zajączkowska, 1991–1993
- Magdalena Kornacka-Jaskulska, 1993–2020 (kierowniczka 1996–2020)

- Izabela Kotapska, 2020
- Dorota Łubińska, 2021→
- Ewa Rawicka, 2018

Sekretarze Zarządu

- Olgierd Bocheński, 1996
- Monika Kapa-Cichocka, 2003–2006
- Andrzej Pazda, 1999
- Katarzyna Puchalska, 2006–2008
- Artur Sałaszewski, 1998
- Klaudyna Stachoń, 2007–2009
- Małgorzata Żuławnik, 2003–2007

Księgowość

- Lidia Sadkowska [†], 1992–1996 (główna księgowa)
- Wiesława Beruś, 1996 (główna księgowa)
- Grażyna Szumowska, 1996–1999 (główna księgowa)
- Janina Kokoszka, 1999–2001, 2005–2009 (główna księgowa)
- Grażyna Lech, 2001–2004 (główna księgowa)
- Irminda Dalman, 2009–2012 (główna księgowa)
- Anna Salikow, 2012→ (główna księgowa)
- Elżbieta Adamska, 1994–2003
- Paulina Bramson, 2003–2004
- Sylwia Grędzińska, 2009–2011
- Ewa (Drabik) Jakubowska, 1990–2013
- Alicja Klejndinst, 2006–2009
- Joanna Kołodziejczyk, 2006–2007
- Witold Krajewski, 1990–1992
- Anna Kulig, 2015→
- Dominika Markowska, 2008–2019
- Janina Matusik, 1992–1996
- Bożena Mazur, 1998
- Violetta Misiewicz, 2009–2011
- Anna Nocuń, 2005–2006
- Krystyna Różańska, 2007–2009
- Danuta Woźniak, 2011
- Wioletta Żołądkiewicz, 2006

Opieka techniczna

- Sławosz Balcerzak, 2000–2001 (wystawy)
- Krzysztof Bielecki, 1997–1998 (architekt)
- Krzysztof Bis, 2019→ (kierownik działu IT)
- Emil Bogusz, 1998 (konserwator)
- Dawid Bonik, 2016–2020 (programista)
- Michał Brzostowski, 2003–2017 (komputery)
- Wojciech Budzisz, 2019–2020 (programista, kierownik działu IT)
- Karol Burchard, 2002–2003 (komputery)
- Wojciech Byczkowski, 2001–2006 (wystawy)
- Paweł Cylc, 2016–2018 (programista)
- Cezary Dudek, 2001–2006 (wystawy)
- Jerzy Galus, 1999 (komputery)
- Denis Gornichar, 2019–2020 (dział IT)
- Marek Grochocki, 2020→ (dział IT)
- Wojciech Jaskulski, 1994–2019 (konserwator, kierownik obsługi)
- Janusz Kęska, 2000–2001 (wystawy)
- Rafał Knap, 1999–2002 (komputery)
- Mariusz Kocęba, 2010–2016 (programista)
- Wiktor Kuśmierczyk, 2018–2020 (komputery)
- Ewa Marzec, 2000–2003 (programistka)
- Andrzej Miklaszewski, 2004–2006 (architekt)
- Lucjusz Odyniec, 1999 (konserwator)
- Waldemar Pomaski [†], 1992–2006 (inspektor robót budowlanych)
- Dominik Różański, 2000–2006 (konserwator)
- Maciej Sojn, 1996–1999 (programista)
- Ewa Taźbierska, 1995 (komputery)
- Piotr Tomasiński, 2006–2010 (programista)
- Romuald Trębacz, 2005–2006 (konserwator)
- Adam Winter, 2009–2014 (informatyk)
- Kornel Żmijowski, 2018–2019 (komputery)

■ WSPÓŁPRACOWNICY

- Jacek Bińkowski
- Maria Blimel [†]
- Zuzanna Bogumił

- Anna B. Bohdziewicz
- Włodzimierz Borodziej [†]
- Anna Branicka-Wolska
- Jerzy Brukwicki
- Paulina Chrostowska
- Maria Dłużewska
- Bartosz Dzieńkiewicz
- Krzysztof Dzieńkiewicz [†]
- Kuba Dzieńkiewicz [†]
- Leszek Dziurawicz
- Aneta Dylewska
- Grzegorz Galewski
- Łukasz Gałęcki
- Marta Garsztka
- Tomasz Gawryś
- Roman Gąszczuk
- Martyna Głuza
- Karolina Gnatowska
- Michał Gnatowski
- Jarosław Guzy
- Witold Iwaszkiewicz
- Paweł Janas
- Olga Jaskulska
- Andrzej Karpowicz
- Marek Kobiałko
- Andrzej Koliński
- Wojciech Koliński
- Jacek Konik
- Krzysztof Konopka
- Artur Komorek
- Ewa Kornacka
- Dariusz Kowalski
- Katarzyna Krajewska [†]
- Karol Krupowicz
- Tomasz Kuczborski
- Józef Lebenbaum
- Halina Leskiw
- Bogusz Łoniewski
- Anna Łoś [†]

- Paweł Łoziński
- Wiesława Łukasik
- Krystyna Madoń [†]
- Marcin Marciniak
- Renata Markowiak
- Wadim Mietkowski [†]
- Maryna Miklaszewska
- Alicja Olejniczak
- Marek Parzych
- Lija Pentkowska
- Piotr Pulikowski
- Jerzy Radomski
- Mirosława Regulska
- Maciej Rosalak
- Małgorzata Samuła
- Stanisław Sielicki
- Piotr Sikorski
- Anna Siwińska
- Robert Sobol
- Sławomir Stasiorowski
- Renata Stößinger (Karlsruhe)
- Joanna Strasz
- Piotr Strasz
- Michał Straszewicz
- Marek Świątkiewicz
- Michał Świetlik
- Agnieszka Tomasińska
- Adela Urbanowicz [†]
- Helena Urbanowicz [†]
- Waław Urbanowicz [†]
- Patryk Wasiak
- Jarosław Wątor
- Agnieszka Wesoła
- Adam Węglowski
- Anna Wiesławska
- Marta Wiesławska
- Katarzyna Witwicka [†]
- Krzysztof Wojciechowski
- Anna Maria Wolińska

- Kazimierz Wóycicki
- Roman Wyborski
- Marcin Zawisliński

■ OŚRODEK KARTA W POZNANIU (1991–1995)

- Barbara Fabiańska (kierowniczka)
- Renata Andracka
- Krzysztof Gozdowski
- Aleksandra Kubisiak
- Wanda Majchrzycka
- Miłosz Michalski
- Rafał Stolecki
- Paulina Suszka
- Julian Zydorek [†]

■ „KARTA” LEGALNA / WYDAWNICTWO (1991→)

Zespół

- Zbigniew Gluza, 1991→ (redaktor naczelny)
- Barbara Fabiańska, 1991–1994 (sekretarz redakcji 1991–1992)
- Katarzyna Madoń-Mitzner, 1991–2010 (sekretarz redakcji 1992–1997, zastępczyni redaktora naczelnego 1998–2005)
- Małgorzata Strasz, 1992–2000 (sekretarz redakcji 1997–2000)
- Agnieszka Knyt, 2000→ (sekretarz redakcji 2000–2008, sekretarz wydawnictwa 2008–2010, zastępczyni redaktora naczelnego 2020→)
- Michał Zarzycki, 2001–2007 (sekretarz wydawnictwa 2006–2007)
- Hanna Antos, 2008→ (sekretarz redakcji 2013–2020)
- Aleksandra Janiszewska, 2010–2019 (sekretarz wydawnictwa 2011–2013, wicedyrektorka ds. wydawnictwa 2014–2018)
- Dariusz Sędek, 2019–2020 (dyrektor wydawnictwa)

- Adam Safaryjski, 2016→ (sekretarz redakcji 2020→)
- Justyna Avci, 2020→
- Edyta Banaszekiewicz, 2020→
- Aleksandra Bellwon, 2020→
- Łukasz Bertram, 2009–2018
- Maria Buczyło, 2006–2007
- Dominik Czapigo, 2014→
- Ewa Czerwiakowska (Berlin), 2008→
- Sławomir Dąbrowski, 1991–1994
- Agnieszka Dębska, 2004→
- Dariusz Foks, 2019
- Tomasz Gleb, 1992–2007 (ikonografia 1997–2007)
- Ewa Grabowska, 1991
- Maciej Kowalczyk, 2010→
- Maria Krawczyk, 2009–2019
- Karolina Anna Kuta, 2020→
- Ewa Kwiecińska, 2020→
- Marta (Olendzka) Markowska, 2006–2019
- Małgorzata Mikołajewska-Dąbrowska, 1991–1995
- Piotr Mitzner, 1991–1997
- Dorota Pazio, 1998–2011
- Katarzyna Przyborska, 2014–2016
- Anna Richter, 2008–2019
- Aleksiej Rogozin, 2020→
- Swietłana Rudowicz, 2020→
- Wojciech Sapiecha [+], 2007–2009
- Mateusz Sidor, 2006–2009
- Grzegorz Sołtysiak, 1991–1993
- Małgorzata Sopyło, 2018→
- Agnieszka Uścińska, 2008–2014
- Alicja Wancierz-Gluza, 1991→
- Wojciech Widłak, 1991–1997
- Joanna Wiszniewicz [+], 1991–2009
- Danuta Błahut-Biegańska, 1997–2017 (projekty graficzne)
- Inka Bodył, 1996–1998 (projekty graficzne)
- Emilka Bojańczyk, 2011→ (projekty graficzne)
- Maryla Broda, 2020 (projekty graficzne)
- Andrzej Budek, 2016→ (Kotbury)
- Aleksandra Grzegorek, 2016
- Maciej Kałkus, 1991–1996 (projekty graficzne)
- Marcin Kamiński, 2014→ (Rzeczyobrazkowe)
- Mateusz Kaniewski, 2014→ (Rzeczyobrazkowe)
- Tomasz Kędzierski, 2014–2016 (to/studio)
- Izabela Kotapska, 2020→
- Marta Krzyszkowska-Gierych, 2020 (grafika)
- Iwona Mikos, 2010–2012 (projekty graficzne)
- Aleksandra i Daniel Mizielińscy, 2010–2012 (Hipopotam studio)
- Ewa Modlińska, 2016
- Aleksandra Nałęcz-Jawecka, 2014–2016 (to/studio)
- Mariusz Olczyk, 1997→ (mapy)
- Paweł Panczakiewicz, 2014–2016
- Andrzej Pągowski, 2018 (Kreacja Pro)
- Agnieszka Prus, 2021→ (projekty graficzne)
- Katarzyna (Ryżewska) Brzostowska, 2004–2010 (projekty graficzne)
- Maciej Stobierski, 1997–1998 (okładki)
- Żaneta Strawiak-Pulkowska, 2021→ (projekty graficzne)
- Maciej Szafran, 1991 (reprodukcje)
- Agnieszka Warda, 2019→ (projekty graficzne)
- Michał Warda, 2019→ (projekty graficzne)

Skład

Grafika

- Aleksandra Berłożecka, 2018
- Bartłomiej Binder-Frycz, 1991–1995 (okładki)

- Aleksander Dąbrowski [+], 1991–1995 (kierownik)
- Robert Stachowicz, 1994–2002 (kierownik 1996–2002)
- Piotr Janeczek, 1997–2010 (kierownik 2002–2010)
- Piotr Suwiński, 2005→ (kierownik 2010→)
- Sławomir Dąbrowski, 1991–1997

- Krzysztof Gumul, 2007–2009
- Luiza Krakowiak, 2005–2006
- Katarzyna Lubieniecka, 2010–2011
- Jakub Mikołajczuk, 2011
- Małgorzata Mikołajewska-Dąbrowska, 1991–1995

Współpracownicy

- Natalia Ambroziak
- Sara Arm, 2007→
- Dariusz Baliszewski [†]
- Marek Bem
- Elżbieta Binder
- Katarzyna Bizacka
- Danuta Blus-Węgrowska
- Przemysław Bogusz
- Tomasz Borkowski
- Ryszard Bosakowski
- Dominika Budkus
- Katarzyna Bułtowicz
- Mariusz Burchart
- Michał Ceglarek
- Milena Chodoła
- Marcin Czajkowski
- Justyna Czechowska
- Magdalena Czocho
- Gábor Danyi
- Piotr Dąbrowski
- Xymena Dolińska
- Michał Drewniak
- Bogumiła Drwal
- Anna Dzieńkiewicz
- Akoš Engelmayer
- Mariusz Fiłon
- Jeremi Galdamez Muñoz, 2017→
- Grzegorz Gąsior
- Małgorzata Giżejewska
- Barbara Gleb [†]
- Piotr Głogowski
- Albin Głowacki

- Dorota Gołębiwska, 2019→
- Maria Gołębiwska-Bijak
- Andrzej Gorczycki
- Daniel Grinberg
- Katarzyna Grochola
- Monika Helak
- Barbara Herchenreder (Londyn), 1993→
- Joanna Herman
- Helga Hirsch (Berlin)
- Ewa Horodyska
- Grzegorz Hryciuk
- Hanna Jakubowska, 1995→
- Katarzyna Jakubowska-Krawczyk
- Marta Janczewska
- Magdalena Janeczek
- Piotr Janeczek
- Dariusz Jarosz
- Krzysztof Jasiewicz
- Agnieszka Kaczmarska
- Bartosz Kaliski, 2004→
- Monika Kapa-Cichocka
- Amadeusz Kazanowski
- Sergiusz Kazimierczuk
- Tomasz Kizny
- Artur Kłus
- Konrad Kołodziejski
- Wojciech Konończuk
- Mariola Korycka, 2020→
- Remigiusz Korycki, 2021→
- Tomasz Kuba Kozłowski
- Dorota Kruk
- Jolanta Krysowata
- Małgorzata Kudosz
- Magdalena Lasia
- Maciej Lipko
- Szymon Majcherowicz
- Patryk Makulski
- Emilia Matuszewska
- Tomasz Mianowicz

- Anna Mieszczanek
- Rimantas Miknys (Wilno)
- Eugeniusz Misiło
- Małgorzata Mroczkowska
- Izabela Mrzygłód
- Dorota Myśliwiec
- Romuald Niedzielko
- Alvydas Nikžentaitis (Wilno)
- Leszek Nurzyński
- Barbara Odnous
- Łukasz Paprotny
- Maryna Piećko
- Waldemar Pieńkos
- Ewa Pietraszek
- Nikita Pietrow (Moskwa)
- Karol Płatek, 2020→
- Krzysztof Popiński
- Janusz Przewłocki [†]
- Katarzyna Puchalska
- Anna Richter, 2019→
- Wojciech Rodak, 2017→
- Paweł Rokicki
- Piotr Romanow
- Agnieszka Rudzińska
- Jeremi Sadowski
- Monika Samoraj
- Michael Schmidt
- Jan Sienkiewicz (Wilno)
- Inka Słodkowska
- Elżbieta Sobolewska
- Maciej Soin
- Robert Stachowicz
- Katarzyna Suchecka
- Paweł Szapiro
- Jerzy Szokalski
- Piotr Śmiłowicz
- Paweł Średziński
- Dominika Świtkowska
- Mirosław Tryczyk

- Katarzyna Tunkiel
- Andrzej Turkowski, 2019→
- Karolina Ulatowska
- Herbert Ulrich
- Paweł Urbanik
- Zofia Wieluńska
- Emilia Wileńska-Skwarzec, 2009→
- Zofia Wóycicka
- Katarzyna Zacharska
- Wiesława Zagórska [†]
- Leszek Zasztowt
- Anna Zinserling (Berlin)
- Monika Żyła

Eksperci

- Andrzej Chmielarz
- Andrzej Chojnowski
- Maciej J. Drygas
- Tadeusz Dubicki
- Jerzy Eisler
- David Engel
- Barbara Engelking
- Tadeusz Epsztein
- Piotr Filipkowski
- Andrzej Friszke
- Ryszard Kaczmarek
- Bartosz Kaliski
- Dobrochna Kałwa
- Jerzy Kochanowski
- Andrzej Krzysztof Kunert
- Jacek Leociak
- Grzegorz Motyka
- Zdzisław Najder [†]
- Janusz Odziemkowski
- Grzegorz Ostasz
- Joanna Ostrowska
- Andrzej Paczkowski
- Jarosław Pałka
- Jerzy Poksiński [†]

- Wojciech Roszkowski
- Jan Rydel
- Maciej Siekierski
- Dariusz Stola
- Jan Tarczyński
- Rafał Wnuk
- Andrzej Żbikowski

Promocja

- Izabela Kotapska, 2021→ (kierownicza)
- Helena Sienkiewicz, 2008–2012 (kierownicza)
- Iwona Arkuszewska, 2005–2006
- Agnieszka Bielska, 2016–2017
- Anna Czerwińska, 2021→
- Magdalena Durda-Dmitruk, 2011–2012
- Ewa Grabowska, 2007–2008
- Dominik Héjj, 2013
- Julia Holewińska, 2007
- Maciej Horodecki, 2006–2007
- Agnieszka Juraszczyk, 2010–2012 (grafika)
- Ryszard Kajzer, 2008–2012 (grafika)
- Agnieszka Kramza, 2020–2021
- Grzegorz Laszuk, 2008–2012 (grafika)
- Jolanta Leniec, 2019–2021
- Magdalena Mojduszka, 2009
- Anna Rejman-Ganczewska, 2019→
- Agata Szymczak, 2017–2019
- Małgorzata Tworzewska-Laskowska, 2013–2020
- Krzysztof Welian, 2008–2012 (grafika)
- Marta Zawistowska, 2010–2014
- Beata Żywica-Ciacek, 2000

Kolportaż

- Piotr Cegiełkowski, 1992–1993 (kierownik)
- Anna Dzieńkiewicz, 1993–1994 (kierownicza)
- Magdalena Kornacka-Jaskulska, 1995 (kierownicza)

- Michał Sakiewicz, 1995 (kierownik)
- Bohdan Korzeniowski, 1996 (kierownik)
- Grażyna Brudzińska-Włodarz [+], 1997–2006 (kierownicza)
- Łukasz Górka, 2006–2008 (kierownik)
- Mariusz Musiał, 2008–2018 (kierownik)
- Bartłomiej Ikwanty, 2021→
- Adi Ahmić, 1996
- Dariusz Ałaszewski, 2006
- Paweł Banaszczyk, 2018–2021
- Mirosław Bernaciak, 2005
- Piotr Bieczysko, 1993
- Marek Bluszcz, 2000
- Krzysztof Dzieńkiewicz [+], 1993
- Radosław Firlej, 2001–2006
- Barbara Jędrzejczyk, 2017
- Wojciech Komorowski, 1991
- Jarosław Kopik, 1994–1995
- Bogdan Krawczyk, 2000
- Hubert Lewandowski, 1999
- Krzysztof Markiewicz, 1995
- Karol Meks, 1999
- Jan Przyborowski, 1996
- Wojciech Rębowski, 1991
- Marcin Roźnowski, 1997–2001
- Ewa Seremak, 2006
- Jakub Szmuc, 2006–2012
- Mirosław Sznajder, 1994
- Magdalena Tais, 2007–2008
- Julian Zydorek, 1991–1992 (Poznań)

■ INDEKS REPRESJONOWANYCH (1993–2013)

Zespół

- Barbara Münnich, 1993–1995 (kierownicza)
- Agnieszka Gleb, 1995–1999 (kierownicza 1995–1996, dział informacji 1996–1999)
- Anna Piekarska, 1996–2002 (kierownicza)

- Anna Dzieńkiewicz, 1994–2013 (kierowniczka 2002–2009)
- Maciej Wyrwa, 2009–2013 (kierownik; 2014–2015 Międzynarodowe Archiwum Białoruskie)
- Aleksander Gurjanow (koordynacja w Rosji, 1993–2013)
- Teresa Balcerzak, 1995–2002
- Anna Billewicz, 1994–1995
- Barbara Celińska [t], 1993–1995
- Robert Dawidczyk, 1994–1997
- Sławomir Dąbrowski, 1993–1995
- Bogumiła Drwał, 2010–2011
- Lech Dubrowski, 1993–1996
- Eliza Dzwonkiewicz, 2002–2005
- Barbara Fabiańska, 1993–1995
- Anna Guzowska, 1994–1995
- Barbara Hrebenda [t], 1993–1995
- Piotr Jakubowski, 1993–1994
- Katarzyna Janiak, 2006–2012
- Bożena Jezierska, 1993–1995
- Agnieszka Knyt, 1998–2000
- Ewa Kołodziejska, 2004–2013
- Irena Krajewska [t], 1993–1995
- Wojciech Krzywicki [t], 1995–1997
- Andrzej Kupiec [t], 1994
- Ewa Leśniewska, 2008–2013
- Ewa Ozga, 1995–2000
- Jadwiga Polasik, 1995–1996
- Eligiusz Roszkowiak, 1993–2001
- Ewa Rybarska, 1996–2013
- Maria Skrzyńska-Pławińska, 1994–1997
- Ewa Skurczyńska, 1993–1995
- Dragos Sredić, 1993–1995
- Krzysztof Ślesicki, 2009
- Grzegorz Śmigieński, 1993–1996
- Elżbieta Węgrzynek-Zielińska, 1993–1994
- Krystyna Zygała [t], 1993–2006
- Małgorzata Żuławnik, 2003
- Halszka Żuromska [t], 1993–1995

Rada Naukowa

- Krystyna Kersten [t] (przewodnicząca)
- Andrzej Paczkowski (przewodniczący)
- Stanisław Ciesielski [t]
- Albin Głowacki
- Krzysztof Jasiewicz
- Wojciech Materski

Współpracownicy polscy

- Kamil Adamczyk
- Monika Adamczyk
- Honorata Antczak
- Daniel Boćkowski
- Janusz Bohdanowicz [t]
- Izabella Bradel
- Janina Bryła [t]
- Maria Ciesielska
- Regina Czarnecka
- Justyna Czechowicz
- Wiesława Dacz
- Teresa Deszczak
- Teresa Dłuska
- Edward Duchnowski [t]
- Michał Dworczyk
- Elżbieta Dworzak
- Jolanta Dzida
- Cecylia Dzieszuk
- Zuzanna Gajowniczek
- Małgorzata Giżejewska
- Jan Gordon
- Katarzyna Górny
- Janusz Gzyl
- Wiesława Hiller
- Zenon Holak
- Stanisław Jaczyński
- Teresa Janczyszyn
- Stanisław M. Jankowski
- Joanna Januszczak [t]
- Janina Jarząbek

- Kalina Jaskólska
- Anna Jaszczuk
- Bożena Jaszczuk
- Mieczysław Jędruszczak [†]
- Ryszard Kalicki [†]
- Maciej Karpowicz
- Jarosław Karsznia
- Jolanta Kaszkur
- Bernard Kayzer
- Dorota Kolwińska
- Andrzej Kostrzewski
- Estera Krajewska
- Wiesław Krasnodębski
- Antoni Kuczyński
- Krzysztof Lasocki
- Joanna Lesiak
- Barbara Litwiniuk
- Krystyna Liwińska
- Bożena Łojek [†]
- Jan Łukasiak
- Adam Macedoński
- ks. Józef Maj
- Magdalena Maliszewska-Wiśniewska
- Wojciech Mateja
- Anna Michalska
- Maria Mikołajczyk-Bramowicz
- Małgorzata Mikołajewska-Dąbrowska
- Barbara Milejko
- Andrzej Misiuk
- Elżbieta Mocka
- Anna Mois
- Romuald Niedzielko
- Elżbieta Obiedzińska
- Janina Okęcka
- Swietłana Okołowicz
- Mariusz Olczyk
- Czesława Orłowska
- Jerzy Pankiewicz
- Elżbieta Parzniewska
- Maciej Parzniewski
- Tomasz Pelc
- Bogna Piechowska
- Mirosława Pieńkowska
- Tadeusz Pieńkowski
- Renata Piętniewicz
- Ewa Pirek
- Ileana Porycka
- Janusz Przewłocki [†]
- Elżbieta Rejf
- Wanda Roman
- Marcin Romaniuk
- Mirosław Rubas
- Karina Rutska
- Andrzej Rybicki
- Zygmunt Ryszko
- Zbigniew Siekański
- Zbigniew Siemak
- Michał Skarżycki
- Robert Skarżycki
- Janina Smogorzewska [†]
- Robert Stachowicz
- Sylwia Stawska
- Kamila Stryczniewicz-Pawłowska
- Iza Surga
- Aleksandra Szemiot
- Jadwiga Szmigiero
- Konrad Świder
- Czesława Tarnawska
- Jędrzej Tucholski [†]
- Wanda Tumidajska [†]
- Jadwiga Wasiak
- Ewa Waszkiewicz
- Juliusz Wilczewski
- Mieczysław Wójcik
- Róża Wyganowska
- Włodzimierz Wyrzykowski
- Natalia Zarzycka
- Michał Zarzycki

- Janina Ziemian
- Teresa Żach
- Halina Żmiejkó
- Kazimierz Żmiejkó

Współpracownicy zagraniczni

- Łarysa Androsik (Białoruś)
- Waclaw Areszka (Białoruś)
- Andriej Blinuszow (Rosja)
- Julia Bobrowa (Rosja)
- Birutė Burauskaitė (Litwa)
- Jewgienija Chajdarowa (Rosja)
- Vidold Chanecki (Białoruś)
- Natalia Czechnik (Rosja)
- Olga Czeriepowa (Rosja)
- Inna Feduszczak [†] (Ukraina)
- Wiktor Feduszczak (Ukraina)
- Janina Gieczewska (Litwa)
- Romuald Gieczewski (Litwa)
- Rita Godliauskienė (Litwa)
- Nikołaj Griebionkin (Białoruś)
- Łarisa Jeromina (Rosja)
- Galina Kantor (Rosja)
- Aleksandr Kokurin (Rosja)
- Olga Kołomiejcewa (Rosja)
- Tatiana Kotik (Rosja)
- Petro Kułakowski (Ukraina)
- Tatiana Kuźmińska (Rosja)
- Tatiana Łozinska (Rosja)
- Wiktor Łozinskij [†] (Rosja)
- Maria Markowa (Rosja)
- Dina Nochotowicz (Rosja)
- Ludmiła Nosyriewa (Rosja)
- Aleksiej Pamiatnych (Rosja/Polska)
- Aleksandr Pietrienko (Rosja)
- Jekatierina Połudień (Rosja)
- Andriej Raczinskij (Rosja)
- Jan Raczinskij (Rosja)
- Jelena Retujem (Rosja)

- Michał Rogaczow (Rosja)
- Siergiej Romanow (Rosja)
- Julia Sierieda (Rosja)
- Piotr Sierieda (Rosja)
- Siergiej Sigaczow (Rosja)
- Irina Skopicz (Rosja)
- Olga Sołdatienkowa (Rosja)
- Paweł Stroiłow (Rosja)
- Lija Szańko (Rosja)
- Witalij Troszyn (Rosja)
- Olga Zajcewa (Rosja)
- Giennadij Żałnin (Rosja)
- Wanda Żilinskenė (Litwa)

■ STRATY OSOBOWE I OFIARY REPRESJI POD OKUPACJĄ NIEMIECKĄ (2006–2009)

Zespół

- Dagmara Mańka-Wizor, 2006–2009 (kierowniczka 2007–2009)
- Marta Cobel-Tokarska, 2007–2009
- Bogumiła Drwal, 2007–2009
- Grzegorz Skoczek, 2006
- Krzysztof Ślesicki, 2007–2009
- Sławomir Wójcik, 2006–2007

Komisja Ekspertów

- Tomasz Szarota (przewodniczący)
- Andrzej Chmielarz
- Waldemar Grabowski
- Andrzej Krzysztof Kunert

■ WSPÓLNE MIEJSCE – EUROPA WSCHODNIA (1993–2009)

Zespół

- Piotr Mitzner, 1993–1996 (koordynator)
- Piotr Śmiłowicz, 1996–1997 (koordynator)
- Wojciech Widłak, 1997 (koordynator)
- Bartosz Cichocki, 1998–1999 (koordynator)

- Dorota Pazio, 1998–2009 (koordynatorka 1999–2009)
- Romuald Niedzielko, 1997–2007 (zastępca redaktora naczelnego *Słownika dysydentów*)
- Jerzy Kochanowski, 2006–2007 (redaktor naczelny *Słownika dysydentów*)
- Irena Bieńkowska, 1999–2007
- Monika Kapa-Cichocka, 1999–2006
- Michał Łabenda, 1998–1999
- Marzena Piasecka-Dzbeńska, 2000
- Elżbieta Sobolewska, 2000–2006
- Aleksandra Zielińska, 2003–2006

Współpracownicy polscy

- Adam Balcer
- Andrzej Bień [†]
- Katarzyna Boruń-Jagodzińska
- Maria Buczyło
- Aleksandra Chrzanowska
- Danuta Cirlić-Straszyńska
- Tadeusz Czekalski
- Franciszek Dąbrowski
- Krystyna Duniec
- Aneta Dylewska
- Akoś Engelmayer
- Aleksandra Gietka-Ostrowska
- Piotr Głogowski
- Dorota Górka
- Tomasz Grabiński
- Dorota Horodyńska
- Joanna Hyndle
- Aleksander Kaczorowski
- Bartosz Kaliski
- Łukasz Kamiński
- Hanna Karpińska
- Jolanta Kaszkur
- Paweł Kazanecki
- Klara Klinger
- Joanna Konopko
- Jerzy Kotliński

- Grzegorz Kuczyński
- Rafał Kupiszewski
- Miryna Kutysz
- Jarmila Lewandowska
- Bogumił Luft
- Jarosław Malicki
- Wojciech Maziarski
- Lilla Moroz-Grzelak
- Michał Mucha
- Anna Naumczuk-Rodkiewicz
- Barbara Niedzielko
- Magdalena Petryńska
- Joanna Pomorska
- Krzysztof Ruchniewicz
- Ewa Rybarska
- Marianna Sadownik
- Szymon Serwatka
- Alicja Sowińska-Krupka
- Paweł Sowiński
- Małgorzata Strasz
- Grzegorz Śpiewak
- Jerzy Targalski [†]
- Artur Wołek
- Roman Wyborski
- Małgorzata Zarębska
- Anna Zinserling

Współpracownicy zagraniczni

- Heiki Ahonen (Estonia)
- Dawid Alawerdian (Armenia)
- Łarysa Androsik (Białoruś)
- Arvydas Anušauskas (Litwa)
- Wacław Areszka (Białoruś)
- Lewan Berdzeniszwili (Gruzja)
- Boris Bielenkin (Rosja)
- Petr Blažek (Czechy)
- Eva Blënesi (Rumunia)
- Łarisa Bogoraz [†] (Rosja)
- Sylvia Borisowa (Bułgaria)

- Birutė Burauskaitė (Litwa)
- Ints Čālītis (Łotwa)
- Ivan Zvonimir Čičak (Chorwacja)
- Siemion Czarnyj (Mołdawia)
- Aleksandr Daniel (Rosja)
- Siarhiej Dubaviec (Białoruś)
- Aleh Dziarnowicz (Białoruś)
- Andrea Feldman (Chorwacja)
- Jürgen Fuchs [†] (Niemcy)
- Aleksandr Ginzburg [†] (Rosja/Francja)
- Aleksandr Gorban (Rosja)
- Natalia Gorbaniewska [†] (Rosja/Francja)
- Mark Grigorian (Armenia)
- Jiří Gruntorád (Czechy)
- Ulvi Hakimov (Azerbejdżan)
- Dare Hriberšek (Słowenia)
- Božidar Jakšić (Serbia)
- Niko Jež (Słowenia)
- Wienjamin Joffe [†] (Rosja)
- Nikola Jordanovski (Macedonia)
- Ágnes Kende (Węgry)
- Csaba Gy. Kiss (Węgry)
- Réka Kiss (Węgry)
- Norbert Kmet' (Słowacja)
- Mychajłyna Kociubynska (Ukraina)
- Tatiana Kosinowa (Rosja)
- Ferenc Kőszeg (Węgry)
- István Kovács (Węgry)
- Giennadij Kuzowkin (Rosja)
- Aleksandr Ławut (Rosja)
- Wika Malikowa (Rosja)
- Juraj Marušiak (Słowacja)
- Tomaš Mastnak (Słowenia)
- Ludwig Mehlhorn [†] (Niemcy)
- András Mink (Węgry)
- Dimitar Mirčew (Macedonia)
- Michaił Nedełczew (Bułgaria)
- Viktor Niitsoo (Estonia)
- Wasyl Owsijenko (Ukraina)
- Mitko Panov (Macedonia)
- Arvo Pesti (Estonia)
- Leonid Pluszcz [†] (Ukraina/Francja)
- Nebojša Popov (Serbia)
- Petr Pospíchal (Czechy)
- Doru Radosav (Rumunia)
- Boris Rawdin (Łotwa)
- Wołodymyr Reprincew (Ukraina)
- Arsenij Roginski [†] (Rosja)
- Ljubica Rosić (Serbia)
- Romulus Rusan (Rumunia)
- Ajder Sejtosmanow (Tatarzy krymscy)
- Milan Šimečka (Słowacja)
- Ion Șișcanu (Mołdawia)
- Guram Soselia (Gruzja)
- Petruška Šustrová (Czechy)
- Ali Szamiłow (Azerbejdżan)
- Sándor Szilágyi (Węgry)
- János Tishler (Węgry)
- Wolfgang Templin (Niemcy)
- Wołodymyr Trofimowicz (Ukraina)
- Luboš Veselý (Czechy)
- Kostaq Xoxa (Albania)
- Jewgienij Zacharow (Ukraina)
- Jana Zykova (Rosja)
- Albertas Žilinskas (Litwa)

Program ukraiński

- Romuald Niedzielko, 1999–2000 (kierownik)
- Bernadetta Wójtowicz-Pecuszok, 2000 (kierowniczką)
- Eliza Dzwonkiewicz, 2005 (kierowniczką)
- Marek Jasiak, 1999–2000
- Eugeniusz Misiło, 1999–2000
- Marcin Rożnowski, 2001
- Agnieszka Warzocha, 2005
- Zbigniew Wojciechowski, 1999–2000

■ ARCHIWA OŚRODKA KARTA (1990→)

Zespół

- Agnieszka Rudzińska, 1993–2001 (kierowniczka)
- Janusz Opaska, 2002–2005 (kierownik)
- Urszula Kraśnicka-Zajdler, 2005–2007 (kierowniczka)
- Joanna Michałowska, 2007–2020 (kierowniczka)
- Joanna Łuba, 2016–2020 (wicedyrektorka ds. archiwów)
- Katarzyna Górny, 2020→ (kierowniczka)
- Halina Cieszkowska, 1993→
- Maciej Czajka, 2021→ (ikonografia)
- Monika (Lipka) Harchut, 2009→
- Katarzyna Januszewska, 2014→
- Agnieszka Jarzębowska, 1992–1993
- Ewa Kołodziejska, 2013–2018 (kierowniczka Biblioteki Cyfrowej)
- Waldemar Michałowski, 2007–2013 (Pogotowie Archiwalne 2007–2010)
- Urszula Śmiarowska, 2015→ (ikonografia)
- Marian Tarkowski, 1992–1993
- Jerzy Waszkiewicz, 1992–1993
- Filip Wróblewski, 2014–2019

Archiwum Wschodnie

- Renata Piętniewicz, 1992–1996 (kierowniczka)
- Beata Alberska, 2002
- Mirosław Bernaciak, 2006
- Anna Billewicz, 1994–1995
- Michał Bronowicki, 2003–2007
- Anna Brudzyńska [†], 1993–2001
- Małgorzata Dębska [†], 1994
- Małgorzata Giżejewska, 1993–2013
- Krzysztof Józwiak, 2005–2006
- Katarzyna Kakiet, 2006–2008
- Anna Kęsicka, 1996–1997
- Jerzy Kułak, 1993–1996

- Halina Myślicka [†], 1993–2007
- Andrzej Polkowski, 1998
- Katarzyna Puchalska, 2004
- Izabela Rybicka [†], 1993–2016
- Alicja Stefańska, 1993
- Małgorzata Strasz, 1993
- Robert Szarf, 1995–1996
- Ewa Waszkiewicz, 1995–1996
- Halina Winnicka [†], 1994–2001
- Michał Zadrzyński, 2006
- Aleksandra Zielińska, 2004

Archiwum Opozycji

(do 1998 Archiwum Peerelu)

- Grzegorz Sołtysiak, 1993 (kierownik)
- Agnieszka Iwaszkiewicz, 1994–2006 (kierowniczka 2001–2006)
- Katarzyna Ziętał, 2007–2011 (kierowniczka 2009–2011)
- Maria Bartel [†], 2005–2006
- Dorota Grzechocińska, 1994–1995
- Dawid Jakubowski, 2003–2005
- Maciej Kamiński, 2002–2004
- Jacek Kisiel, 2003
- Karol Kowalski, 2000–2001
- Tomasz Łuczak, 2001
- Michał Maleszka, 2006–2007
- Małgorzata Pankowska, 2010–2012
- Magdalena Pęzińska, 1995
- Anna Rochowicz, 2007
- Michał Sołtysiak, 1999–2000
- Iwona Surlęta, 2002–2003
- Anna Teresa Szymańska [†], 2002–2019

Współpracownicy

- Rafał Badyński
- Agnieszka Bielecka
- Mikołaj Binicki
- Maciej Boral

- Maciej Borkowski
  - Katarzyna Boruń-Jagodzińska
  - Aleksander Bujko
  - Konstancja Bułhak
  - Urszula Celińska
  - Alina Dąbrowska
  - Justyna Dąbrowska
  - Maria Dubiczyńska
  - Marek Farian
  - Michał Gajownik
  - Szymon Gleb
  - Gabriela Gorzkowska
  - Aleksandra Gójska
  - Elżbieta Hall
  - Regina Idzikowska
  - Bartosz Kaliski
  - Tomasz Kapsa
  - Anna Kawecka [†]
  - Michalina Kąpińska
  - Wanda Klenczon
  - Marek Kobiałko
  - Bogusław Kopka
  - Agata Koprowicz
  - Michał Kowalczyk
  - Piotr Kruszewski
  - Mateusz Lewandowski
  - Zuzanna Liepelt
  - Mateusz Liepelt
  - Violetta Lipińska
  - Krzysztof Lipko
  - Barbara Lityńska
  - Marcin Ludkiewicz
  - Anna Maria Luft
  - Barbara Łopieńska [†]
  - Antoni Mackiewicz [†]
  - Ryszard Mackiewicz [†]
  - Grzegorz Majchrzak
  - Michał Makuch
  - Zofia Mazurek
  - Olesia Mazurek-Grabowska
  - Danuta Mirowska
  - Sandra Moczulska
  - Jan Olaszek
  - Anna Pająk
  - Zbigniew Pawłowski
  - Jakub Pikor
  - Jakub Pisarski
  - Piotr Podkański
  - Robert Polkowski
  - Anna (Myszor) Pożoga
  - Benedykt Rostworowski
  - Zdzisław Rozum [†]
  - Paulina Rudnicka
  - Joanna Sawicka
  - Mateusz Senczyno
  - Ewa Sikora
  - Wiktoria Skórska
  - Karolina Skrzos
  - Elżbieta Sommer
  - Ewa Stankiewicz-Wiechno
  - Monika Stępień
  - Anita Szczeć
  - Małgorzata Maria Ściborowska
  - Witold Telakowski [†]
  - Magdalena Tomaszewska
  - Teresa Turowska-Ceremużyńska
  - Marcelina Wardęcka
  - Karolina Wasilewska
  - Halina Zgliczyńska [†]
  - Zofia Zinserling
  - Dorota Zielińska
  - Kamil Zieliński
  - Maria Zujewicz
  - Karol Żojdź
- Archiwum Fotografii**
- Tomasz Gleb, 1997–2007 (kierownik)
  - Agnieszka Kaczmarska, 2009–2012 (kierowniczką)

- Joanna Łuba, 2009–2020 (kierownicza 2012–2016)
- Małgorzata Pankowska-Dowgiało, 2014–2020 (2016–2020 kierownicza)
- Karolina Andrzejewska-Batko, 2016–2018
- Danuta Blus-Węgrowa, 1997
- Agata (Witerska) Bujnowska, 2008–2020
- Ewa Czuchaj, 2008–2014
- Anna Czyżewska, 2007–2008
- Emilia Fąfara, 2008–2009
- Sergiusz Kazimierczuk, 2005–2008
- Katarzyna Kleiber, 2008
- Andrzej Konopka, 2017–2020
- Magdalena Kulpa, 2020–2021
- Ewa Kwiecińska, 2015–2020
- Dominika Mentelis-Przeździecka, 2013–2016
- Julia Odnous, 2013
- Mariusz Olczyk, 1997–2008
- Anna Panasiuk, 2009
- Ewa Pazyna, 1995–2012
- Katarzyna Płażyńska, 2018–2020
- Paweł Rokicki, 1998–2001
- Anna Równy, 2003
- Ewa Sularz, 2009–2010

■ OPOZYCJA W PRL (1996–2012)

Zespół

- Piotr Śmiłowicz, 1996–1998 (kierownik)
- Jan Strękowski, 2000–2003 (kierownik)
- Bartosz Kaliski, 2003–2012
- Maciej Kamiński, 2001–2002
- Anna Machcewicz, 1999
- Krzysztof Markuszewski [†], 2001–2002
- Dorota Pazio, 2009–2011
- Paweł Sowiński, 1999–2012
- Małgorzata Strasz, 1999–2012

Rada słownika *Opozycja w PRL*

- Antoni Dudek

- Andrzej Friszke
- Zbigniew Gluza
- Marcin Kula
- Marek Kunicki-Goldfinger
- Jan Skórzyński

Redakcja słownika *Opozycja w PRL*

- Jan Skórzyński (redaktor naczelny)
- Paweł Sowiński
- Małgorzata Strasz

Współpracownicy

- Anna Abramczyk
- Piotr Adamowicz
- Marlena Bała
- Adam F. Baran
- Włodzimierz Batóg
- Edyta Bednarska-Kolbiarz
- Maria Bersz-Szturo
- Aleksandra Bessert
- Krzysztof (Joachim) Biernacki
- Grzegorz Bochenek
- Teresa Bochwic
- Katarzyna Boruń-Jagodzińska
- Krzysztof Brzechczyn
- Błażej Brzostek
- Monika Brzywczy
- Rafał Bubnicki
- Hugon Bukowski
- Krzysztof Burnetko
- Lidia Burska [†]
- Piotr Byszewski
- Sławomir Cenciekiewicz
- Małgorzata Choma-Jusińska
- Piotr Cichoracki
- Jan Czerniawski
- Eugenia Dabertowa
- Tomasz Danilecki
- Krystyna Duniec

- Urszula Engelmayer
- Tomasz Gajowniczek
- Krzysztof Galiński
- Renata Gieszczyńska
- Henryk Głębocki
- Grzegorz Gołojuch
- Józef Halbersztadt
- Joanna Herman
- Jerzy Jackl
- Michał Januszaniec
- Sławomir Jaroński
- Grażyna Jaworska
- Leszek Kabłak-Ziembicki
- Andrzej W. Kaczorowski
- Artur Kasprzykowski
- Paweł Kądziera
- Marek Kietliński
- Stanisław Klawe
- Jerzy Kłosiński
- Konrad Knoch
- Alicja Kopka
- Bogusław Kopka
- Andrzej Krajewski
- Jerzy Krzyżanowski
- Agata Kunicka-Goldfinger
- Ewa Kurek
- Wojciech Leończuk
- Krzysztof Lesiakowski
- Grzegorz Majchrzak
- Marek Majle
- Przemysław Maksymiuk
- Elżbieta Matyja
- Małgorzata Mazurek
- Robert Mazurek
- Stefan Melak [†]
- Wiktor J. Mikusiński
- Wojciech Modzelewski
- Wojciech Jerzy Muszyński
- Jarosław Neja

- Romuald Niedzielko
- Maria Nowakowska-Majcher
- Tomasz Olko
- Marcin Orłowski
- Piotr Osęka
- Jerzy Pawlas
- Michał Paziewski
- Anna Piekarska
- Jacek Pietrzak
- Adam Pleśnar
- Zofia Płużańska
- Leszek Próchniak
- Jerzy Ridan [†]
- Konrad Rokicki
- Zbigniew Romek
- Szczepan Rudka
- Joanna Rutkowska
- Tadeusz Ruzikowski
- Jerzy Sadecki
- Wojciech Sawicki
- Jan Ryszard Sielezin
- Dorota Siwicka
- Mirosław Skowron
- Robert Spałek
- Piotr Stańczyk
- Jacek Staszeliś
- Sławomir Stępień
- Barbara Szacka
- Jarosław Szarek
- Józef Śreniowski
- Andrzej Talaga
- Jerzy Targalski [†]
- Małgorzata Tupalska
- Przemysław Waingertner
- Grzegorz Waligóra
- Joanna Węgrzynowska
- Waldemar Wilk
- Joanna Wiszniewicz [†]
- Jan Wojnowski

- Aleksander Wolicki
- Marcin Wolniewicz
- Zofia Wóycicka
- Ewa Zajęc
- Wojciech Zaleski
- Krzysztof Zalewski
- Wojciech Załuska
- Łukasz Zaremba
- Małgorzata Zaremba
- Piotr Zaremba
- Zdzisław Zwoźniak [†]
- Jan Żaryn
- Joanna Żelazko
- Ryszard Żelichowski
- Jacek Żurek
- Waldemar Żyszkiewicz

■ **„HISTORIA BLISKA” (1996–2017),
PROGRAMY EDUKACYJNE
I INNOWACYJNE (2017→)**

Zespół

- Alicja Wancerz-Gluza, 1996→ (koordynatorka)
- Maria Bartel [†], 2006
- Agnieszka Dębska, 2005
- Piotr Filipkowski, 2002–2004
- Piotr Głogowski, 2008–2011
- Longin Graczyk, 2008–2009
- Grzegorz Kołacz, 2017–2018
- Sylwia Kopeć, 2012–2016
- Maria Krawczyk, 2010
- Agnieszka Kudełka, 2010→
- Małgorzata Kudosz, 2010–2017
- Tomasz Kurtz, 1997–1998
- Marcin Orliński, 2009
- Jolanta (Żukowska) Pawłowska, 1997–2001
- Marianna Sadownik, 2007–2010
- Iwona Surleta, 2003–2008
- Marcin Wilkowski, 2006–2012

Rada i Jurorzy Konkursu „Historia Bliska”

- Władysław Bartoszewski [†]
- Teresa Bogucka
- Włodzimierz Borodziej [†]
- Andrzej Chojnowski
- Barbara Engelking
- Agnieszka Gleb
- Zbigniew Gluza
- Dariusz Jarosz
- Bartosz Kaliski
- Krystyna Kersten [†]
- Jacek Kochanowicz [†]
- Jerzy Kochanowski
- Zofia Kozłowska
- Eugeniusz Cezary Król
- Marcin Kula
- Włodzimierz Mędrzecki
- Andrzej Paczkowski
- Hanna Palska [†]
- Łukasz Przybyłek
- Anna Radziwiłł [†]
- Wojciech Roszkowski
- Henryk Samsonowicz [†]
- Aleksander Smolar
- Tomasz Szarota
- Hanna Świda-Ziemba [†]
- Tadeusz Wolsza
- Andrzej Żbikowski

Współpracownicy

- Joanna Bruszevska
- Paweł Cylc
- Jan Czempiński
- Ewa Czerwiakowska
- Ewa Drygalska
- Jacek Kadaj
- Damian Kardacki
- Jan Mackiewicz
- Łukasz Majewski

- Piotr M. Majewski
- Monika Mazur-Rafał
- Szymon Rębowski
- Aleksiej Rogozin
- Mateusz Subieta
- Magdalena Szarota
- Michał Szymanderski-Pastryk
- Piotr Tomasiński
- Sylwia Żółkiewska

■ „HISTORIA MÓWIONA” (2002→)

Zespół

- Katarzyna Madoń-Mitzner, 2002–2011 (koordynatorka 2005–2008)
- Jakub Gałęziowski, 2008 (koordynator)
- Piotr Filipkowski, 2005–2011 (koordynator 2008–2011)
- Dominik Czapigo, 2005→ (koordynator 2011–2014)
- Klara Bukowska, 2011
- Mateusz Czapigo, 2007
- Katarzyna Jolanta Górka, 2005
- Maciej Kamiński, 2004–2006
- Adriana Kapała, 2019→
- Anna Maciąg, 2010–2016
- Maciej Melon, 2008–2015
- Jarosław Pałka, 2003→
- Robert Radecki, 2008
- Alina Szamruchiewicz, 2006
- Magda Szymańska-Szwąder, 2007
- Anna Wylegała, 2007–2012
- Aleksandra Zielińska, 2005

Współpracownicy

- Kamil Adamczyk
- Tomasz Baniak
- Karol Białas
- Mariusz Bieciuk

- Maciej Boral
- Roland Borchers
- Katarzyna Boruń-Jagodzińska
- Magdalena Bożyk
- Michał Bronowicki
- Marta Bryszewska
- Maria Buczyło
- Sławomir Cebula
- Aleksandra Ciecieląg
- Monika Ciosek
- Anna Czyżewska
- Katarzyna Ćwikilewicz
- Magdalena Derezińska-Osiecka
- Kaja Drąg
- Zofia Dukielska
- Łukasz Filipek
- Grzegorz Gąsior
- Tomasz Gleb
- Michał Górski
- Aleksandra Grażyńska
- Stefan Hejnowicz
- Andrzej Hoja
- Przemysław Iwanek
- Ignacy Józwiak
- Anna Kaczorowska
- Grzegorz Kaczorowski
- Katarzyna Kaczyńska
- Adam Kaczyński
- Łukasz Kamiński
- Monika Kapa-Cichocka
- Sergiusz Kazimierzczuk
- Anna Kindziuk
- Agnieszka Knyt
- Joanna Komperda
- Ewa Kondratowicz
- Agnieszka Kozłowska
- Mateusz Kruszelnicki
- Paulina Kryńska
- Tomasz Kubaczyk

- Maria Kulanek
- Daniel Kunecki
- Magdalena Kwiecińska
- Maja Łosowska
- Patryk Makulski
- Michał Maleszka
- Katarzyna Michałkiewicz
- Anna Mizikowska
- Hanna Nowicka
- Jakub Osiecki
- Michał Osypowicz
- Dorota Pazio
- Paweł Pięciak
- Anna Piłat
- Tomasz Pochodziło
- Monika Ponc
- Konrad Pruszyński
- Piotr Retecki
- Marcin Sanetra
- Mateusz Sidor
- Przemysław Sieradzan
- Robert Sobol
- Katarzyna Solka-Dąbrowska
- Małgorzata Staniszevska
- Magdalena Stopa
- Zofia Stopa
- Tomasz Szwąder
- Paweł Szymański
- Elena Śliwińska
- Joanna Urbanek
- Agnieszka Uścińska
- Jarosław Wątor
- Michał Wojnarowicz
- Ewa Wołkanowska-Kołodziej
- Anna Zalewska
- Marta Zaremba
- Michał Zarzycki
- Karolina Żłobecka

„Pamiętanie Peerelu” (2006–2010)

- Anka Grupińska (koordynatorka)
- Anna Anielak
- Aleksandra Bańkowska
- Piotr Bańkowski
- Joanna Bochenek
- Barbara Bossak-Herbst
- Marta Cobel-Tokarska
- Magdalena Czołch
- Joanna Dudek
- Kamil Dworaczek
- Julia Dzienisiewicz
- Jacek Galewski
- Krzysztof Kasproicz
- Maria Kococik
- Marta Komorowska
- Maria Krauss
- Katarzyna Kulińska
- Justyna Kutrzeba
- Natalia Łuczyńska
- Ariadna Machowska
- Paweł Miakota
- Joanna Mroczkowska
- Agnieszka Nowakowska
- Jan Olaszek
- Katarzyna Piwowarczyk
- Ewa Radczuk
- Jacek Rajkowski
- Monika Stachura
- Samanta Stecko
- Anna Szyba
- Rafał Świącicki
- Natalia Urban
- Jędrzej Walc
- Joanna Wawrzyniak
- Zofia Wieluńska
- Adrian Włodarczyk
- Stanisław Wryk
- Honorata Zapaśnik
- Beata Ziemska

Klub KARTY

Magdalena Bajer (Warszawa), Jarosław Barski (Zielona Góra), Katarzyna Batko-Tołuć (Warszawa), Aleksander Bielski (Komorów), Zygmunt Bluj (Warszawa), Andrzej Błażejowski (Poznań), Alina Bojarska (Stary Cykarzew), Maria Bojarska (Warszawa), Theresa Bomford (Bevington Barn, Wielka Brytania), Stanisława Bonkowicz-Sittauer (Warszawa), Marta Brodala (Warszawa), Katarzyna Chimiak (Warszawa), Tomasz Ciupa (Goraj), Liliana Czaplewska (Warszawa), Andrzej Czarnocki (Piastów), Barbara Czasławska (Katowice), Jan Daniluk (Gdańsk), Anna Dodziuk (Warszawa), Paweł Dudek (Radomsko), Monika Dudzińska (Kazimierz Dolny), Tomasz Durał (Głogów), Grzegorz Franiak (Jastrzębie-Zdrój), Ewa Gawrońska (Toruń), Włodek Gdanski (Warszawa), Mirosław Glaser (Poznań), Jadwiga Gluza (Warszawa), Wojciech Gwarek (Warszawa), Anna i Krzysztof Hagemeyer (Warszawa), Zofia Hartman (Warszawa), Jacek Herman-Iżycki (Sękowa), Bartłomiej Horba (Białystok), Małgorzata i Piotr Horydowiec (Gdańsk), Helen Jaeger (Wollaston, Wielka Brytania), Paulina Jakubanis (Toruń), Dawid Jarmuła (Tychy), Jakub Kandulski (Nowy Sącz), Roman Kapusta (Warszawa), Julita Karas (Piaseczno Józefosław), Łukasz Karwacki (Kobyłka), Adam Kiciński (Warszawa), Beata Kingston (Warszawa), Krzysztof Komorek (Łódź), Maja Komorowska (Warszawa), Paweł Kosicki (Poznań), Violetta Kowalik (Gliwice), Mariusz Kozikowski (Warszawa), Leszek Kozirowski (Warszawa), Jan Krawczyk (Warszawa), Patryk Krygier (Dąbrówka), Jacek Krzysztofowicz (Łódź), Wawrzyniec Kubeczak (Wrocław), Andrzej Kukawski (Kraków), Zofia Kuształ (Katowice), Anna Laskowska (Białogard), Arkadiusz Lenartowicz (Warszawa), Agnieszka Lewandowska (Radom), Marek Lewandowski (Toruń), Michał Luboradzki (Warszawa), Roman Ludkiewicz (Gdańsk), Paweł Ładykowski (Warszawa), Paweł Łyś (Radom), Krzysztof Maksymik (Warszawa), Zbigniew Malinowski (Teresin), Marcin Maniecki (Gdańsk), Joanna Medyńska (Skarżysko-Kamienna), Rafał Młyński (Warszawa), Łukasz Mościcki (Białystok), Monika Nowacka (Środa Wielkopolska), Jacek Nowak (Łabowa), Piotr Odrzywołek (Warszawa), Tomasz Olejniczak (Warszawa), Anna Parysek (Poznań), Tomasz von Piechowski (Monachium), Anna Pikos (Ząbki), Maria Ponińska (Warszawa), Krzysztof Porowski (Celejów), Grażyna Rebell (Elbląg), Jacek Rejment (Rzeszów), Gustaw Romanowski (Łódź), Piotr Różański (Warszawa), Iwona Rychter (Milanówek), Bianka Sadowska (Gdańsk), Mateusz Senner (Kraków), Adam Sikorski (Dęblin), Krzysztof Skarżycki (Radom), Małgorzata Sołek (Warszawa), Krzysztof Stasiewski (Poznań), Paweł Sysa (Warszawa), Alicja Szafrąńska (Warszawa), Małgorzata Szejnert (Warszawa), Wojciech Szot (Warszawa), Grażyna Szpinda (Legnica), Małgorzata Szyłko (Gdańsk), Kiejstut Szymański (Warszawa), Tomasz Szymborski (Katowice), Magdalena Szymonek (Złotokłos), Paweł Średziński (Warszawa), Wojciech Topiński (Warszawa), Barbara Toruńczyk (Warszawa), Marta Umińska (Warszawa), Dawid Walendowski (Warszawa), Wojciech Wiślak (Warszawa), Jan Wolski (Warszawa), Małgorzata Wołyńska (Warszawa), Bogdan Wyporek (Warszawa), Jan Wyrowiński (Toruń), Joanna Zgliczyńska-Wiślak (Warszawa), Radosław Ziótek (Warszawa), Gwido Zlatkes (Warszawa)

Archiwum

Zbiory Archiwum Ośrodka KARTA (dokumentowego, fotograficznego, audiowizualnego)

Archiwum społeczne XX–XXI wieku

- kolekcja „Solidarność” – *narodziny ruchu*, wpisana na Listę UNESCO „Pamięć Świata”;
- 21 kolekcji środowisk społecznych, w tym Polskiej Akcji Humanitarnej, Komitetu Helsińskiego w Polsce, Federacji Młodzieży Walczącej, Archiwum Zespołu Artystycznego „Gawęda”;
- 385 kolekcji osobistych, w tym: Dariusza Baliszewskiego, Jana Bijaka, Stefana Brzozy, Stanisława Cata-Mackiewicza, Macieja J. Drygasa, Jakuba Karpińskiego, Stefana Kisielewskiego, Adama Komorowskiego, Jacka Kuronia, Jana Józefa Lipskiego, Zbigniewa Lubienieckiego, Jerzego Konrada Maciejewskiego, Zdzisława Najdera, Janusza Onyszkiewicza, Jerzego Poksińskiego, Anieli Steinsbergowej;
- ponad 6300 dzienników i wspomnień (w tym plony konkursów),

Archiwum Wschodnie

- 1220 relacji spisanych z nagrań;
- 527 opracowań tematycznych;
- wykazy Polaków i obywateli polskich represjonowanych w ZSRS, pod okupacją sowiecką lub w okresie instalowania władzy komunistycznej w Polsce;
- 784 kolekcje osobiste, wielogatunkowe, związane głównie z pobytem w ZSRS;
- 1156 wspomnień zebranych przez Komisję Historyczną Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie;
- 1664 jednostki archiwalne kopii polskich zbiorów Instytutu Hoovera w Stanford (USA) – fragmenty kolekcji Andersa, Ministerstwa Informacji i Dokumentacji, Ambasady RP w Kujbyszewie, a także Instytutu Polskiego i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie;
- 593 jednostki archiwalne kopii dokumentów sowieckich dotyczących represji na obywatelach polskich z archiwów Rosji, Białorusi i Ukrainy, pozyskanych w ramach programu „Wspólne Miejsce – Europa Wschodnia”;
- muzealia – pamiątki z zesłania i łagrów (większość w stałym depozycie w Muzeum Niepodległości w Warszawie, Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku oraz Muzeum Historii Polski),

Archiwum Opozycji

- 5994 książki i broszury II obiegu z lat 1976–90;
- 3686 tytułów czasopism i gazetek II obiegu z lat 1976–90, około 35 tysięcy pojedynczych numerów;
- 1144 kasety magnetofonowe oficyn niezależnych;
- 2664 osobiste kolekcje związane ściśle z działalnością opozycyjną, w tym: Mirosława Chojeckiego, Adama Michnika, Zofii i Zbigniewa Romaszewskich, Barbary Sadowskiej, Ludwika i Henryka Wujców;

- 161 środowiskowych kolekcji związanych ściśle z działalnością opozycyjną, w tym: Komitetu Obrony Robotników, Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom, Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Solidarności Walczącej;
- 150 kolekcji tematycznych, w tym: Cenzura w PRL, Czerwiec 76, Marzec 68 w Polsce, Internowania w latach 1981–82, Wybory do Sejmu i Senatu w 1989 roku;
- ponad 2000 plakatów z lat 1976–90;
- ponad 1100 okolicznościowych kart pocztowych II obiegu;
- ponad 2200 znaczków poczty podziemnej;
- eksponaty o charakterze muzealnym (znaczkki przypinane, oporniki, biżuteria patriotyczna, transparenty, opaski strajkowe, pamiętki z obozów internowania i więzień, sprzęt drukarski),

Archiwum Fotografii (ponad 490.000 zdjęć)

- zbiór zdjęć osób zesłanych w głąb ZSRS;
- fotografie dokumentujące II wojnę światową;
- dokumentacja fotograficzna działalności opozycji w Peerelu;
- 35 spuścizn fotografów, w tym: Tomasz Abramowicza, Stanisława Bobera, Romualda Broniarka, Macieja Czarnockiego, Wojciecha Druszcza, Piotra Dylaka, Krzysztofa Frydrycha, Stanisława Gawlińskiego, Witolda Górki, Edwarda Grochowicza, Tomasz Gutrego, Joanny Helander, Marcina Jabłońskiego, Ireny Jarosińskiej, Jana Juchniewicza, Kacpra Krajewskiego, Janusza Krzyżewskiego, Bogdana Łopieńskiego, Jerzego Konrada Maciejewskiego, Mieczysława (Mietka) Michalaka, Mikołaja Nesterowicza, Leszka Pękalskiego, Anny Pietuszek-Wdowińskiej, Kazimierza Seko, Jerzego Szota, Jarosława Tarania, Tomasz Wesołowski, Lubomira T. Winnika;
- kilkanaście kolekcji rodzinnych, dotyczących m.in. życia codziennego w II Rzeczypospolitej i w czasie II wojny światowej;
- kolekcje środowiskowe, w tym: Zespołu Artystycznego „Gawęda”, Polskiej Akcji Humanitarnej,

Archiwum Historii Mówionej – od 2006 roku prowadzone wspólnie z Domem Spotkań z Historią (ponad 6000 nagrań relacji biograficznych)

- 4146 relacji świadków historii nagranych w ramach projektów, m.in.: „Polacy na Wschodzie” (1100), „Krzyż – Kreuz w XX wieku” (65), „Solidarność na wsi” (35), „Pamiętanie Peerelu” (145), „Kobiety wobec totalitaryzmu” (26), „XX wiek na Zaolziu” (72), „Nauczyciele i uczniowie. Opowieści o tajnym nauczaniu” (25), „Zapomniane obozy nazistowskie” (84), „Świadectwa. XX wiek” (196), „Zapomniani świadkowie historii” (713), „Fotografowie PRL” (65);
- 957 relacji z Archiwum Wschodniego;
- 602 nagrania z Archiwum Opozycji;
- 172 nagrania z kolekcji Joanny Wiszniewicz „Pokolenie Marca 68”;
- 165 relacji w projekcie „Ocaleni z Mauthausen” („Mauthausen Survivors Documentation Project”);
- 63 relacje w projekcie „Praca niewolnicza i przymusowa dla III Rzeszy” („International Slave and Forced Labourers Documentation Project”);
- 45 relacji w projekcie „Polskie archiwa społeczne i prywatne w Wielkiej Brytanii”;
- 74 nagrania z Cyfrowego Archiwum Tradycji Lokalnej w Buenos Aires;

- 119 relacji w projekcie „Od socjalistycznej fabryki do międzynarodowej korporacji. Archiwalna kolekcja wywiadów biograficznych z pracownikami przemysłu”;
- 173 nagrania wideo zrealizowane w ramach różnych projektów,

Archiwum „Historii Bliskiej” – plon 20 edycji konkursu dla młodzieży (1996–2018); w których uczestniczyło ponad 14.200 uczniów

- ponad 7900 prac;
- ponad 32.000 dokumentów;
- ponad 63.000 fotografii;
- ponad 16.000 godzin relacji świadków;
- 400 dzienników;
- 900 wspomnień.

Publikacje

„Karta”

- gazetka publicystyczna (1–4-kartkowa), nr. 1–19, styczeń–sierpień 1982
- czasopismo w edycji książkowej, nr 1, 1983, Wydawnictwo „Krağ”, nr. 2–7, 1984–1989, Wydawnictwo „Przedświt”
- kwartalnik historyczny, nr. 1–109, 1991–2021

Książki (inni wydawcy)

- Zbigniew Gluza, *Ósmy Dzień*, „Krağ”, 1982
- *W stanie*, praca zespołowa pod red. Andrzeja Szańskiego [Zbigniewa Gluzy], „Przedświt”, 1984
- Zbigniew Gluza, *Epizod. Dziennik zamknięcia – na podstawie listów do Alicji, mojej żony*, „Przedświt”, 1988
- *Polityczni. Więźniowie polityczni w Polsce lat 1981–1986*, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, „Przedświt”, 1988, 1989
- Iwan Sołoniewicz, *Rosja w obozie koncentracyjnym*, „Acta”, 1988
- Józef Gajewski, *Poza zasięgiem cenzury 1982–1986*, „Archiwum Solidarności” t. 19, Oficyna Literacka, 1988
- *Krajobraz po szoku*, red. Anna Mieszczanek („Ewa Żylińska”), „Przedświt”, (wyd. I i II) 1989
- *Obieg NOW-ej*, wybór i oprac. Łukasz Bertram, Instytut Pamięci Narodowej, 2013
- *Berlingowcy. Żołnierze tragiczni*, wybór i oprac. Dominik Czapigo, Wydawnictwo RM, 2015, 2021
- *Skarbiec. 200 lat Ossolineum*, wybór i oprac. Marta Markowska, Ossolineum, 2017
- *From Poland with Love*, red. Adam Safaryjski, proj. graf. Katarzyna Godyń-Skoczylas, Dom Spotkań z Historią, 2017
- *Uczyć się z przeszłości. Materiały do samodzielnych badań nad historią najnowszą*, red. Alicja Wancierz-Gluza, Narodowe Centrum Kultury, 2017

Biblioteka Wschodnia (seria Archiwum Wschodniego, inni wydawcy)

- Dariusz Cherubin, *Ludność polska w więzieniach i obozach radzieckich w latach 1939–1941*, Oficyna Wydawnicza „Rytm”, 1989
- Jerzy Głowala, *Purga. Wśród więźniów i zesłańców w ZSRR 1941–1955*, „Rytm”, 1990
- Wacław Kopisto, *Droga cichociemnego do łagrów Kołomy*, Oficyna Wydawnicza „Volumen”, 1990
- Henryk Sobolewski, *Z Ziemi Wileńskiej przez świat Gułagu*, „Przedświt”, 1990
- Jadwiga Zawadzka, *Łagierniczki. Dziesięć lat w polarnym kraju*, „Volumen”, 1991

Książki (KARTA i współwydawcy – w całym dalszym zestawieniu)

- *W stanie*, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, (wyd. II, rozszerzone) 1991, (reprint) 2014
- Marek Celt [Tadeusz Chciuk], *Biali kurierzy*, 1992
- Zbigniew Gluza, *Ósmego dnia*, 1994
- *Rosja a Katyń*, „Biuletyn HAI”, wydanie specjalne, red. Piotr Mitzner, 1994
- Krzysztof Popiński, Aleksandr Kokurin, Aleksandr Gurjanow, *Drogi Śmierci. Ewakuacja więźniów sowieckich z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej w czerwcu i lipcu 1941*, 1995
- Janusz Siemiński, *Moja Kołyma*, 1995
- *Misja Kowaliowa. Rzecz o Siergieju Adamowiczu Kowaliowie i jego współpracownikach, którzy w krytycznym dla Rosji momencie znaleźli się w Czeczenii*, red. Piotr Mitzner, 1996
- *Łagry. Przewodnik encyklopedyczny*, praca zespołowa po red. Nikity Ochotina i Arsienija Rogińskiego, tłum. z ros. i oprac. Romuald Niedzielko, 1998
- *Opozycja w PRL. Słownik biograficzny 1956–89*, praca zespołowa pod red. Jana Skórzyńskiego, t. 1, 2000, t. 2, 2002, t. 3, 2006
- Bogusław Kopka, *Obozy pracy w Polsce 1944–1950. Przewodnik encyklopedyczny*, Niezależna Oficyna Wydawnicza NOWA, 2002
- *Doświadczenia graniczne. Młodzież bada polsko-niemiecką historię*, red. Alicja Wancerz-Gluza, Gabriele Woidelko, 2003 (+ wyd. niem.)
- *Widziałam nazwę BOSCH. Polskie więźniarki w fabryce Dreilinden Maschinenbau GmbH 1944–1945*, red. Ewa Czerwiakowska, Angela Martin, 2003
- Bernard Grzywacz, *Krąg Workuty*, red. Michał Zarzycki, 2004
- *Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych w latach 1956–1989*, t. 1–2, praca zespołowa, DSH, „Memoriał”, 2007 (wyd. czes. Ústav pro studium totalitních režimů, 2019, wyd. ros. „Memoriał”, Nowoje Litieraturnoje Obozrienje, 2021)
- Iwan Sołoniewicz, *Rosja w łagrze*, tłum. z ros. Stanisław Dębicki, DSH, 2007
- *Zaolzie. Polsko-czeski spór o Śląsk Cieszyński 1918–2008*, red. Grzegorz Gąsior, DSH, 2008 (+ wyd. czes.)
- *Rosja a Katyń*, red. Anna Dziekiewicz, DSH, 2010
- Zbigniew Gluza, *Odkrycie KARTY: niezależna strategia pamięci*, oprac. red. Agnieszka Dębska, DSH, 2012
- *PPN 1976–81. Język niepodległości*, red. Łukasz Bertram, NCK, 2012
- *Kryzys bydgoski 1981 w relacjach świadków*, oprac. Agnieszka Dębska, Maciej Kowalczyk, NCK, 2013
- *Pogranicza. Stara Kiszewa*, wybór i red. Maria Krawczyk, 2013
- *Wyklęci. Podziemie zbrojne 1944–1963*, oprac. i red. Marta Markowska, 2013
- Joachim Ceraficki, *Wasserpolacken. Relacja Polaka w służbie Wehrmacht*, oprac. i red. Aleksandra Janiszewska, 2014, 2018
- Gaja i Jacek Kuroniowie, *Listy jak dotyk*, wybór, red. i oprac. Maria Krawczyk, 2014

- Jakob Littner, *Moja droga przez noc*, tłum. z niem. i oprac. Maria Skalska, 2014
- Zbigniew Gluza, *Metoda KARTY*, 2015
- *Ogień Majdanu. Dziennik rewolucji 21 listopada 2013 – 22 lutego 2014*, oprac. Maciej Kowalczyk, Anna Richter, 2015 (+ wyd. ukr.), 2020 (+ wyd. ukr.), (wyd. ang., 2021)
- Małgorzata Niezabitowska, *W twoim kraju wojna!*, red. Aleksandra Janiszewska, 2016
- *Salon. Niezależni w „światlicy” Anny Erdman i Tadeusza Walendowskiego 1976–79*, wybór i oprac. Katarzyna Przyborska, Marta Markowska, 2016
- *Czas ziemiaństwa. Koniec XIX wieku – 1945*, wybór i oprac. Anna Richter, 2017
- *Wstaje świt. Dzienniki młodych z pierwszych lat po wojnie*, wybór i oprac. Aleksandra Janiszewska, 2017
- Aleksander Sołżenicyn, *Pruskie noce*, tłum. z ros. Michał B. Jagiełło, 2018 (wyd. pol.-ros.)
- Bernard Konrad Świerczyński, *Przemysłowcy życia*, oprac. Aleksandra Janiszewska, 2018
- Anna Artemjewa, Jelena Raczewa, *Niezarekwirowane. Historie ludzi, którzy przeżyli to, czego boimy się najbardziej*, tłum. z ros. Marcin Szczyciński, Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, 2019
- *„Mój Führerze!”. Ofiary przymusowej sterylizacji na Dolnym Śląsku w latach 1934–44*, oprac. Joanna Ostrowska, Kamila Uzarczyk, tłum. z niem. Anna Wojnarowska-Olek, 2019 (+ wyd. niem., ang.)
- *Polska–Ukraina. Ciężar przeszłości. Dwa narody w XX wieku na łamach „Karty”*, red. Hanna Antos, Anna Richter, 2019 (+ wyd. ukr.)
- Michał Römer, *Miłość z lupanaru. Dziennik intymny wileńskiego adwokata*, wybór, oprac. red. Agnieszka Knyt, 2019
- *Starcie Polski. Wrzesień 1939*, wybór i oprac. Darek Foks, 2019
- *Bitwa warszawska. Jak Polska zatrzymała bolszewików*, wybór i oprac. Agnieszka Knyt, 2020
- Stefan Dąbmski, *Egzekutor. Wstrząsająca spowiedź żołnierza AK, wykonawcy wyroków śmierci*, wybór i red. Aleksandra Janiszewska, Maria Krawczyk, Anna Richter, (wyd. III, rozszerzone) 2020
- *Rodzina z niepamięci. Potomkowie Franciszki i Zygmunta ze wsi Borki k. Skarżyska-Kamiennej: Gluzowie, Bartosiewiczowie, Gwarkowie, Surmowie*, wybór, oprac. red. Milena Chodoła, 2020
- Kenneth Malcolm Murray, *Skrzydła nad Polską. 7 Eskadra Myśliwska im. Tadeusza Kościuszki*, tłum. z ang. Barbara z Korwin-Kamieńskich Herchenreder, 2020
- *Odłony Cata. Stanisław Mackiewicz w listach*, wybór Natalia Ambroziak, 2020
- *Przerwane biografie. Relacje deportowanych z Polski w głąb Sowietów 1940–41*, wybór Ewa Kołodziejska, oprac. Agnieszka Knyt, Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, 2020
- *Zagłada miasta. Świadectwa ludzi Powstania*, wybór Agnieszka Dębska, 2020
- *13 grudnia. Świadectwa stanu wojennego*, wybór Agnieszka Dębska, 2021
- Felicja Konarska, *Liście na wietrze. Wspomnienia dziewczynki deportowanej na Wschód*, red. Agnieszka Knyt, 2021
- *Lobbyści. Zachodni rzecznicy polskiej niepodległości*, t. 1: *W Wersalu*, t. 2: *Raporty z Polski*, wybór i oprac. Andrzej Turkowski, 2021

- *Marsz Białorusi. Sierpień–grudzień 2020*, wybór i oprac. Edyta Banaszekiewicz, 2021 (+ wyd. ang.)
- Jens Orback, *Gdy inni świętowali zwycięstwo. Historia mojej matki*, tłum. ze szwedz. Justyna Kwiatkowska, 2021
- Louise Steinman, *Krzywe lustro. Dziennik polsko-żydowskiego pojednania*, tłum. z ang. Dorota Gołębiowska, 2021

Żydzi polscy – seria I

- Joanna Wiszniewicz, *Z Polski do Izraela. Rozmowy z pokoleniem '68*, 1992
- *Calel Perechodnik, Czy ja jestem mordercą?*, red. Paweł Szapiro, ŻIH, 1993, 1995
- Henryk Grynberg, *Dzieci Syjonu*, 1994

Żydzi polscy – seria II

- Baruch Milch, *Testament*, red. Andrzej Żbikowski, 2001, 2012
- Halina Zawadzka, *Ucieczka z getta*, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, 2001, DSH, 2011
- Calek Perechodnik, *Spowiedź*, red. David Engel, 2004, 2007, DSH, 2011, ŻIH 2016, 2018, Polityka Sp. z o.o. SKA, 2018
- Henryk Schönker, *Dotknięcie anioła*, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, 2005, 2006, DSH, 2011, ŻIH 2016, 2018 (+ wyd. ang. Indiana University Press, 2021)
- Chaim Icel Goldstein, *Bunkier*, tłum. z jidysz Sara Arm, 2006, DSH, 2011
- *Archiwum Ringelbluma. Dzień po dniu Zagłady*, red. Marta Markowska, tłum. z jidysz Sara Arm, ŻIH, DSH, 2008, 2011 (+ wyd. ang.)
- *Sobibór*, red. Marek Bem, DSH, 2010, IPN 2012
- Richard Glazar, *Stacja Treblinka*, tłum. z niem. Ewa Czerwiakowska, DSH, 2011
- Marceli Najder, *Rewanż*, oprac. Marta Janczewska, 2013
- Filip Müller, *W krematoriach Auschwitz. „Sonderbehandlung” – mord na Żydach*, tłum. z niem. Ewa Czerwiakowska, 2021

Świadectwa

- Stanisław Bohdanowicz, *Ochotnik*, red. Agnieszka Knyt, 2006
- Stanisław Czuruk, *Lwów w cieniu Kołomy*, red. Alicja Wanczerz-Głuza, 2007
- Zygmunt Klukowski, *Zamojszczyzna*, t. 1: 1918–1943, t. 2: 1944–1959, red. Agnieszka Knyt, 2007, 2008
- Adam Uziembło, *Niepodległość socjalisty*, komentarze Aniela Uziembło, red. Agnieszka Knyt, 2008
- Jacek Kuroń, *Taki upór*, wybór i oprac. red. Maria Krawczyk, DSH, 2011
- Jerzy Zawieyski, *Dzienniki*, red. Agnieszka Knyt, t. 1: 1955–59, DSH, 2011, t. 2: 1960–69, IPN, 2012

Świadectwa. XX wiek

- Hans von Lehndorff, *Dziennik z Prus Wschodnich. Zapiski lekarza z lat 1945–1947*, tłum. z niem. Zdzisław Owczarek, 2013
- Wolfgang Leonhard, *Dzieci rewolucji*, tłum. z niem. Jeremi Sadowski, 2013
- Anja Lundholm, *Wrota piekieł. Ravensbrück*, tłum. z niem. Ewa Czerwiakowska, 2014
- Anatolij Marczenko, *Moje zeznania*, tłum. z ros. Jerzy Szokalski, 2014
- Friedrich Kellner, *Dziennik sprzeciwu. Tajne zapiski obywatela III Rzeszy 1939–1942*, tłum. z niem. Andrzej Kopacki, 2015
- Jerzy Konrad Maciejewski, *Zawadiaka. Dzienniki frontowe 1914–1920*, wybór i oprac. Agnieszka Knyt, 2015
- *Droga na Północ. Antologia norweskiej literatury faktu*, wybór i komentarze Paweł Urbanik, oprac. Agnieszka Knyt, 2016
- Heinz Heger, *Mężczyźni z różowym trójkątem*, tłum. z niem. Alicja Rosenau, 2016, 2017, 2019, 2021
- Edward Herzbaum, *Między światami. Dziennik andersowca 1939–1945*, red. Anna Richter, 2016
- Hans-J. Massaquoi, *Neger, Neger... Opowieść o dorastaniu czarnoskórego chłopca w nazistowskich Niemczech*, tłum. z ang. Anna Bańkowska, 2016
- Stanisława Sowińska, *Gorzkie lata. Z wyżyn władzy do stalinowskiego więzienia*, oprac. red. Łukasz Bertram, 2016
- Zygmunt Klukowski, *Zamojszczyzna 1918–1959*, oprac. Agnieszka Knyt, 2017
- Aleksander Podrabinek, *Dysydenci. Nieuleczalnie nieposłuszni*, tłum. z ros. Jerzy Szokalski, 2017
- Michał Römer, *Dzienniki*, t. 1: 1911–1913, t. 2: 1914–1915, t. 3: 1916–1919, t. 4: 1920–1930, t. 5: 1931–1938, t. 6: 1939–1945, wybór i oprac. Jan Sienkiewicz, Agnieszka Knyt, 2017–2018
- Wiktor Woroszyński, *Dzienniki*, t. 1: 1953–1982, t. 2: 1983–1987, t. 3: 1988–1996, wybór i oprac. red. Agnieszka Dębska, 2017–2019
- *Łacińska wyspa. Antologia rumuńskiej literatury faktu*, wybór Bogumił Luft, red. Anna Richter, 2018
- Hanna Świda-Ziemba, *Uchwycić życie. Wspomnienia, dzienniki i listy 1930–1989*, wybór i oprac. red. Dominik Czapigo, 2018
- Michael Wieck, *Miasto utracone. Młodość w Königsbergu w czasach Hitlera i Stalina*, tłum. z niem. Magdalena Leszczyńska, 2018
- Janina Konarska, *Dwór na wulkanie. Dziennik ziemianki z przełomu epok 1895–1920*, wybór i oprac. Anna Richter, 2019
- Zbigniew Lubieniecki, *Odwet. Polski chłopak przeciwko Sowietom 1939–1946*, wybór Jan Sienkiewicz, red. Agnieszka Knyt, 2019
- Virgilia Sapieha, *Amerykańska księżna. Z Nowego Jorku do Siedlisk*, tłum. z ang. Ewa Horodyska, 2019 (2 wyd.)
- Michał Sokolnicki, *Emisariusz Niepodległej. Wspomnienia z lat 1896–1919*, wybór i oprac. Agnieszka Dębska, 2019

- Dorothy Adams, *Amerykańska Polka. Z miłości do mężczyzny i jego kraju*, tłum. z ang. Ewa Horodyska, 2021
- Stefan Kisielewski, *Reakcjonista. Autobiografia intelektualna*, wybór i oprac. Małgorzata Sopyło, 2021
- Zigmars Stankus, *Jak się zostaje albinosem. Wojna w Afganistanie oczami sowieckiego żołnierza 1979–1981*, tłum. z litew. Jan Sienkiewicz, 2021
- Sigrid Undset, *Odzyskać przyszłość. Wspomnienia z ucieczki przed totalitaryzmami*, tłum. z norw. Katarzyna Tunkiel, 2021

Tematy KARTY

- Stefan Dąbski, *Egzekutor*, wybór i red. Aleksandra Janiszewska, Maria Krawczyk, Anna Richter, 2010
- *Polityczni*, red. Agnieszka Dębska, 2010
- Jelena Koczyna, Olga Bergholc, Lidia Ginzburg, *Oblężone*, tłum. z ros. Agnieszka Knyt, Elwira Milewska-Zonn, 2011

Karty Historii

- Stefan Dąbski, *Egzekutor*, wybór i oprac. red. Aleksandra Janiszewska, Maria Krawczyk, Anna Richter, PWN, 2013 (wyd. II)
- Józef Mroczkowski, *Obserwator. Krwawe oblicza okupacji na wschodnim pograniczu i echa Wołynia*, oprac. red. Aleksandra Janiszewska, PWN, 2013
- Nikołaj Nikulin, *Sołdat*, tłum. z ros. Agnieszka Knyt, PWN, 2013
- Ursula Pless-Damm, Esther Schwerin, Helene Plüschke, *Wypędzone*, tłum. z niem. Ewa Czerwiakowska, 2013
- Iwan Sołonieicz, *Rosja w łagrze*, tłum. z ros. Stanisław Dębicki, PWN, 2013 (wyd. II)
- Lidia Ginzburg, Jelena Koczyna, Olga Bergholc, *Oblężone*, tłum. z ros. Agnieszka Knyt, Elwira Milewska-Zonn, PWN, 2013 (wyd. II)
- Stanisław Bohdanowicz, *Ochotnik*, red. Agnieszka Knyt, PWN, 2013 (wyd. II)
- Zbigniew Lubieniecki, *Łowca*, wybór i oprac. red. Maciej Kowalczyk, PWN, 2014
- *Osadnicy*, wybór i oprac. red. Agnieszka Knyt, PWN, 2014
- Józef Makowski, *Uciekinier*, red. Aleksandra Janiszewska, Maria Krawczyk, PWN, 2015
- Ludwika Zachariasiewicz, *Randka z wrogiem*, oprac. red. Aleksandra Janiszewska, PWN, 2017

XX wiek. Zbliżenia

- *Polski wir I wojny*, wybór i oprac. red. Agnieszka Dębska, 2014
- *Gotowość. Kryzys bydgoski 1981*, wybór i oprac. red. Agnieszka Dębska, Maciej Kowalczyk, 2016
- *Rok 1945. Między wojną a podległością*, wybór i oprac. red. Marta Markowska, 2016

Oblicza XXI wieku

- Andrej Sannikau, *Białoruska ruletka. Opozycyjny kandydat na prezydenta o walce z dyktaturą*, tłum. z ros. Michał B. Jagiełło, 2016
- Polina Żerebcowa, *Mrówka w słoiku. Dzienniki czeczeńskie 1994–2004*, tłum. z ros. Agnieszka Knyt, 2018

Albumy

- *Teatr Ósmego Dnia. 1964–2009*, red. Paulina Skorupska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, DSH, Agora S.A., 2009 (wyd. pol.-ang.)
- *Kolory wojny. Obłężenie Warszawy w barwnej fotografii Juliana Bryana*, red. Jacek Zygmunt Sawicki, Aleksandra Janiszewska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, IPN, 2010, 2014 (wyd. pol.-ang.)
- *Na obcych ziemiach. Polacy na wychodźstwie w czasie II wojny światowej*, wybór i oprac. Marta Markowska, Ewa Czuchaj, proj. graf. Magdalena Błażków – Kreacja Pro, Muzeum II Wojny Światowej, 2012
- *Sport w przedwojennej Warszawie. Wodniacy–cykliści–piłkarze*, oprac. Aleksandra Janiszewska, proj. graf. Iwona Mikos, 2012
- Irena Jarosińska, *Pismo obrazkowe*, wybór Agata Bujnowska, Joanna Łuba, proj. graf. Rzeczyobrazkowe, 2013
- *Chłopi, rolnicy, włościanie. Fotografie Jerzego Konrada Maciejewskiego z lat 40. i 50. XX w.*, wybór Karolina Andrzejewska-Batko, Joanna Łuba, proj. graf. Rzeczyobrazkowe, 2016

Kolekcje XX wieku (albumy)

- *Wokół pałacu i dworu. Z kolekcji Janusza Przewłockiego*, red. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, DSH, 2009
- *Świat Kresów*, autorzy: Tomasz Kuba Kozłowski (twórca kolekcji), Danuta Błahut-Biegańska (proj. graf.), DSH, 2011

Książki albumowe

- *Prywaciarze 1945–89*, red. Alicja Wancierz-Gluza, Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga, 2001, 2006
- *200 lat ubezpieczenia. 1803–2003. Geneza, powołanie, czas PZU*, red. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, 2003
- *Karnawał z wyrokiem. Solidarność 1980–81*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy, 2005 (+ wyd. ang.)
- *Rok 1920. Wojna Polski z Rosją bolszewicką*, red. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, MHW, 2005 (+ wyd. ang.)
- *Stan wojenny. Ostatni atak systemu*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, DSH, 2006 (+ wyd. ang.)

- Jan Tarczyński, Tomasz Szczerbicki, *Mercedes a sprawa polska*, red. Michał Zarzycki, proj. graf. Katarzyna (Ryżewska) Brzostowska, 2006, 2010 (+ wyd. ang.)
- *Rok 1918. Odzyskiwanie Niepodległej*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Krystian Rosiński, DSH, Agora S.A., 2008
- *Rok 1968. Środek Peerelu*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, Teresa Lis, DSH, 2008
- *Rok 1939. Rozbiór Polski*, red. Marta Markowska, proj. graf. Adam Olchowik, DSH, Agora S.A., 2009
- *Rumuński azyl. Losy Polaków 1939–1945*, red. Alicja Wancerz-Gluza, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, DSH, 2009 (+ wyd. rum. 2012)
- *Upadek Peerelu. 1986–1989*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Krystian Rosiński, DSH, Agora S.A., 2009
- *1920. Wojna o Polskę*, red. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, NCK, 2010
- *Droga do Solidarności. 1975–1980*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Marianna Wybieralska, DSH, ECS, 2010 (+ wyd. ang.)
- *Przedsiębiorczość po polsku*, red. Aleksandra Janiszewska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, PARP, 2010 (+ wyd. ang.)
- *Rodzima energia. Nafta i gaz na polskich ziemiach*, red. Maciej Kowalczyk, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, PGNiG, 2012
- *Dwa wieki zaufania. Ubezpieczanie na ziemiach polskich 1803–2013*, red. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, 2013
- *Legioniści Piłsudskiego*, teksty Adam Dylewski, proj. graf. Cwalina, 2014
- *Oblicza totalitaryzmu. Polskie doświadczenie z agresją III Rzeszy i ZSRR*, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, DSH, IPN, 2016
- *Siedem dekad polskiej przedsiębiorczości*, red. Łukasz Bertram, proj. graf. Cwalina, 2015
- *Księga Stulecia Niepodległości*, t. 1 i 2, koncepcja i eseje wprowadzające Zbigniew Gluza, oprac. Marta Markowska, proj. graf. Magdalena Błażków – Kreacja Pro, dyrektor artystyczny Andrzej Pągowski, DSH, 2018
- *Rzeczpospolita finansów*, wybór i oprac. red. Przemysław Bogusz, proj. graf. Rzeczyobrazkowe, Ministerstwo Finansów, 2019 (wyd. pol.-ang.)
- *Polska przedsiębiorczość 2020*, PARP, red. Edyta Banaszekiewicz, 2020
- *The Battle for Warsaw 1920*, selection and editing Agnieszka Knyt, English transl. Barbara (Korwin-Kamieńska) Herchenreder, graphic design Rzeczyobrazkowe, 2020
- *Wojna o wolność 1920*, t. 1: *Wyprawa kijowska*, t. 2: *Bitwa warszawska*, wybór i oprac. Agnieszka Knyt, proj. graf. Rzeczyobrazkowe, 2020
- *Dom w Mordach. Rodzina Przewłockich 1912–1944*, wybór i oprac. red. Aleksandra Bellwon, Aleksiej Rogozin, proj. graf. Agnieszka i Michał Warda, 2021
- *Firma. Bracia Jabłkowscy 1883–2021*, wybór i oprac. Adam Safaryjski, proj. graf. Kotbury, 2021

Historie obrazkowe

- *Cykliści. Sympatycy, pasjonaci, mistrzowie 1886–1939*, red. Joanna Łuba-Wróblewska, Aleksandra Janiszewska, proj. graf. Iwona Mikos, DSH, 2010
- *Wodniacy. Pasjonaci wioślarstwa 1878–1939*, red. Agnieszka Kaczmarska, Aleksandra Janiszewska, proj. graf. Iwona Mikos, DSH, 2011

Polska–Ukraina: trudne pytania

- t. 1–2, *Materiały II międzynarodowego seminarium historycznego „Stosunki polsko-ukraińskie w latach 1918–47”*, Warszawa, 22–24 maja 1997, red. Romuald Niedzielko, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Związek Ukraińców w Polsce, 1998
- t. 3, *Materiały III międzynarodowego seminarium (dalej nazwa jw.)*, Łuck, 20–22 maja 1998, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, ZUwP, 1998
- t. 4, *Materiały IV międzynarodowego seminarium*, Warszawa, 8–10 października 1998, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, ZUwP, 1999
- t. 5, *Materiały V międzynarodowego seminarium*, Łuck 27–27 kwietnia 1999, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, ZUwP, 1999
- t. 6, *Materiały VI międzynarodowego seminarium*, Warszawa, 3–5 listopada 1999, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, ZUwP, 2000
- t. 7, *Materiały VII międzynarodowego seminarium*, Łuck 24–26 maja 2000, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, ZUwP, 2000
- t. 8, *Materiały VIII międzynarodowego seminarium*, Warszawa, 6–8 listopada 2000, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, ZUwP, 2001
- t. 9, *Materiały IX i X międzynarodowego seminarium*, Warszawa, 6–10 listopada 2001, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, 2002
- t. 10, *Materiały XI międzynarodowego seminarium*, Warszawa, 26–28 kwietnia 2005, red. Romuald Niedzielko, ŚZŻAK, 2006
- *Polska–Ukraina: trudna odpowiedź. Dokumentacja spotkań historyków (1994–2001). Kronika wydarzeń na Wołyniu i w Galicji Wschodniej (1939–1945)*, red. Romuald Niedzielko, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, 2003

Indeks Represjonowanych

- *Represje sowieckie wobec Polaków i obywateli polskich*, Stanisław Ciesielski, Wojciech Materski, Andrzej Paczkowski, Ministerstwo Sprawiedliwości, 2000, IPN, 2002
- I. *Rozstrzelani w Katyniu. Alfabetyczny spis 4410 jeńców polskich z Kozielska rozstrzelanych w kwietniu–maju 1940*, red. Maria Skrzyńska-Pławińska, 1995
- II. *Rozstrzelani w Charkowie. Alfabetyczny spis 3739 jeńców polskich ze Starobielska rozstrzelanych w kwietniu–maju 1940*, red. Maria Skrzyńska-Pławińska, 1996

- III. *Rozstrzelani w Twerze. Alfabetyczny spis 6314 jeńców polskich z Ostaszkowa rozstrzelanych w kwietniu–maju 1940 i pogrzebanych w Miednoje*, red. Maria Skrzyńska-Pławińska, 1997
- IV. *Uwięzieni w Borowiczach. Alfabetyczne wykazy 5795 Polaków i przedwojennych obywateli polskich innych narodowości więzionych w obozie jenieckim nr 270 NKWD ZSRR w Borowiczach w latach 1944–1949*, red. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 1997
- V. *Jeńcy w Gрязовцу i Суздаль. Alfabetyczne wykazy 3640 jeńców wojennych z 1939 roku – Polaków i przedwojennych obywateli polskich innych narodowości – przetrzymywanych w sowieckich obozach w Gрязовцу i Суздаль*, red. Ewa Rybarska, 1998
- VI. *Aresztowani w rejonie Lwowa i Дробычца. Alfabetyczny wykaz 5822 obywateli polskich aresztowanych przez NKWD w rejonie Lwowa i Дробычца w latach 1939–1941*, red. Agnieszka Knyt, Zuzanna Gajowniczek, 1998
- VII. *Uwięzieni w Сталиногорску. Alfabetyczne wykazy 6326 Polaków i obywateli polskich więzionych w obozie kontrolno-filtracyjnym nr 283 i obozie jenieckim nr 388 NKWD–MWD ZSRR w Сталиногорску w latach 1944–1950*, red. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 1999
- VIII. *Uwięzieni w Донбасі і под Саратове. Alfabetyczne wykazy 4782 osób wywiezionych w 1945 roku z Wilna do obozów kontrolno-filtracyjnych NKWD ZSRR nr 240 w Донбасі і nr 0321 под Саратове*, red. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 1999
- IX. *Jeńcy zmarli i zaginieni. Alfabetyczne wykazy 457 jeńców wojennych z 1939 roku – Polaków i obywateli polskich – zmarłych w obozach jenieckich NKWD w latach 1939–41 oraz 1328 zaginionych w czasie ewakuacji obozu lwowskiego latem 1941*, red. Ewa Rybarska, 1999
- X. *Więźniowie łagrów w rejonie Воркуты. Część 1 – Alfabetyczny wykaz 4105 Polaków i obywateli polskich innych narodowości aresztowanych od 17 września 1939 do 4 stycznia 1944, więzionych w Воркутлагу, Интлагу, Минлагу, Обским ИТЛ і łagrach podległych Пółnocnemu Zarządowi Budowy Kolei*, red. Agnieszka Knyt, Aleksander Gurjanow, Jewgienija Chajdarowa, 1999. Część 2 – *Alfabetyczny wykaz 5690 Polaków i obywateli polskich innych narodowości aresztowanych po 4 stycznia 1944, więzionych w Воркутлагу, Ріечлагу, Интлагу, Минлагу, Обским ИТЛ і Budowie 501 oraz innych łagrach podległych Пółnocnemu Zarządowi Budowy Kolei*, red. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, Jewgienija Chajdarowa, 2001
- XI. *Jeńcy w Жузі. Alfabetyczny wykaz 9567 jeńców wojennych z 1939 roku – Polaków i obywateli polskich – skoncentrowanych latem 1941 w obozie jenieckim NKWD w Жузі*, red. Ewa Rybarska, 2000
- XII. *Jeńcy obozu lwowskiego. Alfabetyczny wykaz 12.002 jeńców wojennych z 1939 roku – Polaków i obywateli polskich – skoncentrowanych latem 1941 w obozie w Starobielsku*, red. Ewa Rybarska, 2001
- XIII. *Uwięzieni w Ostaszkowie i Рязані. Alfabetyczne wykazy 4307 internowanych Polaków i obywateli polskich, którzy w latach 1944–1947 przeszli przez obozy jenieckie nr 41 i nr 178–454 NKWD–MWD ZSRR*, red. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 2002
- XIV. *Deportowani w obwodzie archangielskim. Część 1 – Alfabetyczny wykaz 9320 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodu białostockiego*, red. Ewa Rybarska, Aleksander Gurjanow, 2003. Część 2 – *Alfabetyczne wykazy 8559 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodu baranowickiego i wilejskiego*, red. Ewa Rybarska, Aleksander Gurjanow, 2004. Część 3 – *Alfabetyczny wykaz 10.344 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodu lwowskiego*, red. Eliza Dzwonkiewicz, Aleksander Gurjanow, 2004. Część 4 – *Alfabetyczny wykaz 6672 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodu brzeskiego*, red. Ewa Rybarska, Aleksander Gurjanow, 2006. Część 5 – *Alfabetyczny wykaz 6730 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodu pińskiego*, red. Ewa Kołodziejska, Aleksander Gurjanow, 2006.

Część 6 – *Alfabetyczny wykaz 7004 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodu wołyńskiego*, red. Ewa Kołodziejska, Aleksander Gurjanow, 2007. Część 7 – *Alfabetyczne wykazy 7680 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z obwodów rówieńskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego i drohobyckiego oraz bez ustalonego obwodu wywózki*, red. Ewa Rybarska, Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 2007

- XV. *Aresztowani na „Zachodniej Białorusi”. Alfabetyczny wykaz 4669 Polaków i obywateli polskich innych narodowości aresztowanych na „Zachodniej Białorusi” w latach 1939–1941*, red. Eliza Dzwonkiewicz, Wacław Areszka, 2003
- XVI. *Internowani na Uralu. Alfabetyczny wykaz 3940 internowanych Polaków i obywateli polskich, którzy w latach 1945–1948 przeszli przez obóz kontrolno-filtracyjny nr 0302 i obozy jenieckie nr 231 i nr 523 NKWD–MWD ZSRR*, red. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 2005
- XVII. *Deportowani w obwodzie wołogodzkiem. Alfabetyczne wykazy 14.226 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z zachodnich obwodów Białoruskiej SRR i Ukraińskiej SRR*, red. Anna Dzieńkiewicz, Ewa Rybarska, Aleksander Gurjanow, Siergiej Starostin, 2005
- XVIII. *Deportowani w Komi ASRR. Część 1 – Alfabetyczny wykaz 10.686 obywateli polskich wywiezionych w lutym 1940 z zachodnich obwodów Ukraińskiej SRR, 2008. Część 2 – Alfabetyczne wykazy 10.360 Polaków i obywateli polskich wywiezionych w czerwcu 1940 i czerwcu 1941 z zachodnich obwodów Białoruskiej SRR oraz w czerwcu 1941 z Litewskiej SRR*, red. Ewa Rybarska, Michaił Rogaczow, 2009
- XIX. *Wywiezieni do Kaługi. Alfabetyczny wykaz 4936 żołnierzy Armii Krajowej oraz poborowych Polaków z Wileńszczyzny i Nowogródzyczyny przymusowo wcielonych do 361 zapasowego pułku piechoty Armii Czerwonej od sierpnia 1944 do stycznia 1946*, red. Aleksander Gurjanow, Anna Dzieńkiewicz, 2008
- XX. *Deportowani w obwodzie mołotowskim. Alfabetyczny wykaz 11.144 obywateli polskich wywiezionych w 1940 roku z zachodnich obwodów Białoruskiej SRR i Ukraińskiej SRR*, red. Ewa Kołodziejska, Aleksander Gurjanow, 2010
- XXI. *Zabici w Katyniu. Alfabetyczny spis 4415 jeńców polskich z Kozielska zabitych w kwietniu–maju 1940, według źródeł sowieckich, polskich i niemieckich*, red. i koord. Anna Dzieńkiewicz, Aleksander Gurjanow, 2013 (+ wyd. ros., „Memoriał”, 2015)

Historia Mówiona

- *Ocaleni z Mauthausen. Relacje polskich więźniów obozów nazistowskich systemu Mauthausen-Gusen*, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, DSH, 2010, 2011 (+ wyd. niem.)

Broszury

- *Koniec Jałty*, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, 1999, 2003, 2004 (+ wyd. ang., hiszp.)
- *Dni Solidarności*, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, 2000 (wyd. ang.), 2005 (+ wyd. ang., niem., hiszp., ukr.), (+ wyd. ang., 2021)
- *Zwycięstwo pod Warszawą (1920)*, red. Agnieszka Knyt, MHW, 2005
- *KOR. Komitet ruchu społecznego*, red. Maria Buczyło, DSH, 2006
- *Solidarność Walcząca*, red. Ewa Kondratowicz, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” 2007

- *1989. Koniec systemu*, red. Piotr Głogowski, DSH, 2009 (+ wyd. ang.), 2014 (+ wyd. ang., franc., niem., hiszp., ukr., ros.)
- *Wrzesień 1939. Rozbiór Polski*, red. Małgorzata Kudosz, DSH, 2009 (+ wyd. ang.)
- *Gdynia. Biznesplan II RP*, red. Maciej Kowalczyk, 2011
- *Amerykański Korpus Pokoju w Polsce*, red. Agnieszka Kudełka, 2012 (+ wyd. ang.)
- *Całopalny. Protest Ryszarda Siwca*, wybór i oprac. red. Agnieszka Dębska, Bartosz Kaliski, 2013
- *Komitety dla Niepodległej 1914–1989*, red. Katarzyna Przyborska, 2014
- *Ruch archiwów społecznych*, red. Alicja Wancerz-Gluza, 2014
- *Katzbach – obóz widmo. Powstańcy warszawscy w Zakładach Adlera we Frankfurcie nad Menem 1944–45*, koord. Agnieszka Kudełka, red. Hanna Antos, 2016 (+ wyd. niem.)
- *KOR. Samoobrona społeczna*, red. Maria Krawczyk, Katarzyna Bizacka, DSH, 2016, koord. Izabela Kotapska, Senat RP, 2021
- *Obywatele Salonu*, wybór i oprac. Katarzyna Przyborska, Marta Markowska, 2016
- *Polacy w Wielkiej Brytanii. Historie mówione i wizualne*, część I, wybór Joanna Łuba, 2016
- *Piękne umysły. Lwowska szkoła matematyczna*, wybór Mariusz Urbanek, red. Anna Richter 2016 (+ wyd. ang., niem.)
- *Przez granicę. Polacy–Czesi w XX wieku na łamach „Karty”*, red. Krzysztof Wittels, 2016 (+ wyd. czes.)
- *Wołyń. Relacje świadków historii, wybór świadectw z kwartalnika „Karta”*, praca zespołowa, 2016
- *1956. Pozór rewolucji*, red. Maria Krawczyk, 2017 (+ wyd. czes., ang., franc., węgier., niem., słowac.)
- *Polacy w Wielkiej Brytanii. Historie mówione i wizualne*, część II, wybór Joanna Łuba, 2017
- *Teofil Kurczak, Włóścianie na naukach*, wybór Jakub Jakubaszek, 2019 (+ wyd. czes.)
- *Vademecum Peerelu*, wybór i oprac. Agnieszka Dębska, DSH, 2019
- *Portret zbiorowy miejscowości Mordy – 1912–1944*, praca zespołowa, 2020
- *Górny Śląsk 1918–21*, praca zespołowa, 2021
- *„Pierwszy powojenny parlament...”. W 40. rocznicę I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”*, wybór i oprac. red. Agnieszka Dębska, 2021
- *Dekady Polsko-niemieckie. Działalność KARTY na rzecz wspólnej pamięci*, koord. Agnieszka Kudełka, red. Hanna Antos, 2021

Z Archiwum Historii Mówionej (seria broszur)

- *Od Kreuz do Krzyża: losy niemieckich i polskich mieszkańców miasta w XX wieku*, red. Anna Wylegała, DSH, 2009
- *Warszawa międzywojenna w pamięci jej mieszkańców*, red. Jarosław Pałka, Alina Szamruchiewicz, Magda Szymańska-Szwąder, DSH, 2010
- *Warszawa okupowana. Relacje mieszkańców*, red. Magda Szymańska-Szwąder, Jarosław Pałka, DSH, 2011

- *Mieszkańcy Warszawy w czasie Powstania 1944*, red. Magda Szymańska-Szwąder, DSH, 2012
- *Powroty. Warszawa 1945–46*, red. Magda Szymańska, DSH, 2015

„Pamiętanie Peerelu” – notesy edukacyjne (seria broszur)

- *Byliśmy studentami w latach 70. ubiegłego wieku*, red. Anka Grupińska, Joanna Wawrzyniak, oprac. Paweł Miakota, Monika Stachura, 2008
- *Drugi obieg 1976–1989*, red. Anka Grupińska, Joanna Wawrzyniak, oprac. Kamil Dworaczek, 2008
- *Marzec 1968*, red. Anka Grupińska, Joanna Wawrzyniak, oprac. Katarzyna Kulińska, Jan Olaszek, 2008
- *Poznań. Czerwiec '56*, red. Anka Grupińska, Joanna Wawrzyniak, oprac. Paweł Miakota, Monika Stachura, 2008

„Karty” obcojęzyczne (wybrane materiały z „Kart” 1–36)

- *Karta. Zeitschriften aus Ostmitteleuropa*, red. Anna Zinserling, nr 1, 2000, nr 2, 2001, nr 3, 2002
- *Karta. Wostocznaja Jewropa w XX wiekie*, red. Dorota Pazio, 2003

Spotkania z historią (broszury edukacyjne)

- *17 września 1939*, red. Michał Bronowicki, DSH, 2006
- *Budapeszt 1956*, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, DSH, 2006
- *Warszawa, maj 1926*, red. Agnieszka Knyt, DSH, 2006
- *Warszawa, mała stabilizacja*, praca zespołowa, DSH, 2006

Publikacje towarzyszące wystawom

- Tomasz Kizny, *Der Planet Kolyma*, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, 1996 (wyd. niem.)
- *Dementi. Niezależna Agencja Fotograficzna 1982–1991*, praca zespołowa, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, 1997 (wyd. pol.-niem.)
- Tomasz Kizny, *Czas imperium*, proj. graf. Dorota M. Karaszewska, 1997 (wyd. pol.-ang.)
- *Koniec Jałty. 1945–89*, praca zespołowa, 1999 (wyd. pol.-niem.-ang.-franc.-hiszp.-ros.)
- *Solidarność 1980. 18 dni, które wstrząsnęły światem*, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, 2000 (+wyd. ang., niem., hiszp., franc., ros.)
- *Węgrzy–Polacy–Czesi–Słowacy: spotkania pod komunizmem*, red. Monika Kapa-Cichocka, proj. graf. Katarzyna Ryżewska, 2005 (wyd. pol.-czes.-węg.-słow.-ang.)
- *Marzenie o upadku Kurtyny. W 50. rocznicę Traktatów Rzymskich*, red. Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, DSH, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, 2007 (wyd. pol.-ang.)

- *Ruch Obrony Praw. W 30. rocznicę powstania Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela w Polsce*, red. Mateusz Sidor, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, Teresa Lis, IPN, Stowarzyszenie Wolnego Słowa, 2007
- *Ruch wsparcia „Solidarności”. Środowiska wolnego świata przeciw zniewoleniu Polski. W 25. rocznicę powstania CSSO – Porozumienia Organizacji Wspierających „Solidarność”*, red. Mateusz Sidor, proj. graf. Teresa Lis, Senat RP, 2007
- *Droga do samorządu. 1916–1990*, red. Łukasz Bertram, proj. graf. Iwona Mikos, DSH, 2010
- *Imperatyw. Fotografie lat 80. ze zbiorów Ośrodka KARTA*, red. Karolina Andrzejewska-Batko, Małgorzata Pankowska-Dowgiało, proj. graf. Piotr Chuchla, 2017

Katalogi

- *Katalog czasopism niezależnych wydanych w latach 1976–1990 w zbiorach Archiwum Peerełu*, red. Agnieszka Iwaszkiewicz, 1995, 1996
- *Katalog druków zwartych wydanych w Polsce poza cenzurą w latach 1976–1990 w zbiorach Ośrodka KARTA*, red. Agnieszka Iwaszkiewicz, 1999
- *Katalog zbiorów Archiwum Opozycji (do 1990 roku)*, red. Agnieszka Iwaszkiewicz, 2001
- *Archiwum Opozycji. Kolekcja „Solidarność – narodziny ruchu”. Czasopisma niezależne 1976–1990. Książki wydane poza cenzurą 1976–1990, t. 1*, red. Agnieszka Iwaszkiewicz, 2006
- *Archiwum Wschodnie. Kolekcja relacji, t. 1*, red. Michał Bronowicki, 2006
- *Archiwum Wschodnie. Kolekcje osobiste. Kolekcja wspomnień Komisji Historycznej Zarządu Głównego Związku Sybiraków*, red. Anna Dzieńkiewicz, Joanna Michałowska, Ewa Rybarska, 2008

Podręczniki

- Broszury instruktażowe „Historii Bliskiej” z lat 1996–2017
- *Archiwistyka społeczna*, red. Katarzyna Ziętał, 2012, 2014
- *Historia a prawa człowieka. Podręcznik*, praca zespołowa, 2013
- *Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej w Polsce. Przewodnik*, praca zespołowa, 2014
- *Archiwum organizacji pozarządowej. Poradnik dla NGO*, koord. Agnieszka Świątecka, red. Aleksandra Janiszewska, 2017

Wystawy

- Kompozycja wystaw ze zbiorów Archiwum Wschodniego, *Ocaleni z Gułagu i Martwa Droga* Tomasza Kiznego, *Sztuka Gułagu* z NIPC „Memoriał” w Moskwie, Tydzień Sumienia w Polsce, 6–12 kwietnia 1992, Muzeum Niepodległości, X Pawilon Cytadeli Warszawskiej
- *Polscy uchodźcy w Rumunii* – wrzesień 1994, Muzeum Historii Oltenii w Krajowie, autorka: Alicja Wanczer-Gluza
- *Pocztówka z Kresów – zbiory Katarzyny Witwickiej* – czerwiec 1995, siedziba KARTY w Warszawie, oprac. Alicja Wanczer-Gluza, Agnieszka Gleb
- *Planeta Kołyma* – kwiecień 1996, Instytut Polski w Düsseldorfie, autor: Tomasz Kizny, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska
- *Czas imperium* – czerwiec–lipiec 1997, Galeria Sztuki Współczesnej Zachęta w Warszawie, autor: Tomasz Kizny, kurator: Tomasz Gleb
- *Dementi. Niezależna Agencja Fotograficzna 1982–1991* – grudzień 1997 – styczeń 1998, Muzeum Historyczne we Wrocławiu, oprac. Tomasz Kizny, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, kuratorzy: Rafał Bubnicki, Tomasz Gleb
- *Odrzucając kłamstwo. Z historii oporu i opozycji antytotalitarnej w XX wieku* – od 24 czerwca 1998 (wystawa stała), Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży w Krzyżowej, autorzy: Ludwig Mehlhorn, Katarzyna Madoń-Mitzner, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partnerzy: Kreisau Initiative – Berlin, Fundacja Krzyżowa
- *Bramy Wolności. Od „Solidarności” do zjednoczenia Niemiec* – listopad 1999, Debis Haus przy placu Poczdamskim w Berlinie, kurator: Kazimierz Wóycicki, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: Centrum Stosunków Międzynarodowych
- *Koniec Jałty 1945–89* – grudzień 1999, wystawa przygotowana w 10 egzemplarzach i w 5 językach (ang., niem., hiszp., franc., ros.), otwarcie w wielu miejscach świata, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: MSZ RP
- *Dni Solidarności* – sierpień–wrzesień 2000, dziedziniec Zamku Królewskiego w Warszawie, koncepcja: Zbigniew Gluza, red. Katarzyna Madoń-Mitzner, Tomasz Gleb, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska
- *Solidarność 1980. 18 dni, które wstrząsnęły światem* – październik 2000, wystawa przygotowana w 14 egzemplarzach i 5 językach (ang., niem., hiszp., franc., ros.), otwarcie w wielu miejscach świata. Praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy i Katarzyny Madoń-Mitzner, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: MSZ RP
- *Prywaciarze 1945–89* – marzec 2001, Dom Związku Rzemiosła Polskiego w Warszawie, oprac. Alicja Wanczer-Gluza i Tomasz Gleb, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga
- *50 lat po (śmierci Stalina)* – 2–5 marca 2003, Teatr i Galeria „Studio”, Pałac Kultury i Nauki w Warszawie, kompozycja wystaw KARTY (*Czas imperium* i *Planeta Kołyma* Tomasza Kiznego oraz „*Bibuła*” a stalinizm Agnieszki Iwaszkiewicz) i Fundacji SocLand (*Widmo komunizmu*)
- *Miasto pod Pałac* – grudzień 2003, siedziba KARTY w Warszawie, oprac. Agnieszka Knyt, Tomasz Gleb

- *Przez Solidarność do Europy* – grudzień 2003, Centrum Konferencyjne Norra Latin w Sztokholmie, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy i Katarzyny Madoń-Mitzner, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska
- *Koniec Jałty* – 30 kwietnia 2004, Pałac Kultury i Nauki w Warszawie, praca zespołowa, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska
- *Węgrzy–Polacy–Czesi–Słowacy: spotkania pod komunizmem* – styczeń 2005, Czeskie Centrum w Warszawie, koncepcja: Zbigniew Gluza, red. Michał Zarzycki, proj. graf. Katarzyna Ryżewska
- *Europa XX wieku: oblicza totalitaryzmu* – od 17 września 2005, wystawa przygotowana w 4 językach (pol., ang., niem., ros.), Dom Spotkań z Historią, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, proj. graf. Katarzyna Ryżewska, oprac. tekstów Michał Zarzycki
- *Fenomen „Solidarności”* – sierpień 2005, wystawa przygotowana w 5 językach (franc., hiszp., ros., rum., niem.), otwarcie w wielu miejscach świata, oprac. Katarzyna Madoń-Mitzner, Tomasz Gleb, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska
- *Warszawa. Maj 1926* – maj–czerwiec 2006, galeria plenerowa DSH, oprac. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *Warszawa. Mała stabilizacja* – lipiec–sierpień 2006, galeria plenerowa DSH, oprac. Sergiusz Kazimierczuk, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *KOR – komitet ruchu społecznego* – wrzesień 2006, dziedziniec Uniwersytetu Warszawskiego, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Maria Buczyło, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska i Teresa Lis
- *Szlak do wolności. 25 lat Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej* – październik 2006, oprac. Sergiusz Kazimierczuk, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska i Teresa Lis
- *Warszawa–Budapeszt 1956* – październik–listopad 2006, galeria plenerowa DSH, oprac. Michał Zarzycki, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *Warszawa, stan wojenny* – grudzień 2006, galeria plenerowa DSH, oprac. Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *Ruch Obrony Praw. W 30. rocznicę powstania Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela w Polsce* – marzec 2007, galeria plenerowa, ulica Chmielna w Warszawie, oprac. Mateusz Sidor, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska i Teresa Lis, partner: Stowarzyszenie Wolnego Słowa
- *Kozienickie portrety* – kwiecień 2007, DSH, autorki: Anka Grupińska, Alina Skibińska, Bogna Burska, partnerzy: DSH, Fundacja Forum Dialogu Między Narodami
- *Ruch wsparcia „Solidarności”. Środowiska wolnego świata przeciw zniewoleniu Polski* – wrzesień 2007, hol główny Sejmu w Warszawie, oprac. Mateusz Sidor, proj. graf. Teresa Lis
- *Wokół pałacu i dworu. Świat ocalony w kolekcji Janusza Przewłockiego* – czerwiec 2007, DSH, oprac. Katarzyna Madoń-Mitzner i Michał Zarzycki, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *Marzenie o upadku Kurtyny. Wystawa w 50. rocznicę Traktatów Rzymskich* – 5 grudnia 2007, galeria plenerowa DSH, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Agnieszka Dębska i Maria Buczyło, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partnerzy: DSH, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce
- *Tu się nigdy nic nie zmieni '68* – marzec–kwiecień 2008, galeria plenerowa DSH, Krakowskie Przedmieście, Uniwersytet Warszawski, proj. graf. Adam Orlewicz, oprac. Agnieszka Dębska i Katarzyna Madoń-Mitzner, partnerzy: DSH, UW

- *Teraz będzie Polska. Rok 1918* – listopad–grudzień 2008, galeria plenerowa DSH, oprac. Tomasz Kuba Koźłowski i Ewa Czuchaj, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *1918. Odzyskiwanie niepodległej* – listopad 2008, polskie placówki dyplomatyczne, oprac. Agnieszka Dębska, Ewa Czuchaj
- *Tożsamość. ZAOLZIE* – październik 2008, DSH, koncepcja: Helena Sienkiewicz, autorki: Monika Bereżecka i Monika Redzisz (Zorka Project), partner: DSH
- *Historie ocalone* – kwiecień 2009, siedziba KARTY w Warszawie, koncepcja: Helena Sienkiewicz, autorki: Monika Bereżecka i Monika Redzisz (Zorka Project)
- *Sztafeta do wolności. 1976–1989* – czerwiec 2009, Krakowskie Przedmieście w Warszawie, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Łukasz Bertram i Maria Krawczyk, proj. Mirosław Nizio, partnerzy: DSH, Nizio Design International
- *Dekada Solidarności 1979–1989* – sierpień 2009, wystawa przygotowana w 11 językach (m.in. chiń., arab.), otwarcie w wielu miejscach świata, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Łukasz Bertram i Maria Krawczyk, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partnerzy: MSZ RP, DSH
- *Wrzesień 1939. Rozbiór Polski* – wrzesień 2009, DSH, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Maria Krawczyk i Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *Każdy z 12 milionów. Hołd ofiarom obu totalitaryzmów – instalacja memoriałowa* – wrzesień 2009, plac Piłsudskiego w Warszawie, praca zespołowa pod red. Zbigniewa Gluzy, oprac. Maria Krawczyk, proj. Krzysztof Lang, partner: DSH
- *Oblicza totalitaryzmu* – od 28 września 2009, wystawa przygotowana w 4 językach (pol., ang., niem., ros.), DSH, praca zespołowa, koncepcja: Zbigniew Gluza, proj. Danuta Błahut-Biegańska, red. Zuzanna Bogumił, główny partner: DSH
- *Niegasnące. Portrety kobiece z kolekcji Archiwum Fotografii Ośrodka KARTA* – kwiecień 2010, siedziba KARTY w Warszawie, koncepcja: Helena Sienkiewicz, oprac. Agnieszka Kaczmarska i Agata Witerska
- *Droga do Samorządu 1916–1990* – czerwiec 2010, DSH, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Łukasz Bertram, proj. graf. Iwona Mikos, partner: DSH
- *Human Solidarity, Polish Solidarność* – listopad 2010, Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku, oprac. Agnieszka Dębska, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku
- *Solidarność z Litwą. Spotkanie polsko-litewskie 1988–1994* – styczeń 2011, Parlament Litewski, oprac. Łukasz Bertram, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: Ambasada RP w Republice Litewskiej
- *Cykliści. Sympatycy, Pasjonaci, Mistrzowie* – marzec 2011, galeria plenerowa DSH, oprac. Joanna Łuba, proj. graf. Iwona Mikos, partnerzy: DSH, Warszawskie Towarzystwo Cyklistów
- *1989. Koniec systemu* – 4 czerwca 2011, galeria plenerowa DSH, koncepcja: Zbigniew Gluza, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: DSH
- *Polska droga do prezydentencji 1956–2011* – listopad 2011, plac Zamkowy w Warszawie, oprac. Agnieszka Knyt, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: MSZ RP
- *Warszawski ferment – fotografie Ireny Jarosińskiej* – grudzień 2011 – styczeń 2012, siedziba KARTY w Warszawie, kwiecień–lipiec 2012, DSH, oprac. Agata Witerska (Bujnowska), Joanna Łuba, oprac. graf. Anita Kotlińska, partner: DSH

- *Głos Wolnej Europy* – kwiecień–maj 2012, Kancelaria Senatu RP, oprac. Łukasz Bertram, Ewa Czuchaj, proj. graf. Diana Gawronkiewicz / Podpunkt, partnerzy: Kancelaria Senatu RP, Orange Polska
- *Przedsiębiorczość po polsku* – październik–listopad 2012, skwer Hoovera w Warszawie, oprac. Aleksandra Janiszewska, Joanna Łuba, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
- *Solidarni z Afganistanem. Związek Polski z wojną w Afganistanie 1979–1989* – 2013 rok, wystawa przygotowana jako część ekspozycji stałej muzeum w Heracie w Afganistanie, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Waldemar Michałowski, Ewa Czuchaj, proj. graf. Iwona Mikos, partner: MSZ RP
- *Rzeczpospolita ubezpieczonych. 80 lat ZUS (1934–2014)* – od kwietnia 2014, eksponowana w oddziałach ZUS w całej Polsce, oprac. Agnieszka Knyt, Anna Mieszczanek, Katarzyna Bułtowicz, proj. graf. Klara Dendek, partner: Zakład Ubezpieczeń Społecznych
- *1989. Koniec systemu* – od czerwca 2014, wystawa przygotowana w 4 językach (pol., ang., ukr., lit.), otwarcie w wielu miejscach świata, oprac. Łukasz Bertram, Joanna Łuba, proj. graf. Danuta Błahut-Biegańska, partner: MSZ RP
- *Solidarité. France–Pologne* – czerwiec 2014, Galeria Kordegarda w Warszawie, wystawa pod honorowym patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, oprac. Maria Krawczyk, Joanna Łuba, proj. Piotr Kornobis / OKO I UCHO, partnerzy: Narodowe Centrum Kultury, Ośrodek Kultury Francuskiej i Studiów Frankofońskich UW
- *Nasza mała ojczyzna. Hrubieszów* – grudzień 2014 – styczeń 2015, Dom Kultury w Hrubieszowie, wystawa mobilna, partner: Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie
- *Minimum Słów. Teatr Mirona Białoszewskiego* – grudzień 2015 – styczeń 2016, siedziba KARTY w Warszawie, wrzesień–październik 2016, DSH, kuratorki: Agata Bujnowska, Joanna Łuba
- *Różne wojny. II wojna światowa w podręcznikach szkolnych* – od wiosny 2016 prezentowana w kilkunastu miastach europejskich, w kilku wersjach językowych, przygotowana przez przedstawicieli sześciu organizacji z Obywatelskiego Stowarzyszenia Forum Unia Europejska – Rosja, w tym przez Alicję Wancerz-Gluzę
- *KOR. Samoobrona Społeczna* – wrzesień–październik 2016, skwer u zbiegu ul. Karowej i Krakowskiego Przedmieścia w Warszawie, koncepcja Zbigniew Gluza, red. Maria Krawczyk, Katarzyna Bizacka, proj. graf. Rzeczyobrazkowe, partner: DSH
- *Chłopi, rolnicy, włościanie. Fotografie Jerzego Konrada Maciejewskiego* – listopad–grudzień 2016, Galeria Kordegarda w Warszawie, kuratorki: Karolina Andrzejewska-Batko, Joanna Łuba, proj. graf. Diana Gawronkiewicz / Podpunkt, partner: NCK
- *Comunidad polaca en el Chaco* (Polska społeczność w Chaco) – listopad–grudzień 2016, Ogród Botaniczny w Buenos Aires, oprac. Joanna Łuba, Joanna Addeo-Krajewska, Marta Bryszewska, proj. graf. Katarzyna Brzostowska, partnerzy: Ambasada RP w Buenos Aires, Biblioteka Polska im. Ignacego Domeyki
- *From Poland with Love* – październik 2017 – styczeń 2018, Krakowskie Przedmieście w Warszawie, koncepcja Zbigniew Gluza, oprac. Adam Safaryjski, Zuzanna Schnepf-Kończak, Joanna Łuba, proj. graf. Kłaput Project, partnerzy: DSH, Fundacja im. Ronalda Reagana w Polsce, Muzeum Historii Polski
- *Imperatyw. Fotografie lat 80. ze zbiorów Ośrodka KARTA* – grudzień 2017 – styczeń 2018, siedziba KARTY w Warszawie, kuratorki: Karolina Andrzejewska-Batko, Małgorzata Pankowska-Dowgiało, proj. graf. Piotr Chuchla

- *Rok 1918. Odzyskanie Niepodległości* – sierpień–listopad 2018, prezentowana w 14 miejscowościach w całej Polsce, oprac. Adam Safaryjski, Marta Markowska, Karolina Andrzejewska-Batko, proj. graf. Podpunkt
- *1989. Rok wolności ludów. Zwycięstwo wolnego słowa* – maj–czerwiec 2019, hol główny Sejmu RP w Warszawie, koncepcja: Zbigniew Gluza, oprac. Adam Safaryjski, projekt Andrzej Budek / Kotburey, partner: Biblioteka Sejmowa
- *1989. Łączenie Europy* – czerwiec 2019, wystawa przygotowana w 4 językach (ang., niem., fr., hiszp.) prezentowana w polskich placówkach za granicą, koncepcja Zbigniew Gluza, oprac. Marta Markowska, Ewa Pietraszek, Agata Bujnowska, proj. graf. Ewa Najnigier-Galińska / Podpunkt, partner: MSZ RP
- *Utracone. Przedwojenne małe ojczyzny* – czerwiec–lipiec 2019, Dom Kultury w Hrubieszowie, sierpień–wrzesień 2019, Centrum Aktywności Społecznej w Sępólnie Krajeńskim, listopad–grudzień 2019, Biblioteka Publiczna w Suwałkach, marzec–kwiecień 2020, Centrum Kultury w Szczuczynie, kuratorki: Agata Bujnowska, Małgorzata Pankowska-Dowgiąło, proj. graf. Bogna Michalik / Bottega 311
- *Kombinat formy. Przestrzenie Huty im. Lenina na fotografiach z lat 1950–1960* – od listopada 2019, plac przed Muzeum Nowej Huty w Krakowie, koncepcja i oprac. Joanna Łuba, proj. graf. Piotr Chuchła, partnerzy: Archiwum Narodowe w Krakowie, Muzeum Miasta Krakowa
- *Bydgoski Marzec '81* – marzec 2021, ulica 19 marca 1981 w Bydgoszczy – ściana Bydgoskiego Centrum Finansowego, koncepcja: Zbigniew Gluza, koord. Izabela Kotapska, partner: Miasto Bydgoszcz
- *Solidarność francusko-polska. W obronie praw człowieka, w rocznicę 13 grudnia 1981* – grudzień 2021 – marzec 2022, ogrodzenie Ambasady Francji w Warszawie, oprac. Justyna Avci, koord. Izabela Kotapska, proj. graf. Michał Oraszek

Konkursy

- *Wschodnie piętno najnowszej historii Polski* – finał w marcu 1991; nadesłano 197 prac.
Współorganizatorzy: Polskie Towarzystwo Historyczne, Związek Sybiraków, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej.
- *Dziennik stanu wojennego* – finał w grudniu 1991; nadesłano 58 prac.
- *Kresy Wschodnie pod okupacjami 1939–1945* – finał w marcu 1993; nadesłano 300 prac.
Współorganizatorzy: Samodzielna Pracownia Dziejów Ziemi Wschodnich II RP Instytutu Studiów Politycznych PAN.
- *Czas Peerelu* – finał w czerwcu 1994; nadesłano 309 prac. Współorganizator: TVP2.
- *Wysiedlenie – wspólne doświadczenie narodów* – finał we wrześniu 1994; nadesłano 188 prac.
Współorganizator: Instytut Zachodni w Poznaniu.
- *Wypędzenie ze Wschodu (1939–59) – we wspomnieniach Polaków, Niemców i innych wydziedziczonych* – finał w kwietniu 1997; nadesłano 214 prac. Współorganizatorzy: Stowarzyszenie Przyjaciół Polski w Karlsruhe, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu w Trewirze.
- *Prywaciarze we wspomnieniach i fotografiach 1945–89* – finał (trzeciej edycji) w marcu 2001. W trzech edycjach nadesłano 54 prace. Współorganizator: Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga.
- *Rówieśnicy Niepodległej* – finał w listopadzie 2018; nadesłano 20 prac ze szkół, autorstwa 98 uczniów. Konkurs realizowany w ramach programu „Nieskończenie Niepodległa”.

■ „Historia Bliska”

I.
Polska codzienność 1945–56 – finał w czerwcu 1997; nadesłano 731 prac autorstwa 1317 uczniów.
Współorganizator: Fundacja Batorego.

II.
Obywatel–władza 1956–80 – finał w czerwcu 1998; nadesłano 425 prac autorstwa 748 uczniów.
Współorganizator: Fundacja Batorego.

III.
Najważniejsze wydarzenie w dziejach mojej społeczności. Świadkowie i świadectwa – finał w czerwcu 1999; nadesłano 789 prac autorstwa 1435 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

IV.
Rodzina w wirach historii – finał w czerwcu 2000; nadesłano 1027 prac autorstwa 1447 uczniów.
Współorganizator: Fundacja Batorego.

V.
Praca w PRL: dla siebie, dla społeczeństwa, dla systemu? – finał w czerwcu 2001; nadesłano 649 prac autorstwa 1086 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

VI.
Obcy wśród swoich – doświadczenie XX wieku – finał w czerwcu 2002; nadesłano 473 prace autorstwa 890 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

VII.

Ludzie w ruchu – migracja, awans, degradacja społeczna 1914–89 – finał w czerwcu 2003; nadesłano 748 prac autorstwa 1094 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

VIII.

Spory o upamiętnienie przeszłości – pomniki, cmentarze, patroni – finał w czerwcu 2004; nadesłano 371 prac autorstwa 715 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

IX.

Codziennosc w czasach przełomu 1944–45 – finał w czerwcu 2005; nadesłano 549 prac autorstwa 1060 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

X.

Życie religijne w czasach PRL: jednostka, wspólnota, instytucja – finał w czerwcu 2006; nadesłano 297 prac autorstwa 904 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

XI.

Niepokorni w XX wieku – finał w czerwcu 2007; nadesłano 275 prac autorstwa 518 uczniów. Współorganizator: Fundacja Batorego.

XII.

Mała ojczyzna w pamięci i świadectwach – finał w czerwcu 2008; nadesłano 359 prac autorstwa 637 uczniów. Współorganizatorzy: Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Wspomagania Wsi.

XIII.

Rok 1989: koniec, przełom, początek...? – finał w czerwcu 2009; nadesłano 144 prace autorstwa 297 uczniów. Współorganizatorzy: Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Wspomagania Wsi.

XIV.

Piętno II wojny: los i pamięć – finał w czerwcu 2010; nadesłano 413 prac autorstwa 703 uczniów. Współorganizatorzy: Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Wspomagania Wsi, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

XV.

1. *Dzieci wojny – żołnierze i ofiary.*
2. *Szkolna fotografia – wojenne losy kolegów, przyjaciół, nauczycieli.*
3. *Spotkania w XX wieku. Polacy–Rosjanie: przyjaciele, wrogowie, sąsiedzi?*
4. *Warszawa zbudowana, zburzona, odbudowywana. Moje miejsca i w tych miejscach ludzie...*

– finał we wrześniu 2011; nadesłano 281 prac autorstwa 512 uczniów. Współorganizatorzy: Muzeum II Wojny Światowej, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Urząd Miasta st. Warszawy, Fundacja Batorego.

XVI.

1. *Polacy i Rosjanie w XX wieku – historie utrwalone i zatarte.*
2. *Pierwsze i ostatnie dni II wojny – kadry pamięci.*
3. *Walka, opór, bunt – wartość i cena niezgody w PRL*

– finał we wrześniu 2012; nadesłano 237 prac autorstwa 470 uczniów. Współorganizatorzy: Muzeum II Wojny Światowej, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Urząd Miasta st. Warszawy, Fundacja Batorego.

XVII.

Polacy–Sąsiedzi po II wojnie światowej: przeciwko sobie, obok siebie, razem... – finał w czerwcu 2013; nadesłano 100 prac autorstwa 228 uczniów. Współorganizatorzy: Europejska Sieć Pamięć i Solidarność, Fundacja Körbera (Niemcy), Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

XVIII.

Historia bliska – nieodkryta, nieopowiedziana, niewysłuchana... – finał w grudniu 2015; nadesłano 50 prac autorstwa 165 uczniów. Pierwsza edycja w ramach trzyletniego grantu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na „Edukację medialną i informacyjną”.

XIX.

Historia bliska – nieodkryta, nieopowiedziana, niewysłuchana... – finał w październiku 2016; nadesłano 80 prac autorstwa 280 uczniów. Druga edycja w ramach grantu MKiDN na „Edukację medialną i informacyjną”.

XX.

Historia bliska – nieodkryta, nieopowiedziana, niewysłuchana... – finał w październiku 2017; nadesłano 51 prac autorstwa 179 uczniów. Trzecia edycja w ramach grantu MKiDN na „Edukację medialną i informacyjną”.

Nagrody

KARTĘ nagrodzili

- 1986–1989** Wyróżnienia Polcul Foundation dla Zbigniewa Gluzy, Anny Mieszczanek, Piotra Mitznera, Elwiry Milewskiej-Zonn, Wojciecha Widłaka
- 1990** Nagroda Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich dla zespołu redakcyjnego „Karty” za nową formułę pisania o historii najnowszej
- 1990–1993** Wyróżnienia Polcul Foundation dla Aleksandra Dąbrowskiego, Małgorzaty Gizejewskiej, Katarzyny Madoń-Mitzner, Barbary Münnich, Grzegorza Sołtysiaka
- 2001** Dyplom Ministra Spraw Zagranicznych RP dla Fundacji Ośrodka KARTA za wybitne zasługi dla promocji Polski w świecie
- 2001** Medal Świętego Jerzego od „Tygodnika Powszechnego” dla Zbigniewa Gluzy za walkę z niepamięcią
- 2002** Nagroda „Rzeczpospolitej” im. Jerzego Giedroycia za działalność w imię polskiej racji stanu dla Zbigniewa Gluzy i Ośrodka KARTA
- 2002** Nagroda Główna Fundacji Pro Publico Bono w konkursie na Najlepszą Inicjatywę Obywatelską dla Fundacji Ośrodka KARTA
- 2005** Nagroda UdSKiOR dla kwartalnika „Karta” za konsekwentne dążenie do odsłaniania prawdy historycznej
- 2006** Nagroda Fundacji im. Władysława i Nelli Turzańskich z Toronto dla Ośrodka KARTA za działalność, dzięki której wiele świadomie deformowanych lub przemilczanych w systemie komunistycznym faktów zostało w świadomości współczesnych pokoleń
- 2007** Nagroda Golden Stars od Komisji Europejskiej UE dla Ośrodka KARTA w dziedzinie Edukacja i Kultura
- 2007** Nagroda Historyczna „Polityki” w kategorii „Pamiętniki i wspomnienia” za książkę w serii „Żydzi polscy” *Dotknięcie anioła* Henryka Schönkera
- 2008** Nagroda Honorowa Fundacji Pro Publico Bono w konkursie na Najlepsze Dzieło Obywatelskie dla Fundacji Ośrodka KARTA za stworzenie profesjonalnej instytucji rozwoju wiedzy, kształtującej standardy krzewienia pamięci i zarządzania Dziedzictwem Narodowym
- 2008** Nagroda „Memoria iustorum – Pamięć sprawiedliwych” arcybiskupa Józefa Życińskiego dla red. Zbigniewa Gluzy i zespołu redakcyjnego „Karty” za zasługi w dziedzinie poszukiwania nowych form współpracy polsko-ukraińskiej
- 2008** Dyplom Polskiej Fundacji Katyńskiej dla Ośrodka KARTA w uznaniu zasług w dziedzinie ewidencjonowania ofiar represji, w zdobywaniu i publikowaniu ważnych rosyjskich dokumentów dotyczących zbrodni katyńskiej, za serię „Indeks Represjonowanych”
- 2009** Nagroda Dwudziestolecia Odrodzenia Niepodległej Polski – Pro Publico Bono dla Ośrodka KARTA za całokształt działalności na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
- 2009** Wyróżnienie Fotograficznej Publikacji Roku za album *Wokół pałacu i dworu. Z kolekcji Janusza Przewłockiego*

- 2010** Medal Powstania w Getcie Warszawskim przyznany przez Stowarzyszenie Żydów Kombatanatów i Poszkodowanych w II wojnie światowej dla Ośrodka KARTA za szczególne zasługi w dziele pojednania, wzajemnego zrozumienia i zainteresowania tematyką żydowską
- 2010** Nagroda Jury w konkursie „Historia Zebrana” na najlepszą książkę historyczną roku wortalu literackiego Granice.pl w kategorii „Historia niebanalna” za książkę *Egzekutor* Stefana Dąmbskiego
- 2011** Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski dla Zbigniewa Gluzy – za wybitne zasługi dla rozwoju niezależnego dziennikarstwa, za działalność na rzecz przemian demokratycznych, wolności słowa i wolnych mediów oraz za dokumentowanie najnowszej historii Polski i upowszechnianie wiedzy o ważnych wydarzeniach historycznych i społecznych
- 2011** Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski dla Alicji Wancierz-Gluzy – za wybitne zasługi w działalności na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego, za osiągnięcia w podejmowanej z pożytkiem dla kraju pracy zawodowej i społecznej
- 2011** Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski dla Anny Dzienkiewicz za upowszechnianie prawdy o zbrodni katyńskiej
- 2011** Nagroda Historyczna „Polityki” w kategorii „Wydawnictwa źródłowe” dla książki *Ocaleni z Mauthausen. Relacje polskich więźniów obozów nazistowskich systemu Mauthausen-Gusen*, pod redakcją Katarzyny Madoń-Mitzner
- 2012** Nagroda Miasta Stołecznego Warszawy za wybitne zasługi na rzecz miasta dla Alicji Wancierz-Gluzy i Zbigniewa Gluzy jako założycieli i współtwórców KARTY
- 2012** Dyplom Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich dla kwartalnika „Karta” i wydawnictwa KARTA za konsekwentne odkrywanie świadków polskiej historii współczesnej
- 2013** Nagroda Instytutu Piłsudskiego w Ameryce „Joseph Conrad Literature Medal” dla Zbigniewa Gluzy za stworzenie i redakcję kwartalnika historycznego „Karta”
- 2015** Nagroda jury w konkursie „Historia Zebrana” na najlepszą książkę historyczną roku portalu historycznego Histmag.org i wortalu literackiego Granice.pl w kategorii „W rolach głównych” za książkę z serii „Świadectwa. XX wiek” *Zawadiaka. Dzienniki frontowe 1914–1920* Jerzego Konrada Maciejewskiego
- 2016** Nagroda Jaromíra Šavrdy przyznana przez Stowarzyszenie Obywatelskie PANT z Czech dla Alicji Wancierz-Gluzy i Zbigniewa Gluzy za dawanie świadectwa o totalitaryzmie
- 2016** Nagroda internautów w konkursie „Historia Zebrana” na najlepszą książkę historyczną roku portalu historycznego Histmag.org i wortalu literackiego Granice.pl w kategorii „W rolach głównych” za książkę z serii „Świadectwa. XX wiek” *Mężczyźni z różowym trójkątem* Heinza Hegera
- 2017** Nagroda KLIO w kategorii varsaviana dla książki *Salon. Niezależni w „świeclicy” Anny Erdman i Tadeusza Walendowskiego 1976–79*
- 2017** Nagroda internautów w konkursie „Historia Zebrana” na najlepszą książkę historyczną roku portalu historycznego Histmag.org i wortalu literackiego Granice.pl w kategorii „Okiem badacza” za książkę *Czas ziemiaństwa*, pod redakcją Anny Richter
- 2018** Nagroda „Przeglądu Wschodniego” w kategorii „Dzieła zagraniczne” dla książki z serii „Świadectwa. XX wiek” *Dysydenci. Nieuleczalnie nieposłuszni* Aleksandra Podrabinka
- 2018** Nagroda KLIO w kategorii edytorskiej dla serii „Świadectwa. XX wiek”, pod redakcją Agnieszki Knyt

- 2018** Nagroda Jury w konkursie „Historia Zebrana” na najlepszą książkę historyczną roku portalu historycznego Histmag.org i wortalu literackiego Granice.pl w kategorii „Historia niebanalna” za dwutomową *Księgę Stulecia Niepodległości*
- 2019** Nagroda Honorowa im. Jerzego Giedroycia od UMCS dla Fundacji Ośrodka KARTA za rzetelne dokumentowanie i upowszechnianie historii najnowszej Polski i Europy Środkowo-Wschodniej oraz szerzenie tolerancji i demokracji
- 2019** Nagroda Historyczna „Polityki” w kategorii „Pamiętniki i wspomnienia” dla książki z serii „Świadectwa. XX wiek” *Uchwycić życie. Wspomnienia, dzienniki i listy 1930–1989* Hanny Świdry-Ziemby, pod redakcją Dominika Czapigo
- 2019** Nagroda Historyczna „Polityki” w kategorii „Wydawnictwa źródłowe” dla wydanej w serii „Świadectwa. XX wiek” sześciotomowej edycji *Dzienników* Michała Römera, pod redakcją Agnieszki Knyt
- 2019** Medal Stulecia Odzyskanej Niepodległości dla Zbigniewa Gluzy za zasługi dla Niepodległej w dziedzinie kultury
- 2020** Nagroda KLIO w kategorii edytorskiej dla dwutomowego albumu *Wojna o wolność 1920* (tom 1: *Wyprawa kijowska*, tom 2: *Bitwa warszawska*), pod redakcją Agnieszki Knyt
- 2020** Nagroda Historyczna „Polityki” w kategorii „Wydawnictwa źródłowe” dla wydanej w serii „Świadectwa. XX wiek” trzypięciotomowej edycji *Dzienników* Wiktora Woroszyńskiego, pod redakcją Agnieszki Dębskiej
- 2020** Nagroda Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych w Republice Czeskiej dla Ośrodka KARTA w uznaniu niezwykłego wkładu w odzwierciedlenie współczesnej historii
- 2021** Nagroda Srebrny BohaterON im. Powstańców Warszawy w kategorii organizacja non-profit dla Ośrodka KARTA za cykl podcastów „Listy z XX wieku” oraz pakiet publikacji „Preludium wolności” – stworzenie i dystrybuowanie wartościowych materiałów o „Solidarności”, promowanie historii Sierpnia 80 na arenie międzynarodowej

KARTA nagrodziła

Nagroda KARTY im. Katarzyny Miernickiej za działania na rzecz pamięci historycznej służące wspólnocie obywatelskiej:

- 2019** Mirosław A. Supruniuk, twórca Archiwum Emigracji w Toruniu
- 2020** Mariusz Sokołowski z Wasilkowa/Białegostoku, twórca Fundacji Otwarta Edukacja

Wsparcie

W latach 1982–1989 („Karta” i Archiwum Wschodnie)

- Association France–Pologne (Francja)
- Wiktor Dynak (Londyn)
- Editions „Spotkania” (Francja)
- Institute for Democracy in Eastern Europe IDEE (Francja)
- Instytut Literacki (Francja)
- Instytut Piłsudskiego (USA)
- Łukasz Juraszyński (Warszawa)
- Komitet Kultury Niezależnej
- Konsorcjum Wydawnictw Niezależnych
- Rząd Polski w Londynie
- Solidarność Walcząca
- Społeczny Komitet Nauki
- Stowarzyszenie KONTAKT (Francja)
- Zespół Oświaty Niezależnej

W latach 1990–2021 (Ośrodek KARTA)

- AGORA S.A. (1994–2006), Agora Holding Sp. z o.o. (2007–2011)
- Akademia Rozwoju Filantropii (2003)
- Ambasada Francji w Polsce (2003)
- Ambasada Kanady w Polsce (1995)
- Ambasada USA w Polsce (2009, 2011–2012, 2018, 2021)
- Bank Bise (2001)
- Bank Gospodarstwa Krajowego (2020–2021)
- Bank Zachodni WBK (2008)
- BAZA Sp. z o.o. (1994–1995)
- Biblioteka Kongresu USA (2007–2009)

- Biuro Programu Niepodległa (2018–2020)
- Central European Consulting Sp. z o.o. (2018)
- Central European University (Węgry) (1999)
- Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (2011, 2019–2021)
- Centrum Stosunków Międzynarodowych (1999–2000)
- Clear Channel Poland (2004, 2017–2018)
- Comité d'aide à la Pologne (Francja) (1992)
- The Conference on Jewish Material Claims Against Germany (USA) (2009–2017)
- DaimlerChrysler Automotive Polska Sp. z o.o. (2002, 2004–2007)
- Digital Center (2011)
- Dom Spotkań z Historią (2006–2021)
- Dom Towarowy Bracia Jabłkowscy S.A. (2017, 2020–2021)
- Dr Irena Eris Sp. z o.o. (2021)
- Drukarnia EFEKT (2004)
- EACEA Europa dla Obywateli (2016–2018)
- EDC Expert Direct Communication Sp. z o.o. (2017–2018)
- ENERGA S.A. (2010–2012)
- Energomontaż Północ S.A. (2000)
- Europejski Fundusz Leasingowy (1997)
- Europejskie Centrum Solidarności (2008–2012)
- Firma „Gotowski” Budownictwo Komunikacyjne i Przemysłowe Sp. z o.o. (2012)
- Fondation Crédit Coopératif (Francja) (2009–2012)
- Fördergesellschaft Kulturelle Bildung (Niemcy) (2004–2006)
- Freedom House (USA) (2005)
- Fund for Central and East European Book Projects (Holandia) (2011, 2020–2021)
- Fundacja Amerykańskiej Izby Handlowej w Polsce (2017–2018)
- Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga (1998–2001, 2005, 2007–2009, 2021)
- Fundacja BGK im. J.K. Steczkowskiego (2016–2017)
- Fundacja dla Polski (1993)

- Fundacja Domu Wschodniego (2020–2021)
- Fundacja Edukacja dla Demokracji (2021)
- Fundacja Forda (USA) (2001–2006)
- Fundacja Grupy PERN (2021)
- Fundacja im. Friedricha Eberta (2004–2005)
- Fundacja im. Heinricha Bölla (Niemcy) (1997, 2008)
- Fundacja im. Konrada Adenauera (Niemcy) (2003)
- Fundacja im. Roberta Boscha (Niemcy) (2002)
- Fundacja im. Róży Luxemburg (2015–2016, 2021)
- Fundacja im. Stefana Batorego (1992–2006, 2010–2011)
- Fundacja Körbera (Niemcy) (1998–2006, 2013)
- Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego (1997, 2004)
- Fundacja Kultury (1992–1994, 1997, 1999–2000)
- Fundacja Lanckorońskich (2017–2021)
- Fundacja Leny Grochowskiej (2021)
- Fundacja LOTTO (2019)
- Fundacja Michaiła Prochorowa (Rosja) (2013, 2016–2017)
- Fundacja na rzecz Nauki Polskiej (1993–2012)
- Fundacja Niepodległości (2012–2013, 2017)
- Fundacja NOWej (2002)
- Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego (2020)
- Fundacja ORLEN (2021)
- Fundacja „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” (Niemcy) (2004–2021)
- Fundacja PGNiG S.A. im. I. Łukasiewicza (2020)
- Fundacja „Polsko-Niemieckie Pojednanie” (2008–2009)
- Fundacja „Pro Rebus Conservandis” (2021)
- Fundacja PZU (2005–2006, 2014–2020)
- Fundacja Ronalda Reagana w Polsce (2020)
- Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (2009, 2012–2013, 2017)

- Fundacja Teresy Sahakian (2016, 2021)
- Fundacja Trzy Trąby (2019–2021)
- Fundacja Wspomagania Wsi (2007–2012)
- Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej (1996, 2000, 2004–2012, 2014–2017, 2019, 2021)
- Fundacja XX. Czartoryskich (2020)
- Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich (2018–2019, 2021)
- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (2005–2007, 2017–2019)
- Fundusz Pamięci im. Tadzia Kolskiego (2011–2021)
- Fundusz Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej (Francja) (1992)
- Gelderland.nl (Holandia) (2017)
- Geschichtswerkstadt Europa (Niemcy) (2005–2006, 2009)
- Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie (2008–2011)
- Goethe Institut (2014, 2018, 2020)
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka (1995–1996)
- Holding Wars S.A. (2004)
- INGLOT Sp. z o.o. (2017)
- The Institute of Conflict Research (Austria) (2002)
- Institutul Cultural Român (Rumunia) (2009, 2016–2017)
- Instytut Adama Mickiewicza (2005–2008)
- Instytut Bronisława Komorowskiego (2020)
- Instytut Dziedzictwa Narodowego (2001–2002)
- Instytut Francuski w Polsce (2021)
- Instytut Książki (2005–2021)
- Instytut na rzecz Demokracji w Europie Wschodniej IDEE (1990–1993)
- Instytut Pamięci Narodowej (2001–2014)
- Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego (2015)
- Kancelaria GESSEL (2017, 2021)
- Kancelaria Prawna Grynhoff Woźny i Wspólnicy (2010–2011)
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (2000–2001, 2003, 2020)

- Kancelaria Prezydenta RP (1995, 2002–2003, 2005, 2012)
- Kancelaria Senatu RP (2007–2012, 2015–2019, 2021)
- KI One S.A. (grupa Kulczyk Investments) (2020–2021)
- Komisja Europejska (UE) (2003–2008)
- Konsulat Generalny RP w Lyonie (2014, 2020)
- Krakowska Fundacja Komunikacji Społecznej (2008–2009)
- Leonardo Stiftung (Szwajcaria) (2019)
- Lietuvos Kultūros Institutas (Litwa) (2020)
- Lotos S.A. (2010)
- MAE Multimedia Art & Education Sp. z o.o. (2017–2018)
- MAKSA Sp. z o.o. (2010–2011)
- McDonald’s Polska Sp. z o.o. (2017)
- Meblik Sp. z o.o. (2021)
- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego („Fundusze Norweskie”) (2009–2016)
- Mennica Polska (2009)
- Miasto Gorzów Wielkopolski (2008)
- Miasto Lublin (2008–2009)
- Miasto Łódź (2008)
- Miasto Oświęcim (2021)
- Miasto Płock (2009, 2020)
- Miasto Poznań (1993–1994, 2006–2010)
- Miasto Pruszków (2018)
- Miasto st. Warszawa (1997, 2002–2006, 2008, 2012, 2014–2021)
  - Dzielnica Mokotów (2016)
  - Dzielnica Praga-Południe (2014)
  - Dzielnica Praga-Północ (2017)
  - Dzielnica Śródmieście (2013–2016)
  - Dzielnica Targówek (2014)
- Miasto Wrocław (1997, 2007–2008)

- Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki (2004–2006)
- Ministerstwo Edukacji Narodowej (1990, 2001)
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego / Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (1991–2021)
- Ministerstwo Obrony Narodowej (1997, 2021)
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych (1996–2002, 2005–2006, 2010–2021)
- Ministerstwo Sprawiedliwości (1998–2001)
- Muzeum II Wojny Światowej (2011–2012)
- Muzeum Historii Polski (2009–2021)
- Muzeum – Miejsce Pamięci KL Płaszow w Krakowie (2021)
- Muzeum Narodowe w Warszawie (2021)
- Muzeum Sopotu (2021)
- Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych (2016–2021)
- Najwyższa Izba Kontroli (2010–2011)
- Narodowe Centrum Kultury (2008–2021)
- Narodowy Bank Polski (1995, 2001, 2010–2011)
- Narodowy Instytut Audiowizualny (2010–2013, 2015–2017)
- Narodowy Instytut Dziedzictwa (2018–2019)
- Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (2013–2015)
- Narodowy Instytut Wolności (2019–2021)
- The National Endowment for Democracy (USA) (1993–2001, 2016–2021)
- NORLA Norwegian Literature Abroad Fiction and Non-Fiction (Norwegia) (2014–2016, 2020–2021)
- The Open Society Archives (Węgry) (2001–2003, 2005–2006)
- The Open Society Institute (Węgry) (2010–2011)
- Orange Polska S.A. (2018)
- Ośrodek Informacji Środowisk Kobietych OŚKa (2003)
- Państwowa Wytwórnia Papierów Wartościowych (2009, 2011–2012)
- Pełnomocnik ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn (2003)
- Phare – Dialog Społeczny (1993–1999)
- Philip Morris Polska Distribution Sp. z o.o. (2018)

- PKO BP (1997, 2011)
- Poczta Polska S.A. (2001, 2012)
- Pocztylion-Arka Powszechnie Towarzystwo Emerytalne S.A. (2008)
- Polonia Aid Foundation Trust (Wielka Brytania) (1995, 1997, 1999, 2001, 2003)
- Polska Grupa Energetyczna S.A. (2009)
- Polska Fundacja Upowszechniania Nauki (1996–1997)
- Polski Instytut Dyplomacji im. I.J. Paderewskiego (2012)
- Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. (2010–2011)
- Polskie Radio i Telewizja (1992–1995, 2013–2014)
- Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (2007–2011, 2018, 2021)
- Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. (2012)
- Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (2002–2003, 2007)
- PRESSPUBLICA Sp. z o.o. (2001–2004)
- Program Małych Dotacji Phare Demokracja (2000)
- Program Przemiany w Regionie RITA (2014–2015)
- Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (1991, 1994, 2011)
- Raytheon Polska Sp. z o.o. (2020–2021)
- Renovabis – Akcja Solidarności Niemieckich Katolików z Mieszkańcami Europy Środkowo-Wschodniej (Niemcy) (2006–2007)
- The Rothschild Foundation Europe (Wielka Brytania) (2008–2011)
- Solski Communications (2021)
- Spec-Rem S.A. (2020)
- Stiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur (Niemcy) (2004–2006)
- Stowarzyszenie Autorów ZAiKS (2019, 2021)
- Swedish Arts Council (Szwecja) (2020)
- Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (Czechy) (2007–2009)
- Taube Foundation for Jewish Life & Culture (USA) (2008, 2021)
- Telekomunikacja Polska S.A. (2011–2012)
- Telewizja Polska S.A. (2003–2004)

- TIK-SOFT Sp. z o.o. (1996–2006)
- Tramwaje Warszawskie (2009, 2019)
- Trust for Civil Society in Central&Eastern Europe (Bułgaria) (2008)
- Urząd do spraw Komбатantów i Osób Represjonowanych (1991–2001, 2004–2019)
- Urząd Komitetu Integracji Europejskiej (2004)
- Urząd Postępu Naukowo-Technicznego i Wdrożeń / Komitet Badań Naukowych / Ministerstwo Nauki i Informatyzacji / Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego / Ministerstwo Edukacji i Nauki (1990–2021)
- US Department of Defense, Joint Commission Support Directorate (USA) (1998–2006)
- Quad/Winkowski Sp. z o.o. (2002–2021)
- Województwo Dolnośląskie (2007)
- Województwo Kujawsko-Pomorskie (2016)
- Województwo Małopolskie (2008–2011)
- Województwo Mazowieckie (1997, 2003–2005, 2008–2011)
- Województwo Podlaskie (2010)
- Województwo Świętokrzyskie (2008–2010, 2012, 2016)
- Województwo Wielkopolskie (1992–1993, 2008–2010)
- ZACHĘTA Narodowa Galeria Sztuki (2013, 2016, 2019)
- Zamek Królewski w Warszawie (1997–2013, 2016)
- Zarząd Regionu Wielkopolskiego NSZZ „Solidarność” (2007)
- Związek Postępowych Gmin Żydowskich „Beit Polska” (2021)

Ambasadorowie

foto: Maciej Zielenkiewicz

Anne Applebaum

Ten zespół profesjonalnych, a zarazem niezależnych badaczy zyskał wielkie uznanie w Europie – może dlatego, że dla ich osiągnięć trudno znaleźć porównanie, tak nietypowa jest ich droga przez historię. Wyszli z podziemia antykomunistycznego, stąd może taka determinacja do mówienia prawdy o przeszłości. W sumie najważniejsze, iż wobec tego, co dzieje się w Polsce, stać ich było stale na taki rodzaj odwagi. Kiedy KARTA coś publikuje lub oświadcza, można mieć pewność, że nie ma w tym cienia manipulacji, żadnych śladów partykularyzmu, jakiegokolwiek formy interesowności.

foto: archiwum prywatne Czesława Bieleckiego

Czesław Bielecki

W książkach historycznych szukamy uporządkowania wydarzeń, sensu i logiki. W żywych dziejach jest ich niewiele. W literaturze z kolei szukamy zrozumienia dramatów życia. Ale tylko w świadectwach i dokumentach są okruchy prawdy, w których każdy może sam zobaczyć historię, jaka się wydarzyła. Dzięki dekadom pracy KARTY jej czytelnicy mogą te jednostkowe i zbiorowe dzieje, trudne, niejednoznaczne, często bolesne, układać w całość, której imienia lepiej nie wymawiać za często.

foto: Wojtek Affek

Andrzej Budek

Coraz bardziej zagubiony na drogach, którymi błędzi nasza rzeczywistość, coraz częściej szukam przyczyn. Nie oczekuję jednoznacznych odpowiedzi, raczej chciałbym zrozumieć powody, poznać mechanizmy. Nie chodzi o przewodniki czy „jedynie słuszne” kierunki, a o poznanie miejsca, w którym jesteśmy. I w tym przychodzi mi z pomocą „mapa”. KARTA jest kartografem tworzącym tę mapę. Coraz dokładniejszą mapę, opisującą całą przestrzeń przeszłości, nie tylko główne drogi i ważne punkty, ale też bezdroża, bagna i uroczyska. I dobrze, że dzięki ludziom KARTY nie jest to mapa polityczna, a fizyczna – człowiecza mapa naszej historii.

foto: Weronika Ławniczak

Max Cegielski

Archiwum, dokumenty, papiery – ludzie i opowieści; są niezbędne do rozumienia zarówno przeszłości, jak i współczesności. Dlatego muszą pozostać niezależne, wolne od nacisków, od bieżących potrzeb politycznych. Najlepsze są takie, które jak w Ośrodku KARTA – powstają oddolnie i z mocnymi korzeniami mogą spokojnie patrzeć w przyszłość.

for. ze zbiorów Jarosława Chołodeckiego

Jarosław Chołodecki

KARTA stała się miejscem spełnienia mojego apetytu na trudne prawdy, na rewizję ciągów przyczynowo-skutkowych, które zdążyły osiąść już bezpiecznie. Zrozumieć Litwinów bez dzienników Michała Römera się nie da. Szczepreszyn bez Zygmunta Klukowskiego to banał sprowadzony do zabawy logopedycznej... Przede wszystkim – KARTA pozwoliła mi wziąć się za bary ze złoгами stereotypu, co bezcenne.

for. Agata Pieniążek

Sylwia Chutnik

Najważniejsze dokonanie KARTY z czterdziestoletniej historii? Wskażę subiektywnie, zgodnie z moimi zainteresowaniami, jedno działanie, a raczej ciąg działań. Mam na myśli zwrot ku historii codzienności, to znaczy przeniesienie uwagi z wielkich dokonań na drobiazgi życia zwyczajnego, a tym samym zachwianie dotychczasową hierarchią opowieści o przeszłości. To właśnie takie projekty, jak relacje Historii Mówionej i dziesiątki tysięcy osobistych opowieści, dotyczących wojen, codzienności Peerelu czy emigracji, oddają demokratycznie głos obywatelkom i obywatelom.

foto: Paweł Sawicki / Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

Piotr M.A. Cywiński

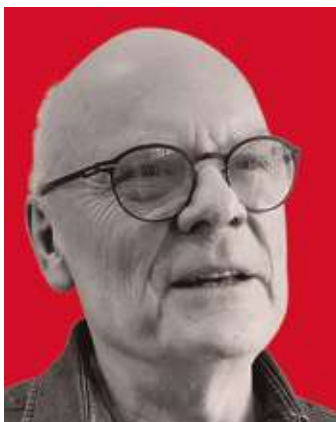
KARTA pozostała wierna historii i archiwaliom. To się wydaje tak banalne, a jest – moim zdaniem – majstersztykiem najwyższej próby. Tak bardzo wszyscy próbowali w ostatnich latach i dekadach, tak często i tak głęboko, historię – jak i źródła – to tłamsić, to przyginać do swych idei lub poglądów, to wykorzystywać, raz gwałcić, a raz zamykać w niedostępnych archiwach. KARTA natomiast, od początku do dziś, zachowała służebną rolę względem archiwaliów i względem historii. Dlatego pozostała instytucją szanowaną przez najróżniejsze strony naszej rodzimej politycznej piaskownicy. Szanowaną, a może nawet poniekąd – nie bez pewnego moralnego lęku – podziwaną. I jak by nie patrzeć, to – świadomie lub nieświadomie – właśnie za ten służebny, obiektywny, apolityczny stosunek do źródeł i do historii.

foto: Renata Zawadzka-Ben Dor

Justyna Czechowska

KARTA jest jedyną organizacją w Polsce, która od czterdziestu lat w tak konsekwentny i profesjonalny sposób dba o zachowanie i upowszechnianie historii najistotniejszej – tej zobaczonej i doświadczonej przez pojedynczego człowieka. Narracje historyków, zwycięzców i polityków Ośrodek KARTA zastępuje opowieściami świadków i świadkiń zdarzeń oraz prywatnymi, często amatorskimi fotografiami z minionej codzienności. A przecież te są najciekawsze, najbardziej inspirujące, potrafią najwięcej nauczyć. Jedna publikacja KARTY wciąż robi na mnie ogromne wrażenie: *Droga na Północ. Antologia norweskiej literatury faktu*. Autorzy nie dokonali tu prezentacji norweskich reportaży, ale opowiedzieli dwudziestowieczną historię kraju, gromadząc zapiski świadków przeszłości; fragmenty dzienników, listy, artykuły i przemowy – dokumenty, których próżno szukać w szkolnych podręcznikach.

for. Vita Drygas-Niewińska

Maciej J. Drygas

Dopóki istnieje KARTA – z jej narracją historyczną, wolną od uproszczonej interpretacji, inspirującą do głębokich przemyśleń, często trudną i gorzką, często polemiczną, słowem – bardzo niezależną, czuję się bezpiecznie w naszym podzielonym kraju.

for. archiwum prywatne Antoniego Dudka

Antoni Dudek

Najważniejsze, że KARTA tak długo przetrwała, a wraz z nią pewien oryginalny, niegdyś pionierski, a dziś mający już naśladowców sposób opowiadania o przeszłości. Sposób, który nie jest łatwy do zwięzłego opisanego, ale który doskonale znają wszyscy, którzy mieli do czynienia z publikacjami KARTY. Oczywiście nie wiem, jak wielu ludzi za ich sprawą połknęło historycznego bakcyła, ale jestem przekonany, że było ich naprawdę sporo. I za to, jako miłośnik historii, jestem wszystkim twórcom KARTY wdzięczny. A jako zawodowy historyk jestem wdzięczny za ogrom pracy wykonanej w zakresie gromadzenia i udostępniania źródeł.

foto: Weronika Ławniczak

Anna Dziewit-Meller

KARTA to dla mnie instytucja, która ożywia historię. Pokazując nasze dzieje przez pryzmat konkretnych osób, snujących swoją osobistą narrację, Ośrodek, choćby poprzez swoje zbiory w Archiwum Historii Mówionej, nadaje jej ów, tak bardzo pożądanym przeze mnie jako osobę pracującą z historyczną materią w moich książkach, walor: historia przestaje się jawić jako rzecz wyłącznie polityczna, stając się tym, czym chcę ją widzieć – wielogłosem, kalejdoskopem perspektyw, mozaiką ludzkich doświadczeń.

foto: archiwum prywatne Katarzyny Grocholi

Katarzyna Grochola

Co to jest Karta? Przyjęło się myśleć, że karta, tak jak kartka – ma dwie strony. KARTA ma jedną stronę. Zawsze prawdziwą, zawsze wspólną dla wszystkich. Staje po stronie HISTORII, oglądanej i opisywanej przez tych, którzy są w środku i na zewnątrz, obojętnych i wciągniętych w wir wydarzeń, tych co donosili, tych co ratowali, tych co chronili i tych co zabijali, tych co się bronili przed napaścią i tych co napadali. KARTA jest zbiorem ludzkiego życia, czasem heroicznego, czasem ułomnego. Nie prostuje, nie tłumaczy, nie przekonuje – to nie walka o popularność i mity, które chcielibyśmy tworzyć na czyjekolwiek potrzeby – to mozolna walka o ocalenie PAMIĘCI I PRAWDY. To piękna KARTA – która ma jedną stronę – NASZĄ.

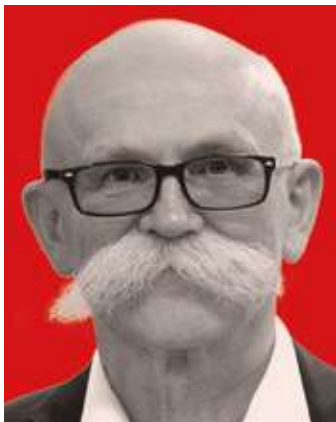

foto. Fundacja Leny Grochowskiej

Władysław Grochowski

KARTA dla mnie osobiście to odkrywanie historii na nowo, w jej złożonej, niejednoznacznej postaci. Historie losów Polaków i innych narodów, z którymi przyszło nam żyć i zmierzyć się w różnych sytuacjach, konfliktach. Postawy bohaterskie i haniebne, czasem nieoczywiste, trudne. To są historie ludzi na tych ziemiach. Z jednej strony walki, zniszczenia, mordy, podziały, migracja, uchodźstwo; z drugiej – podnoszenie się z gruzów, odbudowa, nadzieja na pokój i solidarność. Budowanie murów i burzenie ich. KARTA pozwala postawić pytanie: czy już czas, by tę trudną wspólną historię potraktować jako szansę na egzamin z człowieczeństwa? Wyjaśnijmy, odkrywajmy, aż do bólu. Może przyjdzie czas na trwałe pojednanie.

foto. Łukasz Glowala

Magdalena Grzebałkowska

Najważniejsze dokonanie Ośrodka? Które publikacje uznać za przełomowe, czyje archiwa uratowane od zatracenia ocenić jako najważniejsze? Każdy, nawet najmniejszy okrucz pamięci, zachowany w archiwach KARTY, jest bezcenny. Ludzi, którzy pracują dla Ośrodka (szalenie zazdroszczę im tej pracy), widzę jako archeologów, którzy delikatnie odkurzają wspomnienia, przywracają blask fotografiom, zbierają rozsypane korale historii. Tej zwyczajnej historii, małej, codziennej, gdzie nie ma wielkich wodzów, zamasztych podpisów na dokumentach, cygar i wspólnych fotografii, tylko są ludzie, zwyczajni, od których prawie nic nie zależy, którzy w najtrudniejszym czasie muszą nakarmić swoje dzieci i zatroszczyć się o psa. Bo to oni są historią.

foto: Jacek Poremba

Agnieszka Holland

KARTA łapie tę najważniejszą historię: historię żywą, historię prywatną. Przeżywaną przez pojedynczego człowieka, wyjątkowego i niepowtarzalnego. I dzięki temu sumuje najlepiej naszą historię najnowszą, historię XX wieku, który przecież nie skończył się, niestety... O ileż głębiej, prawdziwiej, uczciwiej niż coraz bardziej skorumpowany kolos IPN.

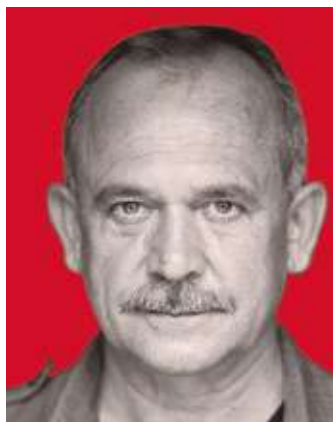

foto: Albert Zawada

Wojciech Jagielski

Historia najsilniej objawia się nam w opowieściach zwyczajnych, a nie bohaterских i raczej jako suma zdarzeń, składających się na codzienność, niż tajemnicza siła kierująca losami ludzi i narodów. Jako dziennikarz spisuję opowieści napotykanym ludzi, na których losach odbijają się piętnem dziejowe burze; wysłuchuję ich wspomnień, oglądam z nimi stare, rodzinne fotografie, czytam urzędowe dokumenty i listy. Takie właśnie opowieści zwykłych ludzi więcej wydają się nam mówić o Historii (tej pisanej przez wielkie „H”) niż opowieści tych, którzy jako polityczni przywódcy, rewolucjoniści czy spiskowcy starają się ją tworzyć. KARTA, jak wytrawny reporter i uważny kustosz, zbierając takie ludzkie losy powiązane z najważniejszymi wydarzeniami z ostatnich dziesięcioleci, gromadzi je dla przyszłych pokoleń jako historię, która – dzięki otrzymanemu ludzkiemu wymiarowi – wykracza poza szkolne podręczniki.

foto: Maria Topczewska

Maja Komorowska

Wdzięczna jestem KARCIE za jej obecność. Za uwrażliwienie nas na losy ludzkie, na to, co dobre, i to, co złe. KARTA pomaga zrozumieć historię wielonarodowej Europy Środkowej i Wschodniej, czerpiąc z osobistych świadectw; dlatego ma taką siłę. Ważne, że jest przy tym ostrzeżeniem przed niebezpieczeństwami, które się przed nami rysują. Nie zapomnę apelu KARTY do społeczeństwa po zabójstwie Pawła Adamowicza.

foto: Lucyna Bijajewa

Tomasz Lipiński

Ośrodek KARTA, dokumentując historię, sam stał się jej częścią. Szalenie trudno byłoby więc wskazać jej jedno, najważniejsze dokonanie. Patrząc jednak na całą jej historię, najbardziej cieszę się z procesu archiwizacji cyfrowej zbiorów Ośrodka. Pełna, cyfrowa dostępność tych unikatowych zasobów jest dziś nieodzownym warunkiem dotarcia do najmłodszych Polaków, a od ich zainteresowania i kontynuowania prac KARTY zależy jej przyszłość.

foto: Adam Tuchliński

Cezary Łazarewicz

Kilkanaście lat temu Igor Miecik, mój redakcyjny kolega z „Polityki”, zdradził mi sekret pisania tekstów zahaczających o współczesną historię. „Zawsze zaczynam od archiwum KARTY” – powiedział.

I tego od tamtej pory się trzymam.

W tysiącach druków ulotnych, biuletynów, komunikatów, oświadczeń drukowanych na ramkach, powielaczach, sitach, offsetach, szukam prawdy o czasach KOR-u i podziemnej Solidarności.

Ale najcenniejszym znaleziskiem były kartony ze szpargałami Barbary Sadowskiej, matki Grzeška, które tutaj znalazłem i pozwoliły mi napisać książkę o sprawie Grzegorza Przemyska. Siedząc w piwnicy przy wielkim drewnianym stole, zawsze z wielkim szacunkiem myślę o dobrych ludziach, którzy ułatwiają mi pracę, ocalając kawał polskiej historii.

foto: Peter Beym

Piotr Niemczyk

Od lat osiemdziesiątych (wiem – widziałem początki „Karty” na własne oczy), Ośrodek zbiera świadectwa przebiegu XX wieku, publikuje książki, organizuje akcje edukacyjne i wydaje fantastyczny kwartalnik historyczny. Nie umiałbym napisać, jakie jest największe osiągnięcie KARTY. Może egoistycznie wskazywałbym na wydanie niepublikowanych wcześniej listów Stanisława Cata-Mackiewicza, ale to żart oczywiście. Osiągnięciem KARTY jest trwanie, pomimo regularnie powtarzających się trudności organizacyjnych i finansowych. Bo to w KARCIE jest najważniejsze i najwspanialsze, że nie uprawia polityki historycznej. Pokazuje historię XX wieku taką, jaką była, a nie taką, jaką chcieliby widzieć politycy.

foto. Tomasz Tomaszewski

Małgorzata Niezabitowska

Problem z KARTĄ jest taki, że trudno jej zasługi ująć w krótkim tekście. Zacznę od tego, że KARTA jest, niestety, unikalna. Niestety, ponieważ profesjonalizm połączony z ideowością, który cechuje jej twórców, powinien być normą, a jest obecnie rzadkością. Co więcej, ludzie KARTY są profesjonalistami najwyższej próby i jednocześnie idealistami, którzy bez wielkich słów, konsekwentnie i wytrwale, realizują, co uważają za słuszne. Czynią to, nie kierując się własną korzyścią ani powszechnym poklaskiem, przeciwnie – często wbrew oczekiwaniom czy obowiązującym modom i z wielkimi materialnymi przeciwnościami. Podkreślam to, bo za taką postawę szczególnie cenię i podziwiam zespół KARTY. A największym i najważniejszym dokonaniem KARTY jest dla mnie zabezpieczenie i przechowywanie pamięci, jej utrwalenie słowem i obrazem, gdyż – powtórzę za Zbigniewem Herbertem: „Naród bez pamięci, to naród bez sumienia”.

foto. archiwum prywatne Janiny Ochojskiej

Janina Ochojska

Najważniejszym dla mnie dokonaniem KARTY jest wypełnienie wielu białych kart historii. I to zarówno tych wielkich: dokumentacje syberyjskie, Katyń i wiele innych, jak i tych „małych”, indywidualnych losów ludzkich, historii niezwykłych bohaterstw, także w życiu codziennym. Bez ludzi, którzy tworzą KARTĘ, nasza historia byłaby o wiele uboższa. Dzieło KARTY jest szczególnie ważne dzisiaj, kiedy nasza przeszłość jest zafałszowywana, kiedy poszczególne wydarzenia i osoby są z historii Polski wymazywane. A naród nie istnieje bez swojej historii; można też powiedzieć, że historia tworzy naród. Życzę KARCIE, aby jej Dzieło trwało nadal. Historia dzieje się codziennie i jej dokumentowanie, opowiadanie jest ważnym elementem tożsamości. Dzięki pracy wielu współpracowników i pracowników KARTY, możemy nie utracić żadnego z ważnych faktów naszej przeszłości.

foto. archiwum prywatne Piotra Odrzywołka

Piotr Odrzywołek

Znam przyjaciół z KARTY od lat i nie pamiętam, abym w tym czasie spotkał inną grupę ludzi tak bezinteresownych i empatycznych, w swojej pracy i w życiu. Te dwie cechy sprawiają, że historia opowiadana przez KARTĘ ma zawsze perspektywę jednostki, co najlepiej pozwala zrozumieć przeszłość. Tylko taka historia może stać się źródłem pojednania.

foto. archiwum prywatne o. Wacława Oszejcy

o. Wacław Oszejca

Myśląc o czterdziestoletniej pracy KARTY, przypomniałem Księgę Hioba: „Zlitujcie się nade mną, zlitujcie, moi przyjaciele, bo ręka Boga mnie dotknęła! Dlaczego podobnie jak Bóg i wy mnie prześladujecie, czyż widok mego ciała wam nie wystarcza? Oby moje słowa zostały zapisane, oby na piśmie zostały utrwalone. Oby ryłcem z żelaza i ołowiem zostały na zawsze wyrte na skale. Ja wiem, że mój obrońca żyje! Jako ostatni stanie nad moim prochem. Potem okryje mnie skórą i żywy Boga zobaczę” (Hi 19, 21-26). Zespół, a tak naprawdę wspólnota KARTY, zapisuje przecież czyny i słowa, które bez utrwalenia obróciłyby się w nicość. A przecież to one uniosły i przeniosły w sobie dół i niedolę tych, co byli przed nami. To wprost metafizyczny wysiłek KARTY: okrywamy ich kości skórą i przestają być wspomnieniem, odzyskują twarze i mogą znowu przemówić. KARTA odsłania prawdę faktów, ich słodki i gorzki smak; towarzyszą temu słowa poety: „Ocalałeś nie po to aby żyć / masz mało czasu trzeba dać świadectwo”.

foto: Małgorzata Rybicka

Bartosz Panek

Historię chcą pisać zwycięzcy, samce alfa, etatowi kronikarze. Historię tworzą jednak ludzie, zmagający się z decyzjami ministrów, pierwszych sekretarzy, generałów. KARTA oddała głos świadkom i uczestnikom wydarzeń. Dzięki temu wybrzmiewają emocje, pomijane zwykle przez historiografię i przemilczane urzędowo w oficjalnych dokumentach. Jak było? – to z pozoru banalne pytanie otwiera cały świat. Pozwala mówić pełnym głosem, nietłumionym strachem przed cenzurą lub lekceważeniem. Dorobek KARTY postrzegam nie tylko jako jeden z filarów debaty o najnowszej historii Polski, ale i podwalinę, na której zbudowaliśmy społeczeństwo obywatelskie. Bez niego nie powstałaby demokracja liberalna. Są to wartości, bez których nie sposób rzetelnie badać i historii, i teraźniejszości. Szczególnie w Polsce jesienią 2021.

foto: Dominik Czapięgo

Piotr Piniński

Najważniejszym osiągnięciem KARTY, odkąd została założona czterdzieści lat temu, jest to, że przetrwała, jednocześnie zachowując apolityczność. Taka cecha w stosunku do historii jest niezwykle ważna. Mówi się o narodowych kompleksach, a źródłem istotnych spośród nich jest okres międzywojenny. Na tle piekła, jakim była II wojna światowa, po czym lata stalinizmu, i do pewnego stopnia komunizmu, przedwojnie wygląda niby raj. To pryzmat niebezpieczny, bo tylko względny, a także kompleksogenny. Niezbędne jest spojrzenie na przeszłość z dystansem i bez emocji, wręcz z pokorą. I temu właśnie sprzyja apolityczna działalność KARTY. A dlaczego z pokorą? Dlatego, że przyszłość jest nieprzewidywalna. Wydając książki z zapisami ówczesnych świadków, zanim wiedzieli, co nastąpi, KARTA uświadamia, jak niebezpieczne jest przekonanie, iż jakkolwiek wizja przyszłości musi się spełnić – że nieustannie należy zachowywać czujność, bo niczego nie ma na pewno. I nigdy nie było.

foto: Krzysztof Dubiel (Instytut Książki)

Adam Daniel Rotfeld

Dla mnie „Karta” jest nie tyle i nie tylko kwartalnikiem historycznym, adresowanym głównie do czytelników zainteresowanych przeszłością. Jest – jak pisał Czesław Miłosz we wstępie do swojej *Wyprawy w Dwudziestolecie* – odwołaniem się do wyobraźni czytelnika, który „na podstawie przedstawionych artykułów, przemówień, ulotek będzie mógł coś niecoś odtworzyć z ówczesnej aury”. Porównał swoją książkę do *plewionego ogrodu wycinków*. Autor nie krył swojej stronniczości. Redaktorzy „Karty” nie mieli najwyraźniej intencji, by narzucać czytelnikom swoje obrazy Polski międzywojennej, życia pod niemiecką okupacją lub w czasach Peerelu. Największym dokonaniem KARTY jest żmudne i wytrwałe zbieranie odłamków rozbitego lustra, w którym odbija się codzienna rzeczywistość czasu minionego – radości i smutki, nostalgia i zachwyt, ale też przerażenie i gniew.

foto: Jan Korolkiewicz

Paula Sawicka

Czterdzieści lat to całe moje dojrzałe życie. Jak każdy, mam w domu różne papierzyska i przedmioty, gromadzone przeze mnie, przez rodziców, dziadków... To wspierające pamięć świadectwa mijającego czasu. Niektórzy piszą dzienniki, inni wspomnienia. To one wyrażają i tworzą nasze osobiste i subiektywne historie, indywidualne i rodzinne. KARTA gromadzi nasze zasoby, również te zabałaganione. Szanując je, fachowo je porządkuje, archiwizuje, opisuje. W ten sposób sprawia, że to, co prywatne i subiektywne, zamienia się w historię środowisk, społeczności, obywateli, obiektywizuje się i wpisuje w historię kraju, w naszą współczesną HISTORIĘ, również tę najnowszą, która działa się wczoraj i dzieje się dziś. Za to jestem KARCIE wdzięczna i za to dziękuję. Subiektywne historie KARTA konfrontuje z oficjalnymi wersjami historii, które w ostatnim stuleciu zbyt często miały polityczne oblicze i zatruwały obywatelską świadomość. Pamięć przeszłości powinna być przestrogą dla przyszłości, a historia nauczycielką. Wiemy już, że nie jest to regułą. „Wolnym narodom nie wolno zapomnieć doświadczenia hitleryzmu” – mówił Marek Edelman. A KARTA działa przeciw zapomnieniu, na rzecz wolności. Za to jestem KARCIE wdzięczna i za to dziękuję. Dzisiaj na oczach świata cierpią i umierają ludzie uwięzieni w pułapce między zasiekami granicznymi. Nie mogę nie zapytać, jaki ślad pozostawi to wydarzenie w naszych prywatnych historiach i w historii naszego kraju? Trzeba je rzetelnie opisać. Tego od KARTY oczekuję i za to z góry dziękuję.

for. Krzysztof Biełński

Andrzej Seweryn

Liczne działania Ośrodka KARTA mają jedną wspólną, niezwykle cenną, według mnie, cechę – zmieniają optykę widzenia historii i współczesności, wydobywając na pierwszy plan indywidualne, intymne spojrzenie i jednostkowe doświadczenia. Z wielu, z pozoru zwykłych, niedoskonałych, czasem nieporadnych, notowanych na gorąco albo też odnajdowanych na styku wspomnienia i zapomnienia relacji buduje się niezwykle prawdziwy obraz naszych czasów. Doświadczeniem, które zostawiło we mnie trwałe ślad, była lektura dzienników Poliny Żerebcowej, wydanych przez KARTĘ w 2018 roku. Miałem zaszczyt, wraz z Iwanem Wyrypajewem, przygotować w Teatrze Polskim w Warszawie czytanie fragmentów tego poruszającego zapisu wojny czeczeńskiej, widzianej oczami dziecka, a następnie nastolatki. Pracując nad tym tekstem, zobaczyłem, jak z drobnych spostrzeżeń, z dziecięcej szczerości, z zapisu codzienności... układa się obraz wojny, jakiego nie znajdziemy w żadnym z podręczników do historii.

for. archiwum prywatne Wojciecha Stanisławskiego

Wojciech Stanisławski

Dwa dokonania KARTY są w moich oczach najważniejsze – ukazując zarówno zdolność tego środowiska do mobilizowania potencjału społecznego, do działania razem, jak i jego wyjątkową uważność, jeśli idzie o świadectwa historii i ich „ożywianie”. Pierwsze to „Indeks Represjonowanych” – ofiar sowieckich egzekucji i deportacji, skazanych, wydawałoby się, na zapomnienie. Wszyscy zrywają się na słowo „około”, wszyscy chętnie cytują Herbertowy imperatyw („a przecież w tych sprawach / konieczna jest akuratność / nie wolno się pomylić / nawet o jednego”) – i wszyscy godzą się z realiami, z faktem, że po pół wieku (świadkowie zmarli, archiwa pozostają zatrzęsnięte) nie sposób jest odtworzyć dziesiątków tysięcy nazwisk; dzieło KARTY jest wyzwaniem, rzuconym tym realiom. Drugie dokonanie to metoda, zastosowana zespołowo po raz pierwszy w roku 1982, gdy rozpoczęto prace nad wydaniem tomu świadectw stanu wojennego *W stanie*, a praktykowana do dziś, w kolejnych świetnych portretach lat, wojen i epok: gromadzenie pod jedną okładką, w trybie kolażu, głosów różnych świadków, pamiętnikarzy, źródeł. Tymi montażami KARTA pokazuje, że polifonia jest możliwa – więcej, że jest najlepszym bodaj sposobem odtwarzania przeszłości.

foto. archiwum prywatne Jacka Stawiskiego

Jacek Stawiski

Po 1989 roku „Karta” stała się dla mnie właściwie podstawowym pismem o charakterze historycznym, opisującym historię i codzienność Polski XX wieku. Co więcej, oczami okładek „Karty”, oczami artykułów, zdjęć, źródeł, publikowanych na jej łamach, zacząłem odczytywać historię i codzienność. A w ostatnich latach KARTA zaczęła mnie inspirować do nowego myślenia o historii i jej ciągłości we współczesności. To jest dla mnie największy sukces KARTY – ludziom takim jak ja zaczęła rysować historię i inspirować do myślenia i przemyślenia polskiej i nie tylko przeszłości.

W zasadzie każdy temat pisma jest mocno osadzony i w naszej skomplikowanej współczesności, i jednocześnie ma swoje źródło w niedawnej przeszłości. Przez to terażniejszość nie tyle można lepiej zrozumieć, bo nie zawsze się da ją pojąć, ale można o niej inaczej pomyśleć. To zasługa KARTY.

foto. Krzysztof Dubiel

Małgorzata Szejnert

Dzisiejsza czterdziestolatka przyszła na świat potajemnie, w szarej i ogłuszonej Warszawie, dwadzieścia cztery dni po narzuceniu stanu wojennego. Na początku była drukiem podziemnym, kartką maszynopisu zapisaną dwustronnie, ale od razu nazwała się Kartą, bo pragnęła mieć związek nie tylko z pisaniem, ale z Kartą Praw. Przez wszystkie lata zachowywała odwagę i wyobraźnię, dorobiła się największego archiwum społecznego w naszej części Europy, biblioteki własnych wydawnictw, niezliczonych konkursów i wystaw historycznych, ogromnej listy współpracowników w Polsce, Rosji, Ukrainie, Białorusi i innych krajach Wschodu i Zachodu. Jakie jest największe osiągnięcie KARTY? Myślę, że czterdzieści lat twórczej wierności swemu aktowi założycielskiemu i determinacja, by dalej tak trzymać.

foto. Lukasz Saturczak

Wojciech Szot

Przetrwanie. To moim zdaniem największy i wręcz spektakularny sukces KARTY. W zmieniających się realiach politycznych, społecznych i ekonomicznych ciągłość KARTY wydaje mi się najistotniejsza. Napawa optymizmem, świadczy o umiejętności budowania sojuszy i unikania zbędnych konfliktów. Historia jest materią, z którą należy obchodzić się ostrożnie. Potrafi być jak dynamit, który w nieodpowiedzialnych rękach wyrządzi niespodziewane szkody, ale potrafi być jak szczepionka, która chroni nas przed głupotą i złem. Szczepienie polskiej (i nie tylko) historii obok przetrwania wydaje mi się największym osiągnięciem KARTY.

foto. Michał Woźniak / East News

Marian Turski

Mam prywatny powód, by radować się jubileuszem KARTY. W 1958 roku objąłem szefostwo działu historycznego „Polityki”, który nazwałem działem historii najnowszej Polski. W tymże roku wymyśliśmy instytucję nagród historycznych „Polityki” (w kategoriach: monografie, pamiętniki, źródła) – chcieliśmy stymulować badania historyków nad dziejami najnowszymi (zachęcał mnie do tego wielki polihistor, Arnold Toynbee, który gigantyczną wiedzę o starożytności łączył z badaniami nad tzw. *current history*). Do dziś nagrody „Polityki” zachowały ten charakter, ale dział historyczny – już nie. A KARTA doskonale wychodzi naprzeciw moim marzeniom. D o s k o n a l e – to nie jest powiedziane kurtuazyjnie, jubileuszowo. Znów powołałam się na doświadczenie z „Polityki” – w odniesieniu do KARTY. W ciągu ostatnich dziesięciu lat, książki wydane przez KARTĘ czterokrotnie uzyskały nagrodę „Polityki”, a poza tym cztery dotarły do finału, bo otrzymały nominacje. To jest fenomen! To wyjątkowa rzadkość, by prace jednej oficyny wydawniczej regularnie, rok po roku, „stawały na podium”. Jestem jurorem w kilku zespołach i wiem, jak niechętnie jurorzy wyróżniają jedno i to samo wydawnictwo; pluralizm jest zawsze milej widziany. Ale – jak powiada rzymskie przysłowie – „*magis amica veritas*”: KARTA jest naprawdę dobra. Tak trzymać!

foto: Krzysztof Jabłonowski

Agata Tuszyńska

KARTA to niezwykle ośrodek dokumentowania naszego świata. Miejsce, które uprawia pamięć, utrwała przeszłość i hołubi świadków historii. W archiwach KARTY znajdują bezpieczne miejsce relacje uczestników najważniejszych zdarzeń i dramatów XX wieku. Największy zbiór historii mówionej w tym kraju uzupełniają fotografie, materiały źródłowe, listy, dzienniki, wszelkie ślady obecności w dziejach Polski czasów niepokoju. Archiwa kładą nacisk na indywidualne losy ludzi, których doświadczenia opowiadają wspólne przeżycia. Te opowieści mają twarze i ciała, dzięki czemu łatwiej się z nimi utożsamić. Łatwiej im współczuć i uczyć się od nich. Analiza przeszłości staje się pomocna w rozwiązywaniu bolesnych zagadek teraźniejszości i przyszłości.

foto: Onet.pl

Bartosz Węglarczyk

Ośrodek KARTA jest inicjatywą wyjątkową w skali Europy. Każdy, kto kiedykolwiek musiał zająć się tematem historii współczesnej, wie, jak ważne są prywatne, rodzinne archiwa. Olbrzymia część historii Polski z czasów, gdy państwo tę historię fałszowało, jest schowana właśnie w rodzinnych albumach, zapiskach, na kasetach wideo i magnetofonowych. KARTA zapełnia gigantyczną dziurę w naszej wiedzy o naszej własnej historii. Dziurę, której nie zasypie nikt inny. Największym osiągnięciem Ośrodka jest to, że w tak trudnej sytuacji zewnętrznej nadal nie tylko istnieje, ale się rozwija.

for. Alex J. Bertiner/ABImages/Wydawnictwo Agora

Bartosz T. Wieliński

Dzięki publikacjom Ośrodka KARTA nauczyłem się opowiadać o historii. Miałem 19 lat, gdy po raz pierwszy wziąłem do ręki kwartalnik „Karta”. Jako wychowanek polskiej szkoły, któremu wpajano czarno-biały obraz polskiej przeszłości, widziany z bardzo szerokiej perspektywy – przeżyłem szok. W „Karcie” przeszłość pokazywano w dużych zbliżeniach, kolorów było wiele, a największe znaczenie miała prawda. To było dla mnie odtrutką i inspiracją. Ośrodek KARTA na mapie polskich instytucji zajmujących się historią (nie mylić z polityką historyczną czy propagandą) zapisał się jako miejsce, gdzie pieczołowicie zbiera się i opracowuje źródła. Kolejne pokolenia Polaków będą potrzebować jeszcze mocniejszej odtrutki i silniejszej inspiracji. Wierzę, że KARTA ma ich duży zapas.

for. Dorota Białak

Rafał Wnuk

Największym dokonaniem KARTY jest wypracowanie własnego języka historycznej opowieści. Nie stawia ona w centrum bezimiennych instytucji czy wielkich procesów dziejowych, lecz ukazuje przeszłość widzianą z perspektywy człowieka poddanego ciśnieniu zdarzeń, rzadziej decydenta. Nie jest to wykład prowadzony z pozycji posiadacza „jedyniej słusznej prawdy”, ale „rozmowa”, prezentująca różnorodne wrażliwości i punkty widzenia. Zdawać by się mogło, że rezygnacja z roli wszechwiedzącego narratora, przyjęcie oddolnej perspektywy, oddanie głosu świadkom i uczestnikom wydarzeń prowadzić będzie do nieznośnej kakofonii. Nic bardziej mylnego. Podejście to sprawiło, że KARTA nie wygłasza „kazań”, lecz dialoguje, pozostaje otwarta na nowe tematy i podejścia. W rezultacie wypracowała oryginalny, zaangażowany, demokratyczny, antyautorytarny, humanistyczny i uniwersalny język opowieści o polskiej historii.

foto: Izabela Kotapska

Krystyna Zachwatowicz-Wajda

KARTEę tworzy wspaniały zespół oddanych tej tak ważnej dla Polski sprawie. Mam wrażenie, że znamy się od zawsze, już od pierwszej Solidarności. Wiedziałam o nielegalnej „Karcie”, wydawanej w podziemiu w stanie wojennym. Ale nasze bliskie kontakty – to rok 1992, gdy KARTA nawiązała współpracę z rosyjskim Stowarzyszeniem „Memoriał”. Andrzej Wajda dowiedział się o miejscu śmierci swojego ojca, kpt. Jakuba Wajdy, dopiero po roku 1990 – po ujawnieniu sowieckich dokumentów. Dzięki KARCIE, nawiązaliśmy z „Memoriałem” serdeczny kontakt, mogliśmy korzystać z ich archiwów – oddział „Memoriału” w Charkowie umożliwił nam wstęp do budynku, gdzie w piwnicach, w roku 1940, został zamordowany ojciec Andrzeja. W lutym 2010 KARTA zorganizowała spotkanie Andrzeja i Aleksandra Gurjanowa z „Memoriału”: „Rosja a Katyń”, jakby w podsumowaniu. Dla mnie najważniejsze są wszelkie działania edukacyjne, szczególnie teraz, przeciwko niszczeniu oświaty – udział KARTY w akcji „Wolna Szkoła”.

foto: Rafał Guz

Piotr Zychowicz

40 lat! Cztery dekady! Trudno uwierzyć, ale – ja i „Karta” – jesteśmy niemal rówieśnikami. Odkąd pamiętam, kwartalnik był obecny w moim domu. Czytał go mój ojciec, a teraz czytam go ja. Za każdym razem z niecierpliwością wyglądam kolejnego numeru. I to właśnie – z mojej perspektywy – jest największym osiągnięciem Ośrodka KARTA. 109 numerów najlepszego periodyku historycznego w Polsce. Pomysł jest kapitalny – ukazywanie wydarzeń z perspektywy ich uczestników. Wspomnienia, dzienniki, pamiętniki... Dzięki nim możemy dowiedzieć się więcej o przeszłości niż ze stu opasłych, naukowych tomów. Kolejnych stu numerów pisma!

Partnerzy

Centrum Archiwistyki Społecznej

Centrum wyrosło z KARTY. Jego cele, zdefiniowane przez Ośrodek w 2019 roku, zostały zaaprobowane przez resort kultury i w lutym 2020 CAS podjął działalność – jako instytucja kultury współprowadzona przez resort i Fundację Ośrodka KARTA. W latach 2012–19 Ośrodek był nieformalnym koordynatorem ogólnopolskiego ruchu archiwów społecznych (AS-ów) – Centrum mogło przejąć tę rolę, skuteczniej wspierając dziedzinę (ponad 600 AS-ów w Polsce), dzięki stałej dotacji, na co dotąd ta dziedzina życia publicznego nie mogła liczyć. Szkolenia AS-ów, opracowane wcześniej w KARCIE, mogą być obecnie szerzej prowadzone w Centrum. Otwarty System Archiwizacji, narzędzie stworzone przez KARTĘ, służące do opisywania i udostępniania zbiorów społecznych, jest wzmacniane przez CAS – i pod kątem rozwoju technologicznego, i przyrostu nowych użytkowników. IV Kongres Archiwów Społecznych, po trzech firmowanych przez Ośrodek, organizowany był w 2021 roku już wyłącznie siłami CAS-u. Archiwum Ośrodka, największe wśród AS-ów, stanowi dla Centrum przykład konsekwencji w oddolnych działaniach na rzecz dokumentowania najnowszej historii, działający jako zachęta dla debiutujących przedsięwzięć w Polsce. Centrum wspólnie z Ośrodkiem prowadzi program „Małe ojczyzny”, który służy zapisywaniu na miejscu historii lokalnej.

Dom Spotkań z Historią

W warszawskiej siedzibie na Karowej 20 ruszył we wrześniu 2005 jako agenda Ośrodka, by po pół roku instytucjonalnie się wyodrębnić, stając się miejską instytucją kultury. DSH wyrastał z doświadczeń KARTY – dokumentacyjnych, edytorskich, opiniotwórczych, a także edukacyjnych. Jednak edukacja historyczna w trybie spotkaniowym była dla środowiska dokonaniem niedawnym, nieokrzepłym, bo opartym ledwie na kilkuniedniowych działaniach w marcu 2003, w kontekście 50. rocznicy śmierci Stalina. Koncept Domu wyrósł z poczucia, że w Warszawie nie ma gdzie konfrontować społeczeństwa (w tym młodzieży) z żywym wymiarem historii, także tej trudnej, wymagającej wysiłku. DSH miał być miejscem stałej wystawy *Oblicza totalitaryzmu*, jednak zapotrzebowanie wymusiło wymienną ekspozycję, a też tematów, perspektyw poznawczych, sposobów ujmowania przeszłości. Z czasem Dom skupił się na historii stolicy. Początkowo KARTA i DSH realizowały wspólne projekty wydawnicze i opiniotwórcze. Nadal razem prowadzą Archiwum Historii Mówionej, powstałe w 2002 roku – największy w Polsce zbiór relacji biograficznych.

Drukarnia Quad Europe

Jest jedną z największych i najbardziej innowacyjnych drukarni w Europie i niezawodnym, także dla kwartalnika „Karta”, partnerem w zakresie usług drukarskich, ale nie tylko; może pomóc klientom podczas całego marketingowego procesu – na każdym etapie. Quad od dawna wprowadził przyjazne środowisko praktyki biznesowe, oszczędzając surowce, minimalizując skalę odpadów i emisji oraz poddając recyklingowi możliwie największą ilość materiałów – tak, aby zmniejszyć wpływ na środowisko. Na życzenie, oferuje produkcję, która nie pozostawia śladu węglowego. Każde drzewo użyte w produkcji stara się zastąpić przynajmniej jednym nowym. Wytwarzane odpady poddaje recyklingowi nawet siedem razy. Jako odpowiedzialny partner biznesowy angażuje się w działania społeczne. To dotyczy w szczególności sposobu KARTY – od 2002 roku Quad konsekwentnie wspiera kwartalnik wydawany przez Ośrodek, dzięki czemu przez dwie dekady można było utrzymać nakład pisma (8000 egzemplarzy), a w 2014 roku powiększyć jego format i kształt wewnętrzny. Drukarnia czuje się współtwórczynią „Karty”.

Drukarnia READ ME

Została założona w 1994 roku w Łodzi, po trzech latach w roli wydawnictwa książkowego. Wydawcy, poirytowani inercją w polskiej poligrafii na początku lat 90., podjęli decyzję o zakupie pierwszej maszyny i Firma zaczęła drukować dla siebie, a wkrótce potem dla innych oficyn. Dzięki wysokiej jakości publikacji, terminowości, konkurencyjnym cenom i doświadczeniu wydawniczemu, zdobyła zaufanie wielu klientów. Ostatnio ich liczba zbliżyła się do trzystu rocznie, co umocniło Firmę w czołówce polskich drukarni dziełowych (publikacji książkowych). To dzięki partnerskiej i pełnej zrozumienia współpracy jest w stanie realizować szczególnie ambitne projekty; dzięki dobrze wyposażonej, nowoczesnej intrologatorni, oferuje kompleksowe usługi poligraficzne. Drukarnia w latach 2005–19 korzystała z dofinansowania unijnego, dzięki któremu unowocześniła park maszynowy i rozpoczęła produkcję publikacji odznaczających się bakteriostatycznymi właściwościami w oparciu o nanotechnologię, czego skuteczność potwierdzono badaniami laboratoryjnymi. Drukarnia od lat produkuje książki KARTY (także pozycje albumowe, czasem wyrafinowane technologicznie), co przyjęło już postać stałego, oddanego partnerstwa. Dla Ośrodka elastyczne podejście do terminowości rozliczeń stało się już wielokrotnie wprost zbawienne.

Fundacja Citi Handlowy im. Leopolda Kronenberga

Założona w 1995 roku z okazji 125-lecia Banku Handlowego w Warszawie (obecnie Citi Handlowy), angażuje się w działania na rzecz wspierania postępu ekonomicznego i społecznego. Szczególnie zaangażowana w realizację projektów z obszaru edukacji finansowej, wspierania przedsiębiorczości, ochrony dziedzictwa narodowego oraz wolontariatu pracowniczego – co wiąże się ze strategicznym podejściem Banku do społecznej odpowiedzialności biznesu. Od ponad dwudziestu lat Fundacja przyznaje Nagrodę im. prof. Aleksandra Gieysztor, w ramach której honorowane są osoby lub instytucje za wybitne osiągnięcia, mające na celu ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego. Od lat za działaniami Fundacji Citi Handlowy stoi ambicja zmiany świata na lepsze, a skalę tych zmian pomagają zwiększyć liczne partnerstwa z organizacjami pozarządowymi oraz ponad 3 tysiące zaangażowanych w działania Fundacji wolontariuszy. Jednym z długoletnich partnerów Fundacji pozostaje Ośrodek KARTA. W latach 1998–2001 Fundacja uruchomiła wraz z Ośrodkiem program „Na marginesie: «prywatna inicjatywa» 1945–89”, dzięki któremu KARTA wydała książkę *Prywaciarze*. Po dwóch dekadach planowany jest powrót do tej publikacji.

Fundacja Domu Wschodniego

Została założona w 2019 roku przez Michała Przewłockiego (przedstawiciela rodziny Przewłockich, którzy żyli w zespole pałacowo-parkowym w Mordach k. Siedlec w latach 1912–44), Leszka Włochyńskiego (autora koncepcji rewitalizacji architektonicznej tego zespołu) oraz przedstawicieli Ośrodka KARTA. Celem Fundacji jest – po odbudowie tego opuszczonego od trzech dekad zabytku – ustanowienie w nim Domu Wschodniego. To wspólne miejsce dialogu narodów Europy Wschodniej ma być przede wszystkim przeznaczone dla debat dwu- i wielostronnych, które służyłyby zamykaniu wzajemnych rachunków XX wieku, a także wzmocnieniu relacji współczesnych – głównie z wolną Rosją, Ukrainą, Białorusią. Zakładane jest tu zarazem zgromadzenie zasobów pamięci wschodnich mniejszości narodowych w Polsce. W planowanym wiosną 2022 Dniu Wschodnim ma być ogłoszona *Deklaracja Domu Wschodniego*, której sygnatariuszami będą środowiska i osoby gotowe do współdziałania „ponad granicą wschodnią”. Fundacja działa obecnie na rzecz zachowania zagrożonej substancji zabytkowej w Mordach, zdobywa partnerów oraz środki konieczne do odbudowy; KARTA rekapitułuje swoje „wschodnie” doświadczenia jako podstawy przyszłego Domu Wschodniego.

FUNDACJA LANCKOROŃSKICH

Fundacja Lanckorońskich

Jej celem jest inicjowanie badań i pomoc indywidualnym uczonym oraz instytucjom w prowadzeniu studiów w ramach szeroko pojętych nauk humanistycznych, a szczególnie nad historią i historią sztuki Polski oraz krajów sąsiadujących związanych z ziemiami dawnej Rzeczypospolitej. Horyzont czasowy wspieranych badań zwykle nie przekracza 1939 roku. Szczególną uwagę Fundacja przywiązuje do krytycznych opracowań źródeł historycznych – dokumentów oraz ikonografii, publikowanych drukiem czy w internecie. Fundacja dofinansowuje wydawnictwa źródłowe, monografie, wydawnictwa pokonferencyjne i wystawowe; współfinansuje zagraniczne kwerendy archiwalne czy publikacje będące przewodnikami po rozpoznanych i powielonych zasobach archiwalnych. W ostatnich latach Fundacja wspiera publikacje KARTY, w tym fundamentalne: dwutomową *Księgę Stulecia Niepodległości*, dwutomową *Wojnę o wolność 1920*, powstającą księgę *Decyzje „Bora”*. (Auto)biografia Tadeusza Komorowskiego – kawalerzysty, olimpijczyka, dowódcy, wodza, premiera. Dla Ośrodka to kluczowe partnerstwo, wzmacniające neutralność polityczną dokonań.

fundacja Leny Grochowskiej

Fundacja Leny Grochowskiej

Powstała w Siedlcach w 2014 roku, w ramach Grupy Arche, aby pomagać Polakom wysiedlonym za wschodnie granice kraju wrócić do Polski. Sprowadziła 25 rodzin z Kazachstanu, Uzbekistanu, Turkmenistanu i Ukrainy, współpracując przy tym z instancjami państwa, PCK i organizacjami polonijnymi. Z czasem działalność objęła także przedsięwzięcia związane z kulturą – sztuką i tradycją. Głównym obszarem działań jest jednak wsparcie osób z niepełnosprawnością intelektualną, włączanych do życia zawodowego i społecznego poprzez zatrudnienie w utworzonym w 2019 roku Warsztacie Rękodziela Artystycznego. Pod marką „toMy” kilkadziesiąt osób z zespołem Downa, Aspergera czy autyzmem tworzy ceramikę, rzeźbę, dekoracje wnętrz czy autorskie torby; w pracowniach cukierniczych powstają ciasta i tradycyjny chleb w piecu opalany drewnem. Od 2020 roku otwierane są oddziały Fundacji w Łochowie, na warszawskim Ursynowie, w Żninie i Gdańsku; w przyszłości planowany jest w Mordach k. Siedlec. Fundacja wspiera KARTĘ w pracach związanych z dialogiem Polska–Wschód, uczestniczy w przygotowaniach do utworzenia Domu Wschodniego, będzie partnerem planowanego przez Ośrodek Dnia Wschodniego.

TERESA SAHAKIAN

FOUNDATION

Fundacja Teresy Sahakian

Została ustanowiona w 1993 roku przez Polkę, Teresę Schmidt van Bastelaer, *primo voto* Sahakian (1915–2007), mieszkającą wówczas w Brukseli. Celem Fundacji jest organizowanie i prowadzenie ekspozycji kobierców wschodnich oraz innych ofiarowanych przez Fundatorkę obiektów, powiększanie istniejącego zbioru oraz działalność charytatywna. Kolekcja Fundacji, będąca w depozycie w Zamku Królewskim w Warszawie (w pałacu Pod Blachą), liczy 747 dzieł sztuki oraz 35 przedmiotów (narzędzia tkackie czy materiały konserwatorskie). Najliczniejszy w kolekcji jest zbiór 628 kobierców wschodnich i tkanin orientalnych od XVIII do XX wieku, wśród nich ponad 400 kobierców kaukaskich, a także perskie, środkowoazjatyckie, tureckie i chińskie. Celem Fundacji jest także działalność społeczna, m.in. finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie upowszechniania wiedzy o sztuce i kulturze, wspieranie programów służących ochronie dziedzictwa kulturowego. Fundacja wsparła w 2018 roku program „Nieskończenie Niepodległa”, w ramach którego KARTA wydała *Księgę Stulecia Niepodległości*; obecnie wzmacnia prace Ośrodka przy *Stuleciu kobiet* – książkę planowanej na marzec 2022.

FUNDACJA

TRZY TRĄBY

Fundacja Trzy Trąby

Powstała w roku 2017, jej założycielem jest Maciej Radziwiłł, który od wielu lat prowadzi działalność w zakresie szeroko pojętego mecenatu kultury. Fundacja koncentruje się na upamiętnianiu dziedzictwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów; sponsoruje publikacje, wystawy, koncerty, przedstawienia operowe, konferencje naukowe; nabywa polonica i przekazuje je jako dar lub depozyt do muzeów w Polsce, Litwie i Białorusi (to m.in. Muzeum w Nieborowie i Arkadii, Zamek Królewski w Warszawie, Muzea Narodowe, Zamek w Łąncucie, Zamek Wielkich Księżąt Litewskich w Wilnie, Zamek w Nieświeżu). Fundacja wspiera renowację zabytków w Polsce, Ukrainie i Białorusi; sprowadza do kraju cenne obiekty kultury materialnej, także znajdujące się na liście utraconych dzieł sztuki MKiDN. Celem jest popularyzacja wspólnego dziedzictwa Polski, Ukrainy, Litwy i Białorusi. Fundacja wspiera KARTĘ, której cele są zbieżne z jej celami, choć tu zwykle ograniczone do XX wieku; zbieżność dotyczy głównie upamiętniania historii ziemiaństwa i arystokracji jako znaczącej części społeczeństwa polskiego – to publikacje o Przewłockich w Mordach 1912–44, Czartoryskich w Konarzewie 1925–41.

Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich

Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich

Została ustanowiona przez Andrzeja Stanisława Ciechanowieckiego w 1986 roku. Jej celem jest gromadzenie, wystawianie i przechowywanie zbiorów dzieł sztuki oraz pamiątek historycznych (przekazanych przez Fundatora i innych, powiększających majątek Fundacji), prowadzenie działalności naukowej i popularyzatorskiej, wspieranie ochrony dzieł sztuki, zabytków i dóbr kultury, a także wspieranie inicjatyw służących ochronie dziedzictwa kulturowego. Kolekcja Fundacji liczy ponad 4 tysiące obiektów i obejmuje malarstwo (Louis de Silvestre, Pierre Subleyras, Marcello Bacciarelli, Józef Grassi), rzeźbę (popiersia postaci historycznych), rysunek i akwarele (Jan Piotr Norblin, Aleksander Orłowski, Zygmunt Vogel, Jan Matejko), grafikę, rzemiosło artystyczne (wyroby z polskich i zagranicznych warsztatów zamawiane przez polskich mecenasów) oraz numizmaty i księgozbiór. Znaczna część zbiorów wchodzi w skład stałej ekspozycji Zamku Królewskiego w Warszawie. Ze zbiorów Fundacji, w formie długoterminowych depozytów, korzystają liczne muzea polskie i zagraniczne, uzupełniając tak własne wystawy, a także polskie placówki dyplomatyczne. Fundacja wsparła finał programu „Nieskończenie Niepodległa”, prowadzonego przez Ośrodek, a w jego ramach premierę *Księgi Stulecia Niepodległości*, wydanej przez KARTĘ.

Jarczyński Art Group

Grupa kilkunastu restauracji Artura Jarczyńskiego – w Warszawie: Der Elefant, U Szwejka, St. Antonio, Podwale 25, Jeff's Galeria Mokotów, Jeff's Pola Mokotowskie, Jeff's Hala Koszyki, Otto Pompieri, Bazyliiszek; w Krakowie: Pod Wawelem, Sukiennice, Jeff's Galeria Kazimierz, Katowice: Jeff's Silesia City Center. Siedziba Firmy mieści się w budynku dawnego Hotelu Saskiego przy Placu Bankowym 1 w Warszawie. W okresie transformacji gospodarczej powstanie takiej firmy gastronomicznej było ewenementem – od początku wprowadzony w niej standard kojarzył się ze światem zachodnim, a nie warunkami niedawnego Peerelu. Firma uznaje za swoją powinność, by osoby obsługiwane traktowane były jako goście, a nie jak klienci, co potwierdza się w wielu opiniach tychże. Ośrodek pomagał w uporządkowaniu archiwum Firmy, co służy obecnie do zapisania jej historii. Wiele elementów trzech minionych dekad miało w tych restauracjach charakter prekursorski i wyznaczało nowe wymiary i standardy polskiej gastronomii. Były też one miejscem nietypowych działań społecznych, które warto odtworzyć z pamięci ich uczestników i dokumentacji. Metodą montażu świadectw KARTA tworzy zapis całego przedsięwzięcia, z przekonaniem o jego modelowym wizerunku.

The logo for GESSEL consists of the word "GESSEL" in white, uppercase, sans-serif font, centered within a black rectangular background.

Kancelaria GESSEL

Powstała w 1993 roku z siedzibą w centrum Warszawy. To jedna z wiodących kancelarii na polskim rynku usług prawnych, zajmująca wysokie miejsca w polskich i zagranicznych rankingach. Uczestniczyła w procesie transformacji gospodarczej, w rozwoju polskiego rynku kapitałowego, wprowadzała do kraju zagranicznych inwestorów.

Z jej usług doradczych korzysta większość sektorów gospodarki: branża finansowa i spożywcza, budownictwo, nieruchomości, transport, handel, farmaceutyka, media, IT. Obsługuje transakcje prawa polskiego i niemieckiego. W zakres usług wchodzi: doradztwo przy transakcjach fuzji i przejęć, transakcjach kapitałowych, obsługa prawa papierów wartościowych, prawa spółek, pracy, handlowego, konkurencji, własności intelektualnej, farmaceutycznego, podatkowego, postępowania sądowe i arbitrażowe. Działa na rzecz dobra wspólnego, wspierając instytucje pożytku publicznego, w tym KARTĘ.

Gdy w skomplikowanych negocjacjach Ośrodka z instancjami państwa potrzebny był jego prawny przedstawiciel, Kancelaria bezinteresownie podjęła się takiej roli.

Po wsparciu *Księgi Stulecia Niepodległości*, uznawszy metodologię KARTY, Kancelaria planuje wspólne opisanie adekwatnych wobec własnej roli usług prawnych w III RP.

KULCZYK
INVESTMENTS

Kulczyk Investments

To międzynarodowa grupa kapitałowa z siedzibą w Luksemburgu, która powstała w 2007 roku na fundamentach Kulczyk Holding. Obecnie należy do Sebastiana Kulczyka i rozwija się głównie w sektorze nowych technologii. Inwestuje długoterminowo w średniej wielkości firmy europejskie, przekształcając je w liderów swoich rynków. Poprzez fundusz *venture capital* Manta Ray buduje portfel globalnych spółek technologicznych o dużym potencjale wzrostu i wspiera najbardziej utalentowanych przedsiębiorców, których misją jest wdrażanie transformacyjnych rozwiązań – dla edukacji, zdrowia, biotechnologii czy infrastruktury przyszłości. Założycielem był Jan Kulczyk, który przez ponad 30 lat w ponad 30 krajach na czterech kontynentach zrealizował dziesiątki przedsięwzięć i projektów inwestycyjnych – pierwszy Polak na liście najbogatszych ludzi na świecie magazynu „Forbes”. Idąc za przykładem Jana Kulczyka, prekursora takiej przedsiębiorczości, Firma podjęła z KARTĄ przygotowania do książki *Prekursorzy. Dwaście wizji lepszego świata*, planowanej na wiosnę 2022, w której przedstawionych zostanie dwadzieścioro innowatorów, związanych z Polską od końca XIX do XXI wieku – ich idee, zaświadczone życiem, mają charakter uniwersalny. Wspólną intencją jest pokazanie dobrej energii idącej z naszego kraju.

Muzeum Historii Polski

Przedstawia najważniejsze wątki polskiej historii – państwa i narodu – ze szczególnym uwzględnieniem tematyki wolności: tradycji parlamentarnych, instytucji i ruchów obywatelskich, walki o wolność i niepodległość. Obejmuje to fenomen republiki szlacheckiej, powstania narodowe, dzieje „Solidarności”, dwukrotną odbudowę niepodległej Rzeczypospolitej w XX wieku. Muzeum prowadzi działania edukacyjne i kształtuje nowoczesną wrażliwość patriotyczną, przyczynia się do kształtowania obywateli świadomych tradycji i otwartych na świat. Ważnym tego aspektem jest świadomość powiązania polskich dziejów z historią innych narodów Europy, szczególnie tych z obszaru dawnej Rzeczypospolitej. Muzeum dokumentuje i popularyzuje historię Polski, sięgając po inspirujące przykłady polskich osiągnięć, ale i uczestniczy w debacie nad trudnymi kartami polskich dziejów. Prowadzi działalność w takim kształtowaniu międzynarodowego wizerunku Polski, aby jej dzieje i kultura były zrozumiałe i atrakcyjne dla cudzoziemców; uczestniczy w dialogu międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem narodów sąsiedzkich. Muzeum współpracuje z KARTĄ, uwzględniając zasoby Ośrodka w swoich pracach, a także ilustrując na jego przykładach (jak „Indeks Represjonowanych”) oddolny ruch ochrony pamięci historycznej.

FUNDUSZ
PAFPIO

PAFPIO

Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich powstał w 1999 roku jako odpowiedź na potrzeby trzeciego sektora w Polsce. Wspiera organizacje pozarządowe, pomagając w realizacji działań, które starają się zmienić rzeczywistość na lepsze. Oferuje swój udział w zabezpieczeniu płynności finansowej, koniecznej dla sprawnej realizacji działań statutowych, oraz profesjonalne doradztwo i szkolenia, które udoskonalają aktywność organizacji non-profit oraz proces zarządzania nimi. Fundusz traktuje przedstawicieli sektora jako pełniących w kraju znaczącą rolę – zabierających głos w istotnych kwestiach, dbających o wspólne dobro, stawiających wobec społeczeństwa ambitne cele. Reaguje na nagłe trudności organizacji, jak choćby opóźnienia w wypłacie już przyznanych środków; oferuje pożyczki (na działalność statutową, a także gospodarczą na rzecz podmiotów nienastawionych na zysk), zwiększając komfort pracy organizacji, a w efekcie funkcjonowanie fragmentu rzeczywistości, którą organizacja się zajmuje. Tak też jest od ponad dwudziestu lat z Fundacją Ośrodka KARTA, która w wielu krytycznych dla siebie momentach mogła liczyć na życzliwość i wsparcie Funduszu PAFPIO.

SOLSKI

communications
an affiliate of **bcw**

Solski Communications

Jest Firmą, która nie tylko zajmuje się profesjonalną komunikacją, ale także angażuje się w rozmaite inicjatywy społeczne i edukacyjne, często we współpracy z doświadczonymi partnerami. Takim partnerem jest KARTA, gdyż jej misja popularyzacji najnowszej historii Polski i płynących z niej wniosków jest Firmie szczególnie bliska. To obopólna korzyść – dzięki tej współpracy zdobywamy nowe doświadczenia i umiejętności, a działając razem, jesteśmy skuteczniejsi. Droga Firmy do spotkania z KARTĄ zaczęła się od członków zespołu, od ich osobistych zainteresowań historią współczesną i wiedzy o działaniach Ośrodka. To pozwoliło zarekomendować KARTĘ jako wiarygodnego partnera amerykańskiej firmie Raytheon Technologies, która wzięła udział w inicjatywach Ośrodka związanych ze stuleciem niepodległości Polski, a dzisiaj wspiera te działania, które nawiązują do historycznej współpracy Polski z USA. Zaś Solski Communications, jako jej polski partner, oferuje Ośrodkowi wiedzę i kompetencje, by budzić szersze społeczne zainteresowanie jej inicjatywami. Wspólne działania, w czterdziestolecie KARTY, mają pomóc urzeczywistnieniu jej misji.

K O T B U R Y

Studio Kotbury

Powstałe w 1996 roku, specjalizuje się w projektowaniu identyfikacji wizualnej oraz nowoczesnych stron internetowych. Studio (Andrzej Budek, Jacek Ebert, Wiktor Gościcki) pomaga w tworzeniu wizerunków firm, instytucji i innych przedsięwzięć. W powstawaniu strategii komunikacji wizualnej punktem wyjścia podejmowanych działań jest gruntowne poznanie potrzeb klienta, jego pozycji na rynku oraz oczekiwań; wdrażane rozwiązania odpowiadają realnym potrzebom i stają się wsparciem dla działań biznesowych i marketingowych. Studio oferuje pełen pakiet narzędzi komunikacyjnych: znaki graficzne, systemy identyfikacji wizualnej, kroje pisma, ilustracje, infografiki, wydawnictwa. W jego portfolio znajdują się systemy identyfikacji wizualnej wielkich koncernów, ale też kameralnych przedsięwzięć. Doradza na dowolnym etapie istnienia przedsięwzięcia: przed wprowadzeniem na rynek nowej marki lub w przypadku potrzeby odświeżenia wizerunku. Dla KARTY Kotbury projektował książki (*Salon, Firma*), wystawę (*1989. Rok wolności ludów. Zwycięstwo wolnego słowa*), a obecnie całe Czterdziestolecie – znak rocznicy, jej oprawę graficzną i tę oto książkę.

